

Utan anförare

The Project Gutenberg EBook of Utan anförare, by Ave This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

Title: Utan anförare Fem svenskors fjellvandring i Norge

Author: Ave

Release Date: May 7, 2005 [EBook #15783]

Language: Swedish

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK UTAN ANFÖRARE ***

Produced by Martin Ågren, Torbjörn Alm and PG Distributed Proofreaders

UTAN ANFÖRARE

Fem svenskors fjellvandring i Norge

SKILDRAD

AF

AVE

PHILIP LINDSTEDTS FÖRLAG, LUND, 1885.

INNEHÅLL:

I. Förberedelser sid. 5 II. Om bord på »Zéphyr» 9 III. Ejdsvold 15 IV. På Mjösen 17 V. Lillehammer 22 VI. På vandring 25 VII. Till fjells 32 VIII. På sätrarne 36 IX. På vidder och sätrar 43 X. Husvilla 61 XI. På återtåg 70 XII. I fiskarhyddan 77 XIII. På väg till Espedalsvattnet 83 XIV. Från Espedalsvattnet till Gudbrandsdalen 94 XV. I Valders med Ambrosius (bihang) 112 XVI. Far väl Norge! 147

Inledning.

I en tid, då skriftsjuka rasar värre än koleran i Spanien, svårare än pianomusik bland oss svenskar, och grymmare än den härjande europeiska kassaförsnillningen, är det för hvarje moralisk författare en pligt att gifva läsaren ett antagligt skäl för det han--förf. än vidare utsprider farsoten.

Ett sådant skäl har jag, med mina fyra kamraters hjälp, efter ifrigt sökande funnit, och då vi besett det på alla sidor, vridit och vändt det, värre än våra finare krögare vända den nya kungliga förordningen om stängda vårdshusdörrar, erhöll den funna förevändningen--nej _skälet_ var det ju--följande form.

Vi skola utgifva en bok, som kan blifva ett bidrag till kännedom om norska folket; aflifvar den gamla sagan om, att det är *omenskligt dyrt att resa i Norge*, och slutligen ingifver »många landsmän af båda könen» lust

och mod till att stärka kropp och själ med fjellvandringar i detta af svenskar så föga kända broderland.

Då vi nu en gång voro komna i en höghvälfd folkvänlig tankegång, beslöts det tillika att vi skulle lemna vissa detaljerade upplysningar till praktisk nytta för vårt eget kön, hvilket vi kände oss stå närmast, efter som vi ej hade någon manlig person i vårt sällskap. Derfor vill jag be alla manlige läsare, som möjligen råka få tag i boken, att *_läsa inledningen_*, och så hoppa öfver alla »förberedelser» ända tills han ser rubriken: *_Mjösen_*.

Ett ytterligare stöd för denna min uppmaning har jag i det omdöme, som fälts af en aktad manlig kritiker, hvilken läst manuskriptet. Han sade mig nemligen, att män ej hysa något synnerligt intresse för damtoiletter och dess små hemligheter, d. v. s., han sade, att män ej bry sig om att *_läsa_* om sådant. Se, därför har jag på mina och kamraternas vägnar gifvit denna lilla vink i inledningen, för att låta alla våra läsare förstå, att ju längre de komma in i boken, ju roligare blir den. Man bör göra hvad man kan för att uppmuntra sin nästa till ihärdighet.

Malmö, i skilsmessans stund, 21 augusti 1885.

Alla fem reskamraterna genom

AVE.

Förberedelser.

Aldrig har en jordisk verld, sägs det, varit värre splittrad än vår nuvarande, som är bräddfull af alla slags föreningar, utom möjligen de äktenskapliga, hvadan dessa senare så mycket oftare beskrifvas både på kors och tvärs af våra moderne diktare. Men mig vetterligt har ännu ingen hittat på att förklara, sonderdela och åter sinka i hop det sakförhållande, att vår tids qvinnor ha en stark fallenhet för, att, till trots för den gamla naturlagen om motsatta köns dragning, sammanklumpa sig inom sitt eget, eller ock rent af sammangadda sig liksom bi utanför den öfverfyllda kupan under svärmningstiden. Naturligtvis kan ingen begära att jag skall dissekera detta nutidsfenomen, ty jag har i våra likställighetsdagar samma rättighet som många af våra skriftställare och föreläsare, att smita ut från en vetenskaplig svårighet, med förklaring att »här ej är rätta platsen» för dess anbringande, samt att jag endast velat påpeka den märkliga omständigheten, att 5 svenskor slöto sig tillsammans för att, utan annat beskydd än himlens (som ännu räknas till maskulinum) göra en fotresa i det märkliga land, hvars fjell ju skola öfverlevfa världens förstöring.

Sedan fyra af oss på en profvandring i Danmark öfvertygat hvarandra om, att ingen af oss tagit ömmare intryck af skomakares spetsigheter, uppgjordes vilkoren för den blifvande fotresan i Norge. A: ett osvikligt godt lynne; b: hvardera en rensel, hvars innehåll ej fick öfverstiga en tyngd af 15 skålp.; c: fritt val mellan ett paraply och en käpp, som *icke* skyddar mot regn; d: hvardera 100 kr., antingen i fickan eller i en liten vaxdukspåse, buren som amulett på ett osynligt band kring halsen då vi lemna Kristiania; e: alla manliga individer uteslutes från vårt sällskap; ett undantag göres endast för *_yrkesförare_*, i fall sådana ej kunna undvikas. Till dessa vilkor lade jag ett för egen räkning: När bäckar, floder, strömmar och elfvar genomvadas, skall den minst vimmelkantiga delen af sällskapet ungdom hjälpa Ave öfver.

Ingen af oss fem kamrater hade förr gjort någon fotresa i Norge; en sjetten person, en qvinna naturligtvis, hade utstakat den hufvudsakliga resplanen på en specialkarta öfver Kristians amt.

Enär ingen af oss hade hjerta att göra Tegnér till en opålitlig diktare, blefvo beslut och handling ett hos oss fem qvinnor, och vår förvandling till turister skedde något hastigare än vi sedan kunnat önska, i det dräkten, som bestämdes för ett fyra veckors vandringslif, endast bestod af våra vanliga hvardagskostymer, kompletterade med trädgårdshattar och hemsydda vaxduksrenslar. Ett undantag i renselväg bildade dock vår femte reskamrat, en medicine kandidat, också en qvinna, något som ej får glömmas, då jag senare talar om allas vårt intima förhållande till kandidaten under alla faror och lefnadsbehof.

Medan jag är i taget, kan jag lika så gerna med ens presentera hela sällskapet:

Kandidaten (som just håller på att skapa sig ett _namn_), 29 år, försedd med helsa, matlust, energi och en färdigköpt rensel, hvars innehåll lyckligtvis aldrig i sin helhet blef utforskadt, fast vi mer än anade, att diverse benbrottsliga föremål doldes under ett lager af hela, hvita linneplagg och flere par kulörta ullstrumpor. En fältflaska med en ständigt klingande bägarformig hufva hängde öfver kandidatens ena skuldra; en sjal och en svart gummikappa, resdrägens reservtrupp, lågo hopvikna under renseln, och ett par i »Dagens Nyheter» invecklade kängor, fästa i ett snöre vid kandidatens lifrem, förde en något bakåtvänd sväfvande tillvaro under våra vandringar. Lägga vi nu till denna utstyrsel en hatt, som enligt en af reskamraternas påstående ibland drogs så långt ner för öronen, att kandidaten ej kunde se, samt ett paraply, så ha vi den kamraten i ordning. Så kommer:

Ellen (i högtidligare ögonblick anförtrorde hon oss, att man af någon henne oförklarlig orsak under hennes tidigaste barndom beröfvat henne de namn hon lagligen erhållit i dopet och påtvingat henne detta), hon är begåfvad med 24 år samt en präktig, fast hårfläta på nacken; ett ypperligt lokalsinne, hemsydd rensel, grå ressjal, artistiskt slängd öfver höft och skuldra, reskartan i ena handen, paraplyet i andra, sångstämma i bröstet, nickelbägare i fickan och något af tidens gångsport i fötterna. Hon är sällskapets vägvisare, troget understödd af:

Heggen, 24 år gammal, stockholmska liksom Ellen och som hon utrustad med grå gummikappa, ortsinne och hemsydd rensel, men prydd med en randig ressjal öfver skuldran, kompass vid libbältet, snabba fötter, torroligt lynne och ett dopnamn, som blott begagnades i svalare stunder. Vidare:

Hertha, 27 år, representerande den nödvändiga elegansen; enligt allmänt påstående iklädd en dräkt, som fullkomligt gick i färg med hennes ögon, för öfrigt hemsydd rensel, buren i plaidrem på sidan, handskar och stor uppsluppenhet jemte torra kjolkanter under alla väder och förhållanden samt under vandringarna hyllande valspråket: *Festina lente*.

Och så kommer *undertecknad*, 53 år, om man ej vill räkna mig det till godo, att jag är född de sista dagarne i december i thet året 1832. God fotgängerska, utom när det gäller att gå öfver strömmar och deras gelikar, hatare af stor packning i allmänhet och af den hemgjorde renseln i synnerhet; för öfrigt prydd med fältflaska i grönt snöre öfver ena skuldran, röd ressjal öfver den andra samt innehafvare af en stång tvålplåster, som aldrig efterfrågades, och af den värdighet, som sällskapet möjligen kunde behöfva visa på de norska gästgifvaregårdarne.

II.

Om bord på »Zéphyr.»

Detta hyggliga turistsällskap, för tillfället ifördt mindre anskrämliga dräkter, gick den 18 juli 1885 om bord på ångaren Zéphyr i Helsingborgs hamn. Att tala vidlyftigare om denna resas första afdelning skulle endast bli en enstämmig lofsång öfver Zéphyr, denne gud bland alla svenska ångare, och att sjunga Zéphyrs lof kunde fresta till att sätta dess kapten i både första och sista versen, och det var ju öfverenskommet att vi under fyra veckors tid ej skulle låtsa om, att här finnes andra herrar på jorden än qvinnorna.

Göteborg gret strida floder vid vår ankomst dit. Om det var glädje- eller sorgetårar öfver denna nya förening af qvinliga krafter, som ämnade gå sin egen väg öfver fjellen, veta vi ej, men vi förstodo, att den smålog genom tårarne, då vi, utan att akta stadens förnämt tråkiga söndagsutseende, witzade den rakt upp i ansigtet, och det med egna medel ändå.

På eftermiddagen anförtrorde vi oss ånyo åt Zéphyrs vingar, det vill säga, åt dess förträfflige propeller, samt idkade sällskapslif med ätande och drickande, som sed är när man befinner sig i feststämning annorstädes än i

kyrkan, tills natten föll på, icke tungt eller på något förkrossande sätt, utan helt omärkligt för andra än ett par okända kräkpulver, hvilka gåfvo ifrån sig en del af deras innehåll emellan skären. Alla passagerarne (utom en hurtig skånska, medlem af en norsk turistklubb, och som i Kristiania väntades af en varm middag på bestämdt klockslag samt af en ingalunda kallskuren qvinlig kamrat) tillbådo dock i tysthet kaptenen, som lät Zéphyr och oss hvila några nattliga timmar i en hamn någonstädes i de för mig och flere medresande okända nejderna kring Lysekil. Ty då bara den förargliga vaggningen upphörde, kom sällskapslifvets ande öfver oss med fördubblad styrka, liksom öfver Simson, då han tog taket ner öfver de festande filistéerna. Försatt i en filisterhatande stämning, upptäckte Ellen en kropp, som förr hade lyst bland fixstjernorna på Stockholms teaterhorizont. Upptäckten meddelades åt passande subjekter, af hvilka sångaren, ty teaterhimlakroppen var en sådan, pressades tills han gratis lät oss höra toner, som eljes kosta minst 1,50 kr. per timme, med pauser och musiknummer. En vaggvisa afslutade ironiskt den improviserade konserten, och uppfyllda af glädje, musik samt en ypperlig aftonmåltid, gingo vi till kojs, nöjda in i själen med hela världen, hvilken jag, sanningen att säga, tror att vi glömde så snart vi väl lemnat Göta-elf bakom oss.

Det var ej himlens vilja, att vi följande dag skulle få se den berömda Kristianiafjorden i sin glans, fastän en norsk högerman ifrigt lade sig ut för oss hos Jupiter Pluvius, hvilken som bekant regerar i dimman. Men då det ej lyckades för vår konservativt hyggliche norske reskamrat att inverka på de lägre luftlagerns »kompakte majoritet», hvilken bortskymde utsigten, gick han, då vi kommit i land, ifrån oss med löfte att följande dag komma igen med sin fru och dotter. Och med dem kom solen fram ur skyarne, efter det vi, nio i sällskap, först fått en grundlig skur öfver oss innan vi nådde St. Hanshaugen, från hvilken alla resande, liksom fotograferna, taga utsigten öfver Kristiania.

Sedan gjorde vi vår flit för att beundra Carl Johansgade, Carl Johans staty, kungliga slottet, nationalmuséet m. m., hvilket temligen lyckades oss, ehuru vi voro bedröfligt blottade på den rätta slotts-, musé- och statystämningen, men deremot betänkligt upplagda för något som jag skulle kunna kalla pojkstreck, om det ej vore att ge pojkarne odygd rang framför flickornas. Icke ens åsynen af det stora uppgrädda tusenåriga vikingaskeppet, med den deri begrafne vikingens ben, nu exponerade i glaslådor, kunde stämma våra känslor i någon högtidligare tonart, ändå vi tagit med oss två lefvande ångbåtskapteners, som ett slags jmförande åskådningsmateriel. Men hur fornhistorisk man än må vara anlagd, gifves det stunder, synnerligast efter en middag med champagne, då det ej det ringaste angår en hur tusenåriga vikingar blefvo begrafna, men man köper naturligtvis en fotografi af grafskeppet för att göra studier hemma.

Bland de ting som skulle medföras i renslarne voro äfven en del småsaker, hvilka nu skulle köpas i Kristiania, och så trafvade vi alla fem först till en bokhandel. »Får jag be om åtta 10-öres frimärken!»--»Och jag om sex brevkort!» »Jag vill be om en tern brefpapper!»--»Jag vill ha tre brevkort och fyra frimärken»--Så der ljudet från en efter en af sällskapet under nedkämpad skrattlust, då hvar och en betalte sin requisition med femmor och tior, som vi ville ha vaxlade, och då vi så efter dessa storartade vaxelaffärer skamlade i hop till reslektyr, visade det sig spår till, att svensk turistmunterhet *kan* vara smittosam för norska bokhandlare.

Samma upptåg förnyades i ett par tre bodar, der vi köpte för några öre och betalte med svenska tiokronosedlar. Slutligen bar det af till ett apotek: »Få vi be om insektpulver!»

»Vi ha påsar à 10 öre, skall det vara en sådan?»

»_En_?» utbrast Ellen indignerad, »Heggen och jag ha köpt för 50 öre.»

Allmän skrattexplosion, ändå apotekarne kunde ha skäl att antaga oss för att vara några arma förföljda varelser utan nattro och sömn.

Nu trodde vi oss vara rustade till vandringen och gingo om bord på Zéphyr, der vi hade vår bostad och kost under tiden, packade der våra renslar och fingo dem vägda. Då visade det sig, att vi alla långt öfverskridit den bestämda öfverenskommelsen, att renseln blott på sin höjd skulle väga 15 skålp., ty ingen skulle ha lof till att

pusta under sin börda.

Hvad var nu att göra? Renslarne tömdes och dess innehåll underkastades en hänsynslös granskning, och till blifvande qvinliga turistens ledning och uppbyggelse låter jag alla persedlarne i min rensel defilera:

Ett ombyte linne af lättaste slag, två par strumpor, ett par tunna skor, en natttröja, kam, borstar, tvåål, skosmörja, en handduk, tre näsdukar, ett stearinljus, en tändsticksask, ett skålp. fin chokolad, ett skålp. engelsk kakes, ett skålp. macaroni, 1/2 skålp. kaffe af Neiiendams i bleckdosa, en liten burk köttextrakt samt något fint salt. Vidare: en sked, en knif, ett par reservremmar för renseln, något segelgarn samt en flat bleckflaska, fylld med aseptin. Detta var, undantagande aseptinen, det ungefärliga innehållet, i alla renslarne, hvilket dock kandidaten för sin del tillökt med citronpulver, vasilin och diverse enkla medikamenter, till hvilka vi två äfven räknade konjaken på våra fältflaskor. Dessa saker jemte regnkappa och sjal vägde dock mycket öfver 15 skålp.

Men kunde vi undvara en enda af de nu uppräknade sakerna, då vi ämnade oss på fjellvandring med bostad på sätrarne? Svaret blef ett enstämmigt nej, men lika ense voro vi deri, att renslarne voro för tunga för våra ovana skuldror, ryggar eller höfter, hur vi bäst kunde bära dem. Hvad var att göra? Sjelfva kaptenen såg rådvill ut, der han stod och vägde Heggens svarte rensel på sina händer. Om det nu var en snilleblixt, som slog igenom det konstrikt inlagda taket på Zéphyr's konversationssalong ned i våra brydda hjernor, eller det blott var åsynen af en af kandidatens inventiösa fickor, som alstrade den egendomliga tanken, vet visst ingen af oss, men i detta ögonblick var en bakväg funnen ur svårigheten.

»Räddad! af Charlotte Edgren», ropade en i öfverdådig stämma.

»Nej, af turnyrspektaklet,» förklarade en annan, glömsk af regeln, att »det passande» aldrig får vara frånvarande der en karl är närvarande. Lyckligtvis såg vår kapten så oskyldig ut, att vi ej tänkte oss möjligheten af att han sett vissa små, i rödt ornerade cirkusbyggnader i manufakturhandlarnes fönster, och vi hoppas, att han aldrig förr än följande morgon hyst några lösa baktankar, då han sett moderna qvinnofigurer på ryggen.

Emellertid stod regeln, att delad börda är ljuf att bära, klar för oss alla fem, och då ingen af oss hade annat val, än att dela den med tillhjälp af ofvannämnda mod, beslöto vi att på tre veckor anlägga det och under tiden adla det till resväska, något som antydde våra mordiska afsigter mot vidundret, ty i våra dagar måste det vara en mycket stark ställning, som skall förmå uppbära nytt adelskap. Nu bar det af i land för att köpa god, fast domestik, och var saken för allvarsam att någon ens skulle kunnat drömma om, att vi för en stund sedan raglat ut ur en bod, der fyra af oss vexlat svenska tior under förevändning att köpa tio fästnålar. Då voro vi fulla af skratt öfver ingenting, nu kastade redan skuggan af turnyren ett modernt pessimistiskt mörker öfver vår väg »hem» till Zéphyr.

Här tändes nu ljusen i kronan, och den lilla fina däckssalongen förvandlades till ett mellanting af systuga och skomakareverkstad, ty kaptenens föreläsning om nyttan af oljeduksdamasker hade gjort sådant intryck på två af hans fem åhörare, att de beslöto följa hans råd. Jag vill ej påstå, att alla ångbåtskapteners borde bli föreläsare eller att alla föreläsare borde bli *kapteners*, men jag anser mig böra påpeka den ovanligt lysande frukten af en svensk föreläsning.

Medan våra själar upp öfver öronen voro fördjupade i våra påsar, hvilka döptes till torn-uren, glömde vi att Zéphyr hyste ännu en nattgäst, en älskvärd stockholmare--jag vill samla glödande kol på hans hufvud!--som nu falskeligen låg vaken bakom sin damastgardin. Följande morgon mötte han oss skrattande, så tårarne perlade ned för hans näsa, och lofvade att han i ett resebref till en stockholmstidning skulle göra våra torn-ur riksbekanta. Vi hade tyvärr ej haft tid att taga patent på uppfinningen, derför kunna vi ej taga ut stämning mot mannen, fast han lär ha gjort allvar af sin hotelse, hvadan det blott återstår mig att bekräfta, att det är oss han beskrifvit. Och dock sjöngo vi så muntert:

»Når du vil på fjældesti og skal nisten snøre, læg så ikke mere i end du last kan føre. Drag ej med dig dalens tvang i de grønne lider, skyl dem i en frejdig sang ned ad fjældets sider!«

Men vi sjöngo ej om hur mycket vi lagt i påsarne.

Efter resfrukosten stälde vår kapten det så, att vi alla fem _händelsvis_ måste defilera förbi honom. Han njöt tyst vid åsynen af våra moderna figurer, men när den sista i raden gick förbi honom, hviskade han till henne: »Säg Ave, att hon alltid bör behålla denna moderna--hållning, hon ser rent af stolt ut på ryggen». Der var ock en annan kapten, en gammal bekant och nu vår tillfällige reskamrat, han bara teg och stirrade, synbarligen utan att begripa hur vi kunnat bli så omskapade på några få timmar.

Tåget till Ejdsvold gick vid niotiden, därför blef der ej tid till långa naturhistoriska begrundanden innan vi sutto instufvade i en kupé och mottogo våra vänners faderliga förmaningar och far väl. Så stängdes--icke slängdes, som hos oss--kupédörren igen och vi uthvisslades från Kristiania.

III.

Ejdsvold.

Denna plats borde ha kunnat uppväcka vårt slumrande historiska intresse under färden på jernbanan dit, om ej naturen gått öfver boklärdomen och drifvit oss till idel naturbetraktelser.

Vi voro dock samvetsgranna nog att förhöra hvarandra smått i »Odhners stora» samt »i sjette delen», sid. 58, af Teoferon Sæve, och förvissades om, att en af oss felfritt kunde läsa upp strofen: »Räckande hvarandra händerna, bildade de en stor brödrakedja, hvarpå de under ropet: Enige och trofaste intill dess Dovre faller! under djup rörelse åtskiljdes.» Detta var mer än nog, ty vi ville ej tänka på dagspolitiken, men vi önskade innerligt, att högern och venstern måtte lefva så pass enige, att Dovre kunde stå medan vi vandrade i Norge.

Jag erinrade mig i tysthet att jag läst något om, att »på Ejdsvold stander en sagahal, som gemmer fredede minder», och jag hoppades ett ögonblick att vi kanske der kunde få se ofvannämnda brödrakedja, men tiden var så knapp att jag glömde hela härligheten för att i kort galopp sätta efter mina reskamrater ned till ångfartyget »Skidbladner», som skulle föra oss och en framvällande turistström till turiststaden Lillehammer.

IV.

På Mjösen.

Det är nu öfver tio år sedan jag talade med ett par personer, som i skolmötesangelägenheter rest från Helsingborg till Hönefors och Kroklefven, och då fick jag veta, att i den trakten fans fjell så höga, att åskådarne föllo på knä i skjutskärrorna, gråtande af stolthet öfver att vår herre kunnat skapat något så storartadt.

Visserligen har jag aldrig hoppats få öfvervara ett nordiskt skolmöte och att rymma en sådan känsla som denna, äfven om det gälde att undervisa sjelfva hin onde i norsk geografi, men jag tog dock ett sådant intryck af denna beskrifning, att jag ända till den 21 juli 1885 hyste en orimligt hög föreställning om skapelsens bergsryggar kring Kristiania. Och af ett färskt bref från en vän i Jylland hade jag skapat mig en bild af Mjösen ungefär så här: En bottenlös djup vattenfylld afgrund emellan två ööfverskådliga fjellryggar, nakna som den dag de kommo till verlden, och emellan dem skulle Skidbladner fara i zig-zag, likt en dagslända, på det turisterna ej skulle ha besvär att vända på hufvudet under färden.

Jag vet ej hvilka föreställningar mina fyra kamrater hyste, ty de ha alla läst en omenskelig hop geografi i skolan, därför ha de ingen rättighet att visa någon slags naturförvåning, men jag misstänker, att _fjällen_ föllo

från deras ögon der de i hvinande blåst sutto i rad på det höga däckets, tittande styft på dessa obeskrifligt välklädda berg, som å båda sidor innefatta Norges största insjö. Hvad mig sjelf beträffar, så höll jag stånd på däck en timmes tid, kämpande tappert med blåsten om rättighet till min hatt och kappa, nedtystade mina omilda känslor mot både svenska och danska superlativer, samt bjöd till att finna mig i denna leende skönhet i rik sommarträkt, som erbjöds mig i stället för den nakna, som jag sjelf, med tillhjälp af skånskt skolfolk, skapat mig.

Skidbladner tycktes denna dag vara sammansatt af idel vind, hvar man än uppehöll sig för att få en anblick af landskapet. Däcket gaf en föreställning om första parkett i en skypump, matsalongen om fondlogen i ett skydrag och akterrummet der utanför om galleriet på en hvirfvelvind. Återstod nu att försöka den underjordiska damsalongen, men der såg jag inga andra ryggar, än de som tillhörde ett par engelskor, och de voro klädda i matrosblusar, medan partiet nedanför höjde sig till en bergskamp, beklädd med »amagerkjolar.»

Glömmande min egen nya bakbyggnad, rusade jag bort från denna syn; aseptinflaskan, som skulle ge den tillbörlig form, stötte emot dörrposten till matsalen; eljes tror jag att jag blifvit af tvärdraget buren högt öfver tyska, franska, engelska, danska och norska turister, hvilka kantade salens väggar, i stället för att med »stolt hållning» nödgas skrida dem förbi.

I denna stund fattade jag skogsnufovans fruktan för att bli sedd på ryggen, ty det kan väl knappast vara otäckare att ha ett baktråg under kjolen, än ett utbygge, som lifligt påminner om en bakugn på en gammal skånsk stuglänga. Jag sökte nu, lik en husvill eremitkräfta, skydd för min svaga sida hos mina fyra kamrater. Dessa buro »torn-uren» med godt samvete och öppen blick, men så hade heller ingen af dem skrivit ovett mot detta mode-monster. Mitt förnuft sade mig högt och tydligt, att man måste vara en stor författarinna och bo i hufvudstaden, för att sjelf med godt samvete kunna deltaga i de galenskaper man skarpast gisslat.

Skidbladner fortsatte obekymrad sin zig-zagsfärd, nu och då stoppande för att aflemna eller mottaga passagerare. Intresset för de vackra bergsryggarna började synbart slappas hos alla turisterna, utom hos en engelska, som tagit plats midt i akterns skarpaste tvärdrag, förstärkt medelst halft tilldragna linneskynken. Här satt hon med ett pligtroget leende på de blåfrusna läpparne, med en diger skrifbok på knäet, blyertspennan mellan skriffinngarne och det ena ögat på den venstra bergskedjan, det andra i boken, skrivande värre än en bykorrespondent för en ny landsortstidning. Och jag kände ett sådant medlidande med qvinnan, att jag en gång önskade Skidbladner, likt sin gamle namne, Frejs skepp, kunnat vikas i hop och stoppas i kaptenens västficka, så den arma skriftställarinnan kunnat få åtnjuta ett ögonblicks lugn.

Men i stället dukades middagsbordet, och då det ej lär brukas att bli sjösjuk för det blåsten sliter en i håret och kläderna, blefvo borden hastigt upptagna af hungriga »européer», till hvilka vi också räknade oss. Och vi åto, icke som man äter i ungdomens vår, utan som man intager en god måltid à 2 kr., när man ej vet om der går en vecka eller två innan man nästa gång sitter vid ett dukadt middagsbord.

Den åtta timmars långa färden från Ejdsfold till Lillehammer tycktes inverka särdeles upplyftande på turisternas ben; en oafbruten rad af knäbyxklädda fortkomstledamöter, med och utan kjolar, syntes nemligen under hela färden klifva upp och ned på däckets halsbrytande trappa. Än skulle en rad upp, för att se något som stod i resehandboken, men som vi redan passerat under det de läste beskrifningen derom; än skulle en annan rad upp och titta på de passagerare, som båtar och landgångar aflemnade till oss. Man kunde ju ej vara säker på, att der bland dem ej fans någon bekant.

Jag vill sannerligen ej råda någon europeisk rymmare att afvika inåt Norge, ty der är numera allt för fullt af andra turister och »dyrske» vid alla stationer.

Vi fem voro dock fullkomligt öfvertygade om, att vårt inkognito skyddade oss från hvarje tilltal och förhör af medresande; men »man skall ej prisa dagen förrän solen gått ned.»

»Nej, ä' ni här!» ljöd det plötsligt midt emellan oss och akterns--Skidbladners förstås--hvirfvelvindar. Och genast grepos två af våra kamrater samt underkastades en noggrann ransakning, hvilken slutades med ett korsförhör. Af detta senare framgick, att dessa nya turister reste med ett större sällskap hattaskar och koffertar, i hvilka senare slumrade utringade ballif, afsedda för helsans styrkande under ett mycket höghalsadt sanatorielif i vinterkappor, på en granklädd bergslutning, hvilken de resande nu tänkte utbyta mot det ännu kallare Gausdals sanatorium, som ligger på ett högfjell i jemnhöjd med trädgränsen.

Fortfar läkarevetenskapen att gå i denna höga rigtning, hoppas jag att en gång få återse både dessa tillfälliga reskamrater och mina fyra ordinarie, klädda i fiskblåsor, på ett sanatorium, anlagdt af vår egen kandidat på yttersta spetsen af nordpolen.

Dessa modiga sanatorie-troende tyckte dock efter slutadt förhör, att vi fem vandrare voro ena värre dödsföraktande våghalsar, som, utan manligt beskydd, vågade oss upp på öde fjellstigar emellan fåbodar och sätrar.

»Ni kunna ju råka ut för vilda djur!» menade de.

Våra två kamrater läto höra ett diftongfritt Å! i tviiflande tonart.

»Vi ha ju insektpulver i renslarne», mumlade jag lugnande, men vågade ej högt trösta de bekymrade resenärerna, ty vi voro ej presenterade för hvarandra. Som man vet, kan endast en allvarsam dödsfara, eller i brist deraf sjösjuka, tandvärk eller häftig vrede ursäktat ett samtal emellan två svenskar, som ej ställt borgen för att de äro oskadliga för samhället.

V.

Lillehammer.

Följande turistströmmen, som flöt från sjön Mjösen och Skidbladner, stodo vi fem undrande och spörjande på stranden, ty ingenstädes sågo vi någon stad, och vi skulle kanske betviplat dess tillvaro, om ej flere vagnar med ett förekommande sätt vittnat om, att värdshus med omtänksamma värdar måste finnas här i nejden. Vi stannade vid en vagn, bärande namnet »Victoria», hvilket numera är en gemensam egendom för prinsessor, hotell, varietéteatrar och victoriaullgarn. Här fingo vi plats till våra två handkoffertar, hvilka vi beslutat skicka till Skjäggestad i Gudbrandsdalen, dit vi sjelfve i sinom tid tänkte komma för att hvila ut några dagar och avsluta första delen af våra vandringar.

Till hotellet »Victoria» begåfvo vi oss sjelfve till fots, ty genom att följa efter vagnarne upptäckte vi snart staden. Men detta hotell var så proppfullt af kostymerade manliga turister samt af resande damer, hvars turnyrer till den grad öfverskuggade våra »torn-ur», att vi blygsamt gingo baklänges ut om dörren sedan vi fått veta att betjeningen ej visste om der voro flera rum lediga. Vi kände nemligen ej ännu, att »Eg veit ikke» betydde lika litet som vårt »ödmjuka tjenare».

En reflekterande helsingborgare hade efter vår profvandring i Danmark yttrat, att när Ave anförde ett ressällskap i Danmark, undgick detta ej bekantskapen med de danska folkhögskolorna. Karlen hade till den grad rätt att han gerna kunnat tillagt: Akta er att hon ej i bakhand har en resplan, som för er alla fem i någon af de *norska*. Sagatun vid Hamar passerade vi dock, utan att jag förmådde mera, än att från Skidbladner sända en suck dit på blåstens vingar; men nu, då vi stodo husvilla utanför Victoria, ryckte jag försigtigt fram med min reservplan.

»Om mina ärade kamrater tillåta, skall jag söka upp en här boende bekant, som säkert skall gifva oss anvisning på en hygglig bostad», föreslog jag listeligen.

Förslaget antogs omisstänksamt och jag kilade af för att söka upp vännen Ole Skar, och af honom fick jag anvisning på Johannesens hotell; »folkhögskolefolk brukar bo der, så ni får det bra», sade han. Och bra fingo vi det i de af renlighet skinande rummen och i våra tre sängar, i hvilka det ej blef kandidatens lott att sofva allena. I Norge tycktes tvåmanssängen vara en högt värderad möbel.

Det skall ju vara så orimligt dyrt att resa i Norge; jag skall samvetsgrant lemna uppgift på alla våra utgifter för kost och logi under hela resan, så kan den ärade läsarinnan sjelf döma.

Te med ett väldigt fat smörgåsar med kött, ost och korf till aftonmåltid, och till kaffet följande morgon en lika stor portion jemte hvetebröd, samt dessutom minst ett dussin smörgåsar till vandringskost. För allt detta, logi inberäknadt, betalte vi per hufvud 1,30 kr., (säger en krona och trettio öre) samt frakt för kofferterna från Lillehammer till Skjæggestad 50 öre.

Man riskerar ej att gå vilse i stadens enda gata, och då vi sågo forsen rusa fram der, dömde vi af dess upprörda tillstånd, viktiga brådska och skummande våltalighet, att den genomgått diverse fall från höjderna ofvanför det egentliga samhället. Vägleda af dånet, liksom en ärad allmänhet af en rasande rabulistisk »ledare», kommo vi på åtskilliga afvägar, innan vi i den ljusa sommarqvällen kunde med egna ögon se de i reshandboken omtalade vattenfallen. Att vi med en dylik ledning kom på galen sida om saken, var temligen naturligt, och att vi fingo både klättra och krypa innan vi kommo till den rätta synpunkten, låg äfven i sakens natur, d. v. s. i den natur, som omgifver fallen och som utgöres af skog och klippor. Men på alla våra slingrande stigar doftade Linnæa borealis; månen log ett nyglänsande leende öfver skånskornas första försök i högre bergsstigningskonst, stjernorna stötte hvarandra på armbågarne och skälfde af skrattlust öfver vår förtjusning, medan vår egen munterhet smittade fallen så de sprutade oss midt i ansigtet.

Qvällen var så ljus, att vi på god tro tog den för norsk skymning samt blefvo något mera högtidliga då, kandidaten, som var den ene af de två, hvilka innehade ur på färden, förkunnade att klockan närmade sig 11 och erinrade oss, att vi följande dag skulle göra vår första marsch med full packning. Fröjdande oss i medvetandet, att hyggliga helsingborgare sedan kl. 9 haft qvällsskymning och nu lågo midt i deras höstsömn, medan vi gingo vakna på ljusa sommarhöjder, intågade vi åter i vårt trefliga logi.

VI.

På vandring.

Efter morgonkaffet med de rundliga smörgåsarne besökte vi alla Ole Skar för att tacka honom och få närmare underrättelse om vägen inåt Vestra Gausdal, och efter att i hans trefliga hem ytterligare ha styrkt krafterna med söt mjölk och bakelser, satte vi oss i gång, ledsagade af honom ett stycke på vägen.

Snart marscherade vi dock ensamma vi fem, med renslarne på ryggen; och vår första upptäckt var, att vi skulle liknat ett slags kringvandrande »konstnärssällskap», om vi bara haft en apa med oss. Denna brist hoppades vi dock i nödfall kunna afhjelpa genom att sjelfve »göra gubbar» åt de nyfignaste bland de tvåfotingar som kunde möta oss. Vi gingo dock ett bra stycke på den solbestrålade landsvägen utan att möta andra tvåbenta varelser än kråkor, och de veko höfligt ur vägen för oss, samt ett par infödda qvinnor, som vi tilläto att titta trindt på oss i ersättning för de upplysningar vi begärde af dem. Först då vi kommo på bron, som öfver Gausa-elfven förhjelpste oss in i Vestra Gausdal, mötte vi en varelse, hvars ben hängde på hvar sin sida af en den tänkbart smalaste kappsläde, satt emellan två hjul, stora som qvarnhjul--något mindre. Vi fingo sedan veta, att denna sammansättning af släde och hjul kallas karriol, helt säkert en härledning från begreppet karrier, en sak som ju för mången går i sittande galopp på de mest besynnerliga säten. Den varelse, som här kom guppande mot oss, dragen af en liten gul häst, igenkändes redan på afstånd som ett karlfolk och betecknades snart närmare som en äldre officer. Hvilka grymt allvarsamma »gubbar» han skulle få; rigtige turistsnobbsgubbar, med blå glasögon, i fall han understode sig att spänna knektblickar i våra tornistrar--nej torn-ur var det--eller mönstra vår öfriga packning.

Ett tu, ett tu, raka ryggar, jemna steg, i två led och Hertha som befäl för eftertruppen, hvilken bestod af henne sjelf, och så--smålog karriolmannen så godt mot första ledet och gjorde honnör med handen för både detta och andra ledet samt eftertruppsbefälet, och hans blick sade så tydligt, som manliga blickar kunna tala till intelligenta qvinnor:

»Rätt så, I jenter! Sådant ger frisk håg och nya krafter.»

Och vi gömde våra stränga ansigten och skänkte honom fem strålande leenden midt i solhettan.

En bandhund, som sluppit kedjan, en smörtjärnehäst, som vältrar sig med alla fyra i vädret på klöfverfältet, eller en fluga, som lefvande sluppit ur gräddskålen, kunna ej hysa en renare fröjd eller visa en uppsluppnare glädje än vi, der vi gingo tryckte under bördan af vår packning och den stekande hettan i dalen. Vi voro:

Fria från modeskräp, fria från allt slags _släp_, stadssnack och bråk. Fjerran från sällskapstvång, nöjenas bing-li-bång, klander och tråk!

Och vi jublade ut vår frihetslust, icke i rop på republiken, likställighetsföreningen, de »sanna systrarna» i Stockholm eller skraddaren Palm, utan i flerstämmiga skratt, som väckte bergens eko, der de togo sig en middagslur i granskogarne.

En skogsbäck lockade oss sjelfve till hvila och till närmare bekantskap med det medförda matförrådet. Der slogs läger och der utvecklades lif--för att torka efter svettbadet--och der lefdes så, att hade någon hygglig människa kommit der förbi, hade hon stannat och--deltagit i vår måltid och sköljt ned den med det friska källvattnet, blandadt i våra bågare med det antal droppar ur fältflaskan, som föreskrefs af medicine kandidaten.

Efter ett par timmars rast, för att undgå den värsta solhettan, marscherade vi vidare; dagens mål var Vonheims folkhögskola, som ligger alldeles invid vår väg, och dit vi från Lillehammer hade två mil. Må nu ingen misstänka mig för att listeligen ha tummat resplanen till förmån för min och ett par af kamraternas folkhögskolekärlek; det var ju en ren händelse, att vi funno hotell Viktoria opassande för vår utrustning; att min ende bekante i den staden är bror till nämde skolas föreståndare, och att jag hade ett bref från den förre att aflemna till den senare.

Under de sista kilometerna--i Norge räkna alla människor väglängden i kilometer, när de ej räkna den i timmar--sporde vi en ung bondkarl: »Vil de sige os, om vi ere på rette vejen til Vonheim?»

»Ha-ua?--Ja så _vägen_, jo den går bent frem», svarade han sedan vi öfversatt vår danska på svenska.

»Må vi så bede dem om lidt vand», envisades vi, som lefde i den oskyldiga barnatron, att hela norska folket förstår den danska dialekt, som landets universitet utgifver för norska och som städerna kalla modersmålet.

»Ua?» ljöd det åter från de manlige läpparne. »Na da *vatten*! Är du norska, du?»

För våra ofilologiska öron ljödo bygdemålen helt svenskt och långt kraftigare, klangfullare och uttrycksfullare än norskdanskan; men vi ha ingen talan i målbrytningarna.

De språköfningar, vi under vägen hållit med flere personer af allmogeklassen, lärde oss dock inse nödvändigheten af den från högersidan förkättrade nya regeringsåtgärden att gifva statsanslag åt nämde folkhögskola, för att ett femtiotal seminariebildade folkskollärare der må kunna lära sig att grammatikaliskt behandla modersmålet, sådant det talas och förstås af allmogen. Detta kan man kalla att fylla en länge känd lucka i ett folks bildning.

Med ett femfaldigt hurra! efter råd och lägenhet, helsade vi Norges rena flagga, som vajade öfver en vacker granskog till venster i dalgången, och snart helsades vi, som gamla vänner helsas, i den vackra folkhögskolan.

Omsorgen att skaffa oss husrum öfver natten var för vår gästfrie värd ett icke ringa besvär, ty alla två- och enmanssängar på skolan och de närmaste gårdarne voro upptagna; i den förra af lärare och lärarinnor (skolans nuvarande elever), de senare af sommargäster från alla tre brödralanden samt af ständkroppar från den stora nordiska skolmötesfloden i Kristiania, hvilken redan börjat rulla på jernväg och bölja per ångbåt mot Norges klippor. Ändtligen lyckades det dock vår värds personliga bemödanden att få oss inhysta på två skilda ställen; våra två vägvisande kamrater försvunna först i ett ångmejeri och vi tre andra lotsades af vår outtröttlige värd en half timmes väg längre bort till en gård, der vi instoppades i ett ofantligt rum, medelst linneväggar afdeladt i tre pauluner, med livar sin sparlakans-säng, så hvit, ren och till den grad anständig, att dess ben och fötter skyldes af breda garneringar. Våra samveten slogo oss då vi jämförde dem med våra korta kjolar. Vi sofvo här allt hvad vi förmådde till kl. 7, drucko sedan en försvarlig portion mjölk och fingo så en muntlig räkning, lydande på 1,50 kr., alltså 50 öre per hufvud.

I skolan väntade oss sedan kaffe och frukost och derefter föredrag, som äfven bevistades af de kringboende och kringresande gästerna. Och hvem kan rå för sina böjelser eller hjälpa att man träffar nära bekanta till de vänner, man mest värderar? Följderna af dylika oförutsedda omständigheter äro oberäknliga, här ledde de dock endast till en öfvergående skilsmessa emellan oss fem kamrater, i det Ellen och Heggen redan på eftermiddagen axlade sina renslar och omgjordade sina länder med de band som reglerade torn-uren, samt med kompass och karta drogo till säters »over til de høje fjelde», medan vi tre andra stannade qvar på Vonheim till följande dags eftermiddag.

Ett litet stycke från Vonheim, på högra dalslutningen, ligger Aulstad, Björnsterne Björnsons vackra gård, och der ofvanför och på samma egor »Solbakken»; icke Synnöves, utan den norske diktaren Kristoffer Jansons gård. Denne senare är så öde och tom som den pessimistiska verldsåskådningen, rutten och fallfärdig som den, oaktadt båda höra till den nya tidens byggnadskonst. Egaren är med sin familj utvandrad till Amerika, möbler och bohag äro äfven utvandrade; ingen vill köpa det ännu till det yttre så vackra huset, då grunden ej kan gå med i köpet. Icke ens det härliga läget, icke solglans och skogsdoft kunde förjaga det sorgliga intryck, man fick af ett besök på den en gång så lifliga »Solbakken», som, Björnson till ära, uppkallats efter hans kanske mest poetiska berättelse.

Aulstad, Björnsons gård, skötes af hans svåger, och rummen hålles i ungefär samma skick, som om husbondefolket vore hemma. Bland skaldens efterlemnade kuriosa och nipp saker såg jag det horn, som en del stridbara helsingborgare gifvit honom. Åsynen deraf glädde mig mycket, ty jag insåg, att ingen någorlunda stor norrbagge kunde falla på den tanken att stänga i hjel unionen med ett sådant litet leksakshorn.

Genom vännerns bemedling fingo vi tre nästa natt herberge i en mycket högt belägen gård på högra bergsåsen. Det blef temligen sent innan vi lemnade Vonheim--det *kan* finnas en folkupplysning, som förmår en att glömma både tiden och dess mörker--; vår egentlige värd följde oss ett stycke uppåt »i stigningarne» och sade besked om gården. Men att hålla tankarne fästade vid en gård, då man för första gången såg detta tjugande landskap i aftenbelysning, voro vi för _högt uppe_ till att kunna, och så ryckte vi efter en temligen lång vandring in i en större bondgård. Förstugudörren stod öppen, dörrarne till rummen likaså. »Det är här man väntar oss», sade vi tvärsäkert och klefvo på. »God afton!»--intet svar. »Gå in i nästa rum, så stanna vi här i salen!» ordinerade kandidaten, puffande mig framåt i denna okända värld, der månen lyste på ett stumt vältaligt välstånd. Jag följde föreskriften och öppnade en dörr--»Är här någon?»--»Nej», svarade nattens tystnad.

Upptäcktsfärden gick vidare tills jag slutligen klef öfver tröskeln till ett rum, der jag försöksvis helsade »god qväll!» på en tvåmanssäng, i hvilken två personer, antagligen ett kött, helt lugnt reste sig i sittande ställning och svarade: »God qväll!»

»Är detta gården Berge?»--»Gåren Berge? Naj da, langt ifra!» Och så lade de åter ned sina hufvuden, utan att det minsta bry sina hjernor med att utforska hvad det var för folk, som gått in genom deras dörrar. Lycklige gausdalare, det var ej sista gången vi funno eder sofvande i edra boningar utan en tanke på, att mindre hyggliga menniskor än vi äro, annorstädes i verlden till och med frestas af stängda dörrar och dyrkfria kassaskåp!

Berge låg *icke* »langt ifra», men dock ett stycke väg, och här väntade man oss med den vanliga förfriskningen: mjölk och bakelser, för att ej tala om tre ypperliga sängar.

Vi hade om aftonen ej sett någon utom husmodern och två danska sommargäster, bekanta till oss; men jag vill ej därför besvara någon med att döma om vår öfverraskning, när vi om morgonen öppnade dörren till matrummet för att beställa frukost och funno ett bordsällskap af sexton à aderton damer, skandinaviska sommargäster, af hvilka en del dagligen afhörde ett eller två föredrag i folkhögskolan. Detta var att hemta frisk, stärkande luft för både kropp och själ.

Vid denna tidpunkt af vår resa togo vi alltid med uppsåt och öfverläggning så mycket kött och skinka till oss som vi kunde, ty det anade oss, att vi på sätrarne endast skulle få njuta af lefvande djurs närvaro. Men den grundliga frukosten jemte aftonvarden och logi kostade oss dock ej mera än 1,33 kr. per qvinna. (Jag har ju lofvat att aflägga noggrann räkenskap.)

Vid femtiden denna heta, soliga eftermiddag lemnade vi Vonheim, följda en bit på vägen af vår värd, och minnet af hans gästfrihet och hjertlighet mot oss följer oss ännu.

Solen stod icke mycket högt öfver fjellryggarne när vi efter en temligen rask marsch, »på det jævne», stodo vid foten af det fjell, som vi skulle bestiga för att träffa våra kamrater.

VII.

Till fjells!

»Ska ni till fjells, ni?» sporde oss mötande landtfolk i en ton, som om de ej förmådde tänka sig, att fria, förnuftiga varelser kunde stanna i dalarne under den norska sommartiden, då sjelfva nötkreaturen säges rymma upp till »vidderna», om der ej passas väl på dem. »Ha vi långt upp till sätrarne», frågade vi en mötande qvinna, just som vi stodo vid foten af fjellet. »Nej da! Tre timmars väg; kunde ha lust följa er, jag», lydde hennes ord i öfversättning.

För första gången blef det mig klart, att sjelfva klangen, rytmen och utropen i norska språket ljuder starkt *nekande*, ja rent af opponerande mot det man anför.--Kanske det bara är denna egenhet man har att tacka för de små missförstånden brödralanden emellan, ty, som bekant, lyder högsvenskan mest *jakande*, äfven i nekande satser.

»Undrer os just hvad vi få at se över de höje fjelde!» tänkte vi och klefvo tappert uppåt på sätervägen, som här var bred och tydlig, men brant, så att vi snart flämtade, som efter den vildaste galoppad; dock kände vi oss betydligt höjda öfver dylika flacka ansträngningar, ty då vi sågo oss tillbaka, reste der sig en ny fjelldekoration öfver den som vi beundrat nere i dalen. Kandidaten förhörde sig om vår hjertverksamhet, fann den vara efter omständigheterna god, och så klefvo vi åter på en stund emellan gran och björk, doftande Linnæa, pyrolaarter och en hel mängd skogs- och ängsblommor, som redan före midsommar ha utblommat i Skåne. Detta var ju för oss en ny vår. Varma voro vi både för oss sjelfva och för fjellnaturen, men vi törstade blott efter att nå upp, ty i detta välsignade land dansa bäckar ned från fjellens remnor, skära gångstigar, störta ned vid landsvägen i rännor och hoar, breda sig som fina slöjor ut öfver stupande afsatser, så att om man i Norge dricker spritvaror är det ej vattnets skull, det veta vi af fyra veckors erfarenhet.

Då vi arbetat oss uppåt en timmes tid och af rent psykologiska orsaker lifligt beklagat våra föregångne kamraters ansträngningar, i stället för att tala om våra egna, mötte vi två flickor. »Ha vi långt ännu upp till sätrarne?»

»Nej da! Tre timmar. Ä' ni långt borta ifrån?»

Kandidaten har tagit så pass många examina, att hon ej nu tyckte om närgångna frågor, och vi två andra ha ingen förkärlek för ett utbildadt examensväsen, så svaret blef först ett flämtande ja; men en blick in i de oskyldiga barnens vidöppna ögon beekte ett par läppar till att utsläppa den upplysningen, att vi voro svenskor.

»Nej da!» ropade den äldsta flickan i starkt nekande ton. »Då skall jag helsa, att två svenska jenter vänta er på Kärlisäteren och att ni ska ligga på Karlstadssäteren midt emot.»

Lofvad vare den skånska, som der spred en gnista svensk kunskap bland två norska barn och en tom »matnist», ty utan den kunskapen hade säkert de norska jenterne ej gifvit oss någon sådan i utbyte. Vi beslöto trestämmigt att aldrig förhålla landets infödda barn någon kunskapssmula och att aldrig bli dem svaret skyldig, äfven om de sporde efter vår ålder eller om vi voro förlovade.

Och så knekade vi ånyo uppåt, sågo grantoppar efter grantoppar dyka upp framför oss likt allvarliga uppgifter på lefnadsvägen; och sågo vi oss tillbaka, låg der nya, allt mer och mer aflägsna fjell likt gamla minnen, nu omgifna af en ny glans. Tre timmar hade vi nu sträfvat, och ännu hade skogen nästan samma utseende, alltså ännu långt, långt upp till fjellvidderna!

Vi badade ej i svett, ty det är nog temligen sällsynt att man får dylika bad, men öfver den del af ryggen, der renseln hvilade, voro våra klädningslif i ett tillstånd, som väl får kallas genomvått, och våra respektive varelser stodo i ett förhållande till våra närmaste kläder, hvilket kan betecknas som efterhängsenhet från dessa senares sida, fast solen ej mera var synlig eller känbar i aftonstunden. Träden blefvo småningom glesare, vresigare och lägre. Vi hade under hela vårt uppåtsträfvande stannat vid hvarje ört, hvarje blomma, som föreföll oss obekant; här mötte oss för första gången en krypande seg buske, med små mörkgröna, blanka och skarptaggiga blad: »Dvergbjörk!» ljöd den stora upptäckten, och små qvistar deraf förvarades; vi anade icke då hur nära vi senare skulle göra bekantskap med hans vidt utgrenade syskonskara.

Utom jenterne och en maklig turist, med förare och klöfsadlad häst, hade vi ej mött någon människa på fjellstigen; nu hörde vi steg samt hjulrassel bakom oss, och snart sträfvade en liten gul häst och en blåklädd »gut» förbi oss med en packkärra, på hvilken senare vi fingo lägga våra renslar. Och nu kunde vi också taga lektioner i bergstigning. Vi hade hittills gått fort, så långt andedrägt och knä tilläto, och så stannat en stund; hästen var klokare. Han gick vid pass tio minuter eller snarare vissa steg, stannade så ett par minuter och flämtade; gutten följde efter kärran med långa steg, hvilade när hästen hvilade, gick när han satte sig i gång, och så gjorde nu äfven vi, till stor besparing af både tid och krafter. Men vi hade dock slösat så starkt med den förre, att när vi nu kommo upp på de oändliga vidderna med blommande ängar, myrmarker, med oöfverskådliga fält, bevuxna med den krypande enen, sälgen och dvergbjörken, låg allt insvept i en ljus sommarnatts blånande skymning, och de grå säterhusen sågo ut som klippblock.

»Der till höger bo två svenska jenter, till venster ska ni bo», sade gutten, som hade hemma på en annan säter der uppe.

Hvar hade vår trötthet tagit vägen? Den var som bortblåst här uppe i den lätta luften. Vi kunde ej tänka oss möjligheten af att söka nå vår bostad förrän vi helsat på våra två kamrater. De voro uppe och väntade oss, omtalade att de sträfvat hiskligt vid sin fjellstigning under solhettan, men de hade också stärkt sitt mod att beklaga oss, som skulle komma efter. Hvilken skön samklang i fem qvinnosjälar! Kom nu någon och säg, att här blott finnes den rena oblandade sjelfviskheten till på jordens runda klot!

VIII.

På sätrarne.

Våra kamrater tycktes ha ställt det hemtrefligt för sig i säterstugan. Renslarnen voro upphängda, kaffedosan skymtades i fönsterkarmen, drägterna sågo helt lediga ut i mörkret, och lynnena strålade af invärtes ljus. »Kom i håg, att der skall finnas en tälotsäng gömd på er säter, kläm fram den bara!» ljöd deras sista förmaning, ledsagad af ett klingande skratt från »budejans» ungdomliga bröst, och så vadade vi genom en daggdrypande äng, klängde öfver två höga stafgården och klevo äntligen in i vår säterstuga.

»Vi få ju ligga här?»

»Eg veit ikke eg!»

Om vi ej redan kommit till den andliga mognad, då man känner att de mest allmänna talesätt äro lika tomma som de nötter en ekorre gnagat, så skulle vi ha trott, att våra två unga budejor samma qväll från skyarne dumpit ned i sätern, ty på alla våra frågor fingo vi samma svar: »Eg veit ikke eg.» Men oaktadt de sade sig ej veta, om de hade söt mjölk, smör och bröd, så kommo dessa ting ändå i sinom tid på bordet. Bålet tändes på spiseln, tvättvatten anvisades och sängen afstods åt oss; dock måste vi begagna en förskräcklig hop förbistradt tal innan den förrådde tälotsängen drogs ur sin dolda tillvaro.

Kandidaten hade fattat ett energiskt beslut att sofva allena denna natt, undersökte därför noga tälotsängen, fann att den led af betänklighet i hela stommen jemte stor svaghet i sjelfva fötterna, ordinerade trästockar till utvärtes stöd och gaf den dessutom en del massage på underredet, öfver hvilket hon sedan bredde en fårskinnsfäll, väl beströdd med insektpulver, samt lade derpå ett omslag af ressjalar. Den andre sängen, fylld med hö upp till brädden, erbjöd en lika fast och pålitlig hvilopunkt som ett klippblock. Medan vi sysslade med bäddarna tog bålet på spisen sig till att flamma allt mer och mer lustigt, så der blef en betydlig harmoni emellan dess knastrande och våra undertryckta skratt öfver budejornas rent handfallna förvåning. De hade nog aldrig förr emottagit besök af resande qvinnor. Och då vi började tvätta oss, flyttade de sig närmare och iakttog oss så noga, som om deras själs eviga välfärd berott på en rätt kännedom om en sådan förrättning. Med en tyst vältalig kritik öfver allt fjesk, slängde de sig slutligen båda utan alla förberedelser på den hårde träbänken, men väcktes till ny förvåning af mig, som egnade dem några moderliga omsorger i form af en kappa och ett par kjolar, och så gingo vi alla till hvila, om icke just till ro, i sömnens mycket omskrifne armar. Snart drogo budejorna timmerstockar, så dessas fränder i väggen gapade af skräck och släppte långa månstrålar samt små vindpustar in i stugan, som dessutom klart upplystes af bålet på spiseln.

Då jag endast skrifver för dem, som ej känna mera af det norska säterlifvet än »Säterjentens söndagsmorgen» för fiol eller piano, samt Björnsons enstämmigt berömda bondhistorier, vill jag närmare beskrifva en säter, ty jag antydde ju i inledningen, att detta verk gör anspråk på att räknas bland nyare tidens filantropiska skrifter.

En säter består af två eller tre trähus, stuga och »fjös» (kostall) i form af en skånsk pigkista, på kistfot, med sluttande lock. Enda skilnaden är, att säterns hus äro en del större, att dess väggar äro fjellgrå, då kistans vanligen äro blå eller gröna, men locket eller taket är gräsgrönt samt stundom prydt med en eller två getter, som der beta naturliga blommor. Kistan och säterns stuga skilja sig äfven deri, att den senare har fönster och att man ej behöfver lyfta af taket för att komma i beröring med innehållet, ty der finnes två halfdörrar, som kunna öppnas; eljes är likheten så i ögonfallande som den kan vara emellan två sådana föremål, då man betänker den ofantliga sträcka af tilltagande kultur som ligger emellan en norsk fjellsäter och en skånsk blåmålad pigkista.

Träder man från »tunet» (gårdsplanen) in i säterns förstuga, mötes ögat der af en del tomma mjölkkräml af trä; till venster är mjölkkrummet inhöljdt i ett egyptiskt mörker, men med stillastående sjöar af mjölk och en

grädde, hvartill inget land har maken, om man också jemförde den med grädden på de största samhällshöjder, och så berg af ost i alla former, och förträfflig är den, om man eljes kan lära sig att äta ost i denna dess lyckliga, unga och färska ålder.

Till höger finnes stugan (och för tillfället vi), till höger i denna ett golffast bord och bänkar, som i en vanlig fornnordisk ryggåsstuga; längre uppe en säng och under gafvelfönstret en bänk. Vid andra långväggen har den store låge spishällen en framstående plats under skorstenspipan, i hvilken vinden blåser på lur, så att rök och gnistor dansa utåt golfvet. Vid hällens sidor äro rörliga stolpar med väldiga jernkrokar, på hvilka de stora ystkittlarne hänga, nu kalla och likgiltiga vända från elden, medan en jernkrok midt öfver bålet nyss befriades från en mindre gryta, det enda kokkärl med hushållsmin som kan upptäckas, om man undantager kaffekitteln på hyllan öfver dörren. Träskedar och fällknifvar sitta instuckna emellan väggarnes timmerstockar; några kaffekoppar och tallrikar sällskapa kaffeqvarnen på en sidohylla. I större sätrar finnes sängställen på båda sidor om spishällen, och på en af dessa sängars tak är det vanligen gjätergutens (vallgossens) ljufva lott att hvila. Här fans inga dylika pauluner och ingen gut heller.

Vi hade ej legat länge förrän den säng i hvilken kandidaten tältade betedde sig som om han varit stupfull eller vådligt sällhetsdrucken.

»Är Tjäderska pulvret magtlöst, kamrat?»--

»Nej, det är hela sängen, som kraflar af med mig, oaktadt de usla benen hans».

Och så blef der en lång brottning emellan den och kandidaten; brasan tillät nu oss andra två ej att se klart i saken, så det blef aldrig bevisadt, att kandidaten slogs i backen, men visst är, att sängen först fick sig en »rundhjuling» och sedan slängdes bort mot dörren medan kandidaten behöll hans fäll och innandöme som ett segerbyte, hvilket hon sedan rufvade öfver på bara golfvet tills dag blef ljus.

Under allt detta sofvo budejorna som det mest förhärdade samvete, men mindre tyst än ett sådant; sofvo så, att väckarurets skrän kl. 6 icke framkallade den ringaste rörelse under det lager af veckadt ylletyg, som jag bredt ut öfver jenternes lätt draperade gestalter. Nu bjöd mig mitt vakna samvete att ruska lif i dem, ty korna råmade otåligt i fjöset och getterna instämde i frihetsropen med de sistnämde talarne.

Vi sporde kandidaten, om hon af nattens erfarenhet, för egen räkning, kunde sluta till, att det är de mjuka sängarne som göra det nuvarande kulturslägtet, särdeles männen, så sömnlösa af sig, att många af dem hellre föredraga hårda krogbänkar och dito golf framför att ligga t. ex. i tältsängar, men fingo ej annat svar än ett sakta qvidande, hvilket vi uttydde som en nyvunnen ömhetskänsla för alla dem som söka hvila på hårda plankor.

Våra budejor föraktade för egen del kaffe, men förvarade dock en kaffekittel, som ett minne af en tidigt öfvervunnen svaghet. Vi hängde kitteln öfver spiseelden, pressade budejorna så de förstodo att vi önskade frukost af hvad huset förmådde.

Du »fladbröd», du sköra, du smakfria kost, du gråhvita, papperstunna kaka, på läppen du föll som på ros faller frost; vi tvingades att låta oss det smaka! Du tronar i husen från urminnes dar och ärad du är i hela landet, för norrmän, du är och förblifver hvad du var, men skåningen sig önskar »Noget andet.»

Men annat bröd stod ej att få hvarken här eller på de andra sätrar vi besökte, ej heller i bondgårdarne, om vi undantager ett blåsurtt oting af limpa, kallad ugnbröd, samt en variation af fladbrödet, bakadt af årtmjöl eller en blandning af korn och potatis. När vi så till detta bröd, så skört och tunnt, att jag ej kan beskrifva det utan att det faller i sönder, fingo smör skålpundsvi och fet grädde skålvis, tyckte vi att det var liksom ett mustigt hån mot tre varelsor, hvilka aldrig ätit smörgås utan att åtminstone ha ett underlag af tunt svenskt knäckbröd, hvilket, i jemförelse med det norska fladbrödet, förhåller sig som en kontraktsprost till en ambulerande

folkskolelärare. Jag bjöd ädelmodigt på kakes (uttalas _käx_, men bör ej förvexlas med moralkaka), ty jag önskade få min rensel något lättad; därför sträckte sig min gifmildhet äfven till de stumt blickande budejorna.

Det var söndag, och kanske det var derföre de sutto så nära hvarandra orörliga på tvärbänken och åskådade mitt arbete. Behofvet af att bland oss utnämna en tvätterska hade nemligen redan gjort sig gällande, och då jag var den ifrigaste bland de fyra sökanden och dessutom hade kandidatens förord, hvilket föll tungt i valurnan, då hon sjelf var egarinna af en ask grön såpa, samt lofvade att biträda mig vid sköljningen borta vid bäcken. Om någon skulle taga anstöt af vårt sabbatsbrott, hänvisa vi till den gamla »långförklaringen», hvori der talas om nödfallsarbete, och så jemföra detta »stycke» med sätrarnes fårskinnsfällar och rök.

Våra två kamrater strålade i kapp med söndagssolen och oss; de älskade fladbröd och mesost, hade en god säng; en ung vacker, älskvärd budeja, som läste Björnson och Wergeland, bakade gräddvofflor, rådde öfver en torkad fårbog samt ett tjog fjorgamla potatis. Vid dessa budskap samlade vi i hop renslar och tvättadt linne, sporde våra unga orörliga värdinnor, hvad vi voro skyldiga, och se, de uppläto båda sin mun, talade och sade:

»Eg veit ikke eg».

Dock efter att ha uttröttat både sig sjelfve och oss med detta svar, visste de, att en resande brukade betala 50 öre för slika fördelar som vi åtnjutit. Vi skramlade i hop summan i så många silfvermynt öresystemet tillåter, ty det var ju ett *klingande* pris, och som ett sådant blef det äfven framburet. Och så flyttade vi alla tre bort till våra två kamrater; delade med dem potatisen och färgköttsstrimlorna samt avslutade middagen med heta gräddvofflor och eget kaffe. Vår älskvärda värdinna behandlade oss som kära gäster, log och rodnade då vi talade om liqviden; derför skall också denna bli en liten hemlighet emellan henne och oss.

Då vi på eftermiddagen lemnade hennes säter, vaxlade vi visitkort, och vi medförde sålunda ett synligt minne af en riktigt älsklig säterjente.

IX.

På vidder och sätrar.

Vår resplan föreskref vandring öfver vidder och fjell från säter till säter upp till Espedalsvatnet, som ligger 2,000 fot öfver hafvet; båtskjuts öfver detta till foten af Rutenfjell, hvilket bestiges, hvarefter vandringen går på andra sätervägar öfver till Ringebo eller rättare Sjäggestad i Gudbrandsdalen, dit vi skickat våra handkoffertar. Från denna hvilopunkt skulle senare delen af vandringsstråten utstakas. Men det är icke hvarje högtgående plan, som förverkligas så som man tänkt sig den.

Nu bar det emellertid af på säterstigen öfver de omätliga vidderna, öfver oräkneliga mer och mindre uttorkade bäckar, öfver gungande myrmark, öfvergrodd med nu blommande hjortronsrankor, med ängdunstofsar och krypande sälgr. Våra två vägvisande kamrater i ett starkt framskjutet led och med en fart, så att vattnet sqvatt kring foten.

»Bär det?»

»Spring bara till innan det brister!» ljöd rådet, som följdes till den grad, att mången tufva skälfde eller ock rent kröp ner i dyn. Komna åter på fast mark, spreda sig vägvisarne åt hvar sitt håll, för att söka upp säterstigen, hvilken derefter kontrollerades af karta och kompass mycket noggrannare än bränvinet i vissa svenska brännerier, samvetsgrannare än offentliga räkenskaper före en revisorsmiddag, och så klev vi tryggt på igenom en- och dvergbjörksfält, öfver hvilka skogsgeranier och en mängd andra sommarblommor prålade i liflig färgprakt.

Det tjenar ej till något att förklara allas vår oförmåga att med enstaka eller förenade pennor söka beskrifva natursceneriet der ofvan trädgränsen, ty ingen menniska har bedt oss försöka något sådant. Men jag kan svara för oss alla fem, att om vi vågade hoppas att vi dermed kunde meddela vårt bleksotiga slägte en ringa, icke _försvinnande_, del af lifsluften här uppe, af de frigörande utsigterna och af vår egen jublande lifslust och sommarfröjd, så skulle vi till och med försökt, att blifva realistiska naturpoeter midt på en färväg med färska spår efter kor. En högre grad af mensklig sjelfförsakelse kan väl ingen begära.

Högre och högre emellan de nakna fjelltopparne gick vandringen, lätt som en dans, och vi voro alla ense derom, att om vi ej haft renslar och annan packning, som hållit oss fast vid jorden, hade vi säkert hoppat värre än månfolket (vi menade de varelser som bo på planeten månen och ej de som ha måne i planeten) innan de lärde försåg detta himlaklot med en nödig luftkrets. Ja, der funnos de bland oss, som, då blicken nu för första gången möttes med toppen af ett af Jotunheims snöfjell; hänrycktes ända till gränsen af den upphöjda tystnadens område. Och detta är visst ännu sällsynt bland qvinnor och otänkbart bland män.

»Mera i nordvest; gångstigen har förlorat sig här i hvitmossan!» ropade förtruppen, och eftertruppen svarade med ropet:

»Se snö, snö, der borta i de närmaste fjellryggarnes remnor!«

Snö! och solen gassade från en skyfri himmel, fjärilar gycklade med blommor, och myggsvärmar visade oss en så närgången uppmärksamhet, att vi kände oss fasligt stuckna.

Redan nu hade vi flere gånger skiftesvis beklagat oss öfver den förste dameskräddaren Adams förtviflade idé att sy kjortel åt sin hustru, och vi hade i djupet af myrmarkerna harmats öfver mannens efterhängsna förkärlek för detta plagg genom hela kulturhistorien. Och då vi kraflade uppåt någon hård, brant fjellsida, vädjade vi till den och likställighetsfrågan, om tiden ej nu vore inne för att befria åtminstone ensligt sinnade vandrerskor från ett plagg, som i så hög grad försvårade vårt framåtskridande. Då terrängen emellan en uttorkad ströms rullstenar och ett klippströdt dvergbjörksfält nu erbjöd tillfälle till en mera samlad marschordning med dito tankegång, uppgjorde vi förslag till en ny beklädnad för qvinliga turister.

Qvinlig ylleskjorta. (Röster ur hopen: »Den gnager! Tänk på fårfallarne!«)

Rått silke då, eller i brist deraf linne (»Hör, hör!«)

Mörka, vida yllebenkläder, bundna vid knäet. (En äldre stämma: »Kanske något längre och snäfvare.«)

Turkiska byxor då, knäppta vid fotleden, för de äldre. (»Nej, nej ingenting turkiskt!«)

En lätt mörk underkjol med lifstykke. (En röst: »Med kråkspark eller taggar i kanten.«)

En slät mjuk kjol, räckande till halfva vaden (Fyra röster: »Vackra ben«) samt kofta.

Mörka strumpor och höga mjuka snörkängor med tjocka sulor (Fem röster: »Och plats för tår och liktornar.«)

Kring hals och armar kulörta remsor. (Kandidaten: »I renseln en liten sidenhalsduk samt en maggördel af ylle.«)

Stora hattar. (Enstämmigt: »Som sitta på hufvudet och äfven skydda den blottade nacken.«)

Turistparaply med starkt skaft eller ock en stark käpp med ett godt handtag.

Rensel, som faller väl till ryggen och sitter stadigt. (Allmänna opinionen: »Inga hemmasydda

vaxduksväskor!» Kandidaten: »Med breda bärremmar.»)

Gummikappa och oljeduksdamasker.

En lång mjuk resplaid af mörk färg, hvilken äfven kan begagnas som täcke. (Enhälligare stämmor vid ett stridare vadvälle: »Plaiden bör i ena kanten förses med dragskodd, så att den på befolkade orter äfven kan tjänstgöra som längre öfverkjol.»)

Komna på andra sidan bäcken beslöts det, att förslaget, tillika med renslarnes innehåll, skulle framläggas till våra svenska medsystrars benägna påseende i det märkliga verk, som borde blifva frukten af våra gemensamma ansträngningar.

Ytterligare lifvade genom hoppet att kunna göra en dylik insats i kulturarbetet, anlände vi i skymningen till Liumssätern och välkomnades der af en get, som vänligt nickade till oss från fjösets gräsbevuxna tak, medan fåren stampade tunets lera, och grisarne från både höger och venster sökte tränga sig fram genom grinden. En märkelig tafla, full af lif med en viss politisk anstrykning.

Budejan, en äldre fetlagd jente, hade nyss mjölkat, så vi kunde välja emellan spenvarm mjölk, dito kall söt med ett häpnadsväckande gräddlager, blåsur dito (som är en nationalförfriskning) samt getmjölk. Vidare valdes emellan mysort (mesost), färsk ost, upplagd med sked likt smör, kokt ost och getost; smör och fladbröd oföränderligt samma oförenliga födoämnen.

Denna säterstuga hade två sängar, stående midtför hvarandra, lika hårdt packade med hö, som tvenne politiska motkandidater med goda föresatser och löften, och på en stilla fråga, om hvar vi fingo ligga, svarade budejan: »Gjätargutten och ni kunna ligga här! jag finner väl en annan plats».

Två sängar och *fem* personer, sex med gutten! En vemodig stämning bemäktigade sig allas sinnen, och jag beslöt att ligga på golfvet, om budejan kunde uppdrifva en hötapp i det stråfria fjösets hemligaste gömma. Då ljud en mycket ungdomlig uppsvensk stämma genom den tilltagande skymningen:

»Det är väl ej orimligt begärddt, att Ave, som är äldst och visast bland oss, åtager sig gutten!»

Och så följde en sinnesrörelse, som røjde sig i starka skakningar i våra egna stofthyddor samt i säterns gistna fönsterramar.

Nu inträdde budejan med en bundt hö i ett lakan, och detta försatte oss i allvarlig stämning, ty om än en befjädrad skänk gås deri kunnat ha redt sig ett ensamt näste, så förslog det föga för mig, om jag ville skydda mig från golfvets hårdhet samt undgå närmare bekantskap med en fårfälls lifliga inbyggare.

Kandidaten bedöfvade dock dessa med en dosis af Tjäders, och så redde jag mig en bädd vid spiseln. De fyra andra kamraterna intogo de två sängarne; budejan lade ett nytt bål på spiseln och gick; lågan slog upp klar och flammande, och vid dess sken sågo vi gutten inträda i stugan. Fem par qvinnoblickar hvilade undrande och spörjande på honom, brasans knastrande döfvade enstaka fnissningar och belyste med ett fladdrande osäkert sken hvita tänder, som beto vildt i mjuka ressjälar. Gutten satte sig på långbänken, spejade med flyktig blick bort öfver bäddarne; de upphängda klädningarna fångade hans uppmärksamhet, och han tycktes grubbla starkt öfver meningen med dess draperier, dock utan att kunna lösa gåtan. Flyttade han så blicken till våra öppet gapande renslar, och hans ställning liknade en kycklings, som djupsinnigt betraktar det äggskal, som varit hans vagga. Tänkte pojken möjligen tillreda sig ett hufvudgård af dem? Våra tankar slöto ring kring chokoladen. Kanske fick han bud derom på tankeläsningens väg, ty han slängde hastigt af sig västen och ullstrumporna, kaflade upp benkläderna, som om han skulle vada, grep sin gule halmhatt och tryckte den fast på hufvudet, tog golfvet tvärs öfver stugan »i ett byx», och hoppade upp på sängkanten, der våra två vägvisande kamrater lågo. Vi sågo dem slå armarne kring hvarandra--flickorna förstås--vridande sig i tyst

skratt, sågo gutten, vig som en apa, äntra upp för den ena sängstolpen och försvinna i en slags koj öfver våra kamraters säng. En femfaldig suck af lättnad, ännu några spridda fnissningar, och elden från den husliga härden och månstrålarne från fönstret gycklade ensamma i den tysta säterstugan.

I daggryningen ljöd budejans röst genom dörren: »Tobias! Tobias!» och mina ögon, som allena voro vakna, var det förunnadt att se denne vår rumskamrat äntra ned från sitt upphöjda läger; hatten hade han på, benkläderna voro ännu uppkaflade. Kanske han alltid plägade att gjäte eller vada i drömmen.

Sedan budejan mjölkat och släppt ut boskapen ur fjöset, kom hon in och sporde, om vi ville ha kaffe.--Jo, jag skulle lemna bönor. Nog tyckte jag mig taga till en bra portion, men hon såg på den med samma min som en stor konstnär betraktar fuskarens försök.

»Skall det här bli kaffe?»

»Ja-a.»

»Sådant kaffe bruka vi ej i Norge.»

Jag skämdes starkt på Sverges vägnar, men inte kunde jag tillstå ett större folks underlägsenhet gentemot ett mindre i fråga om något, som gick ut på styrka; fast vi sedan alla fem inför hvarandra erkände, att det norska kaffet är minst dubbelt så starkt som det svenska. Man kan naturligtvis kalla det förra skadligt, så bevaras ändå vår öfverlägsenhet.

Efter frukosten och liqviden bar det åter af på säterstig mot Lidsätrarne, en hel dagsmarsch, sade kartan. Hvilken luft, hvilket sceneri på denna morgonvandring! Till venster ett brant fjell med glittrande små bäckar nedför stupet, till höger Dockvattnet och en slingrande, knappt märkbar stig genom björk- och grandungar, skuggande en rik blomsterverld, som tycktes le åt de spridda snöfläckarne i fjellskrefvorna. Vid middagstiden hunno vi till en liten gård, kallad Tjernverket; här hade vi beslutat att äta middag, ty der borde vi kunna få fisk och--sälla hopp!--potatis.

Gården var för tillfället temligen befolkad; vi sågo stadsklädda manspersoner röra sig på tunet och vid sjöbrädden, då vi klefvo nedåt i en lång rad; eftertruppen knappast synlig, då förtruppen helsade på bondhustrun. Några långa ynglingar med skolklassmärken i pannan sysslade med fiskeredskap, men fingo vid vår åsyn ett anfall af vår ständiga skrattlust, hvilket jagade dem bort mot fjöset; men en äldre herre såg på oss med ärliga afsigter att stå emot smittan och visa sig som en bildad man med ett finare småleende. Här fingo vi för första gången göra bekantskap med den vackra norska forellen, fjellörret, men drömmen om potatis uppfylldes ej; det gamla förrådet var nu slut hos bönderna, och den nya skörden stod knappt i blomning. Hade icke fisken låtit sig fånga, så skulle vi äfven här fått den vanliga säterkosten. Nu slöts dock vår måltid och middagshvila med chokolad och norskt kaffe från Brasilien.

Två af de mest mogne skolynglingarne bröto upp samtidigt med oss, och glömmande alla våra föresatser, upptogo vi både dem och deras engelska fiskestänger i vårt sällskap så--långt vägen räckte. Denna, en vanlig säterstig, delade sig dock snart i två, och vi skiljdes helt varma från ynglingarne, men hur vi gingo, kommo vi vid en böjning af stigen åter bredvid dem.

»Ni gå nog vilse!» ropade vi, tvärsäkert antagande att sådant ligger ynglingar i blodet.

»_Någon_ af oss gör det», svarades, och så märkvärdig var fjellnaturen, att vi nu stodo i en samlad grupp, spanande på karta och mark efter hvar sin väg, men funno blott jemnlöpande vandringsstigar.

Det är ödets vilja, tänkte vi och följde våra manlige förare tills vi slutligen alla sju ej mera visste hvar vi befunno oss. Det bekymrade oss dock föga, ty vi stodo då midt ibland en flock människovänliga kor, och på

en aflägsen höjd, på andra sidan om frodiga inhägnade ängar, låg en större säter, dit två af kamraterna gingo för att bespeja nejden.

Efter en längre väntan hissade de framryckningssignal; vi klättrade öfver diverse gården, vadade genom det höga, redan daggiga gräset och följde efter till sätern. Här lemnade våra ynglingar oss, sedan de först öfvertygat sig sjelfve och oss, att vi voro dragna ur vår rätta kosa genom att följa dem. Reflektionerna gjorde sig sjelfve och besparade sålunda oss ett obehagligt arbete inom det psykologiska området.

Sätern hette Aulstad och sades tillhöra Björnson, fast han, som säterguten upplyste, aldrig hade besökt den under de år han, gutten, skött den. Här var nemligen ingen budeja, utan karlen skötte, med gjäterguttens hjälp, hela mjölkhushållningen. Ehuru vi nyss haft olägenhet af manligt sällskap, skulle vi dock gerna velat stanna här till följande dag, ty kartan visade, att vi hade långt till Lidsätrarne, men gutten tycktes vara mindre hågad för en sådan inqvartering och erbjöd oss en vägvisare. Hans vetgirighet förledde honom dock till att göra lika många frågor om oss, som vi gjorde om nejden, och då han hörde att vi voro svenskor--detta hör dock ej den norska allmogen på språket--bad han oss skriva våra namn på förstuguväggens ljusa timmerstockar, »så att Björnson kunde se dem, om han kom dit».

Vi ritade och han läste, och när han stafvat sig igenom titeln: med. kandidat, vände han sig om och sade: »Hvar är *han* då?»

»Här står *_hon_*», svarade jag presenterande. Och karlen slog samman sina mjuka mejerinäfvar så det sade klask! och med utropet: »Nej da!» tycktes han vilja på det häftigaste bestrida sanningen af min uppgift. Nu var han dock ej längre ovillig mot tanken att hysa oss; troligen tyckte han, att han funnit ett slags förkläde i kandidaten. Men han ville ej säga det första afgörande ordet; vi ej heller, och så skildes vi samt togo en annan följeslagare på vår stig.--Så går det ofta till i denna verlden, till föga nytta för färden.

Värre mensklig varelse till att skala öfver alla hinder, än denne gjätergut, såg jag aldrig. Och efter honom rände, vadade, plumsade och kraflade vi i spridd ordning, uppför och nedför, utan rast, utan ro. Här utbreder sig en starkt sluttande kärraktig mark, bevuxen med fjellbjörk, ett tjockt lager mossa och krypväxter. En murken gren brister under foten, jag lägger mig med ofrivillig hast, stiger upp--ingen har sett missödet--, sätter af igen ned för branten, beröfvas åter fotfästet, åker nedför på egen sommarsläde, förmår ej styra rätt emellan trädrötterna, stjelper åt sidan och faller öfver mitt paraply, hvilket begagnades som styrpinne. Detta var slutet på den första af de fem paraplyer, som vi egde då vi lemnade Kristiania. Skymningen sänkte sig emellan fjellen, gutten försvann deri, och då vi hunno upp honom, sade han oss far väl, menande att nu kunde vi hjälpa oss lika bra utan honom. Till tecken på mitt erkännande af hans fullkomliga gagnlöshet som vägvisare, skänkte jag honom båda styckena af mitt förolyckade paraply, sedan han emottagit den egenliga betalningen för sina ärliga bemödanden, att ömsom få vårt skodon väl fylldt af dy och ömsom af klart rinnande vatten.

Förrädiskt lemnade i ödemarken af detta falska ynglings-ämne, gälde det att hålla oss i fäspåren, om vi skulle hoppas att här, på en stig, som ej var upptagen på kartan, finna Lidsätrarne. Kompassen visade oss, hvilken riktning vi skulle gå, och under tillrop: »Säterväg!--Otydligt spår! God säterväg!» delgafvo vi hvarandra våra upptäckter och kommo ändtligen efter mycket letande samt under tilltagande regn fram till målet.

Det var sent på aftonen, den närmaste sätern var stängd, och icke ens en gris, dessa eljes så förekommande varelser, mötte oss här vid grinden. Under rop: »Budeja! budeja!» gjorde vi anstalter till att storma stugan. Vår energi väckte lif der inne, dörren gled upp, en lång karl visade sitt hufvud och tillkännagaf, att här ej var någon budeja; *han* förestod sjelf sin säter.--Det var alltså om *honom* en gumma talat, då vi på förmiddagen rastade i hennes säter och drucko mjölk. Han stälde sig nemligen till att granska hvar och en af oss, pekade så på Heggen och sade: »Du skall ha sätergutten du, för du är den minsta». Denna dag var det vårt öde att råka ut för medlemmar af ett kön, som vi beslutat att undvika så länge vi voro på vandring. Det fans dock ej nu något val, utom från han sida, ty han kunde för tillfället ej hysa mer än två af oss, då han hade två »småjenter» till

hjälp. Vi tre försade in vår förtrupp och gingo till nästa säter.

Äfven här var stängdt, och en fähund skälde rent radikalt på oss, utan taga skäl och reson. Hertha och kandidaten skyggade; de voro ovana de, men den förra sade till mig: »Du bryr dig ju aldrig om fähundsgläfs, gå före och väck folket!» Jag var så höflig mot hunden att han skämdes och viftade med svansen, så som jag alltid sett hans gelikar göra när hyggligt folk ser dem in i ögonen, och så hjälpte kreaturet mig på sitt sätt att »väcka folket.»

Hvem som öppnade för oss kunde vi ej se i mörkret, men i stugan lågo alla till sängs, då vi kommo in. Vi friskade upp elden på härden och sågo oss omkring. I en säng vid ena sidan om spiseln skymtade en ny upplaga af Tobias; utanför honom låg en gråskäggig gubbe, af ärevördigt utseende, och i den andra sängen hvilade budejan hos en liten flicka. Ingen tycktes ha lust att stiga upp.

»Få vi stanna här i natt?»

»Stanna!» kom det i nekande ton. »Ja da.»

»Hvar få vi ligga?»

»Eg veit ikke eg», tröstade oss budejan gäspande.

Nu grepo vi till det vanliga medlet för att upptina obekant värdfolk: Vi redogjorde för våra personer, vår vandring och vårt mål. Och när jag så på försök närmade mig gubbens säng, reste han sig och sade välvilligt:

»Du kan få ligga hos guten här, du; han har hvarken lopper eller laus.»

Jag besvarade dock anbudet med det förslag, att budejan borde flytta sig med sitt barn bort till Tobias n:r 2, så kunde vi tre kamrater ligga i hennes säng, ett förslag som af alla godkändes och antogos. Derefter satte budejan fram den vanliga sätermåltiden, vi hängde upp våra våta kläder samt drogo på oss torra strumpor, och jag tog fram mina reservskor, der jag satt på sängkanten.

Hittills hade budejan med tyst undran tittat på våra toiletsbestyr, men skorna gjorde henne ängslig: »Skall du ligga med skorna, du?» utbrast hon, och jag hade kunnat haft lust att dansa »hallingen» med henne, så rolig såg hon ut i sin häpna ställning.

Gubben tände sin pipa och vardt språksam, medan tekitteln kokade öfver elden; i det sömndruckna grinande barnets hand stack Hertha ett stycke kakes, något som tvärt gjorde lillan stum af fasa; men grensle på en stol vid spiseln, med armarne på stolkarmen och ryggen vänd mot elden, satt Tobias den andre med orörlig trygghet och iakttog alla våra förehafvanden. Då vi alla druckit te, gick budejan med sin flicka till sängs, gubben lade sig på en fäll på långbänken och vi väntade endast på att gutten skulle skänka oss någon mindre uppmärksamhet, så ville vi tre ställa oss på kant i budejans säng, men först då elden slocknade försvann han för våra blickar. Då vi en stund förestält packad sill, och Hertha höll på att glida in i ljufva drömmar och jag ut öfver den skarpa sängkanten, återfördes vi till den hårda verklighet af kandidaten, som nu låg på knä midt emellan oss, rörande i sin rensel.

»Tyst bara!» hviskade hon, som om hon velat varna oss för att väcka sofvande fiender, »insektpulvret behöfs.» Och så pudrade hon in både oss och sängen, som om hon varit i färd att nedlägga kryddsill, innan hon åter stälde sig själf på kant emellan oss.

Våra nysningar med åtföljande fnissningar väckte den på bänken snarkande gråhårsmannen; han reste sig, skakade på sig, tände sin pipa och lade sig ner igen för att med filosofiskt lugn röka in oss och den gryende dagen.

Så snart gubben, budejan och gutten lemnat deras bäddar samt stugan, ansåg jag mig ej längre ha någon moralisk skyldighet att hålla mig fast på sängens träkant, utan förflyttade jag mig ned på golvet, lyckligtvis med fötterna före, så att sängkamraterna ej gåfvo annat tecken till att de märkte sveket, än en djup suck af lättnad och välbehag, samt trillade så ett halft hvarf omkring på höets »kompakte majoritet» och kastade mig rakt i sömnens armar.

Morgonen var våt och grå och liknade vårt skodon, som i nedslagen ställning tiggde värme vid brasan; kandidaten var, liksom jag, försedd med reservskor, men vår tredje sängkamrat hade blott en ask fin skosmörja med sig. När hon nu slog upp sitt öga mot den ångande kaffekitteln, hörde hon kandidatens stränga föreskrift: »Du blir liggande hela dagen!»

»Det är _hårt_!» suckade den dömda, ruskande i hufvudgårdens hårdvallshö. »Jag känner mig så frisk, att jag ej gerna kan vara sjuk».

»Dina känger äro dyvåta och du understår dig ej till att gå på i ullsockorna!»

»Jag har ju endast *bomullsstrumpor*,» invände den treskande, men tystades ögonblickligen med en kopp kaffe, två kakes samt med hotelse om en fladbrödssmörgås med mesost. Detta gjorde henne undergifven.

Men då jag, efter att en stund ha varit ute för att studera väderleken samt sätergrisarnes sällskapsvana, hvilken ej tillät dem att låta en gäst och främling gå allena, återvände till stugan, hade kandidaten redan, med tillhjälp af en yllemaggördel och två »Stockholms Dagblad» förvandlat Herthas ena fot till ett oformligt bylte, och en grof handduk jemte ett par, mig tillhörande nummer af en Helsingborgstidning, tillgrepos för att vanskapa den andra foten medan offrets ögon uttryckte en nästan vild triumf.

»Jag tyckte det var synd om henne; dessutom måste hon ut ur röken här», ursäktade sig kandidaten. Och så gick Hertha ut för att taga sig en förmiddagspromenad, åtföljd af sin läkare, som dels höll vaksamt öga med byltena på hennes fötter, dels med grisarne, hvilka hon dessutom »konverserade» med tillhjälp af en större käpp. Dessa dagars brist på köttmat hade hos oss alla väckt vissa sväfvande anslag mot sätergrisar i allmänhet, och det fans mer än en bland oss som undrade, om der aldrig--skedde någon »olyckshändelse med dödlig utgång», bland dem, och nu angreps Hertha af en rent oemotståndlig lust att sparka i hjel ett af dessa sällskapsdjur; hon påstod, att denna köttsliga lust härrörde sig från hennes märkliga fotbeklädnad.

För att ej gripas af samma lust, bad jag budejan om lof att få besigtiga hennes kött, det insaltade naturligtvis, och då kom hon in med en stor träbunke, innehållande några stycken »blegfedt» fläsk, en afgnagad stor, torr oxskank och en bit af en mörk knagglig käpp, som uppgafs vara »färpölse». All lust till nästans kött försvann ögonblickligen vid den synen; det beslöts att säterkosten skulle upphjelpas med macaroni och chokolad. Emellertid beträdde vi säterfolket ätande något ur en stekpanna, och detta hade en betänklighetslikhet med färskt, uppstekt kalvkött. Herthas forskningsifver ledde till det resultat, att hon efter en stunds hemlighetsfullt sysslande vid spisen öfverraskade oss med att framsätta en tallrik stek, hvilkens åsyn jagade blodet från kandidatens friska kinder, och det var omöjligt att få henne till att förtära något af den väl anrättade köttmaten. Hon hade nemligen--kanske med latinets tillhjälp--förstått en för oss obegriplig antydan, att två genom benbrott förolyckade elgkalvar blifvit funna, slagade och delade emellan de närmast belägne sätrarne. Vi började frukta att få återse vår andel af elgkalven som »Gjengangere».

Regnet föll fint och tät hela dagen; våra kamrater kommo på besök, klädda i sin värds snörskor, hvilka, tillika med deras berättelser, tydligt visade oss att de lefde på stor fot i hans säter samt att han var en äkta gentleman bland sätergutter. Han hade nemligen icke allenast afstått sin säng åt dem, utan han hade äfven försett dem med rena lakan--vi hade hjälpt oss med våra handdukar och sjalar--samt äfven lemnat kamraterna med småjenterne i ostörd besittning af hela stugan, tills de förra om morgonen voro klädda, då han uppvaktade dem med frukost och sedan med en middag, som föreföll oss alla rent af öfverdådig. Vi misstänkte, att karlen egde bildning, och då vi hörde att han var innehafvare af en kaffebricka, en bordduk, gafflar samt ett bordställ,

innehållande bland annat peppar, stego misstankarne till full visshet.

Hertha, som nu gick nästan fritt och obehindrad omkring i stugan på sina fotbylten, så långt ett utbredd ylletäcke räckte, fick löfte om småjenternes säng hos denne underbare gut, och dervid blef hon sjelf så människovänligt stämd, att hon genast körde en bit chokolad i budejebarnets tyst gapande mun, utan att den stumma flickungen hvarken bjöd till att försvara sig eller svälja detta munförråd. Den lilla undgick dock några svårare följder af Herthas gifmildhet, så denna med godt samvete drog på sig kängerna, tog sin rensel och följde med de två kamraterna bort till den gästvänlige säterguttens hem.

Under denna regniga dag hade vi i tillfälle att studera säterlifvet på högfjellen, fjerran från bygderna, kanske flera mil från egarnes gårdar och med inga andra samfärdsmedel än »apostlahästar» och klöfsadlade »norrbaggar»

Gubben och gjätergutten kommo tidigt hem, den förre från något slags skogsarbete i fjellbjörksregionen nedanför oss, den senare med boskapen, och i skymningen voro vi alla sex rumkamrater samlade vid den flammande brasen, som dock stundom rökte i kapp med gubben. Tobias den andre satt i sin betydligt trasiga dräkt på sin förra plats och i sin gamla ställning vid elden, ångande fuktighet under en stum glödande nyfikenhet. Kandidaten »stod för» medan jag förflyttade mig från sängkanten längre upp i höbädden; hennes beslut var, att antingen invänta brasans slocknade eller guttens hädanfärd från stolen bort till budejan och barnet i den andra sängen. Vi hade alla fem högtidligt lofvat hvarandra, att om vi funno människor, hos hvilka icke sederna voro utkörda af »anständigheten», der skulle vi ej öppna dörren för denna skenheliga slarfva.

Men den arma kandidaten hade ingenting att ställa emellan sig och guttens vidöppna ögon, ty mitt förslag, att vi skulle skiftas till denna gerning, förkastades utan pröfning. Gubben låg redan på bänken, insvept i fårfäll och tobaksrök, och då nu denna senare i väldiga skyar drog bort öfver vårt läger samt bildade en molnstod emellan oss och gutten, tog kandidaten ett raskt steg, klef upp i sängen och beredde sig till att försvinna.

Men, o ve! Tobias den andre sträckte ut sin hand mot härdens slocknande eldbränder, dessa sprutto till af skräck och sände ett flammande sken ut i stugan, och der stod nu kandidaten i blå--låt mig säga, gymnastikdräkt, omgifven af en gul strålgång, en obemantlad Svea, mindre hög, betydligt mindre allvarsam, och i stället för ett argt, gapande lejon låg jag storskrattande vid statyens fötter.

Hvem har väl tid till öfverflödigt sömn under en dylik feriefärd? Icke jag åtminstone, därför fann jag det fullkomligt i stil med hela omgifningen, att gubben vaknade klockan 3 och började röka samt fortfor dermed tills han fann det vara tid att tända på brasan i spiseln. Det var en präktig gubbe, oaktadt han säkert var lika genompyrd af dålig, usel tobak, som vår svenska bokmarknad af öfversättningslitteratur, och jag förvarar med tacksamhet den vandringsstaf han skar mig af god fjellbjörk.

Det regnade på morgonen och var betydligt vått på gångstigarne, men vädret blef bättre uppåt dagen. Vi beslöto att fortsätta vandrigen sedan vi alla ätit middag hos den stillsamme, men klokt blickande sätergutten, som otvifvelaktigt var känd som ett godt parti i bygden. Det är temligen troligt, att den förr omtalade gumman, som skänkte honom åt den minsta jenten bland oss, trodde att vi, lockade af hans stora rykte, dragit från Sverge endast för att fria till honom. Han sjelf gaf dock inga »anledningar», utan skötte sitt hushåll med sådan stilla ärbarhet, att vi fingo liksom en profetisk inblick i framtidssamhället, då männen bli hushållare, och den synen var riktigt vacker.

Vi qvinnor gingo emellertid ut att söka rätta vägstråten medan mannen kokade middagen, och då vi funno, »att jorden var torr», fastställes uppbrottet till klockan 2 eftermiddagen och att dagsmarschen endast skulle sträcka sig till Råfsjöarne, en knapp fjellmil, hvarest der skulle finnas en bebodd fiskarhydda.

Husvilla.

Glada och tacksamma skildes vi från vårt snälla värdfolk på Lidsätrarne och fortsatte vår muntra vandring i klart solsken, vägleda af kompass och karta, alltjemt med blänkande snöfjell i förgrunden och på nära håll smärre snöfläckar i fjellskrefvorna. Vi gingo sakta, ty sceneriet fångslade oss; lommen skrek i sjöarne, forellen hoppade högt öfver vattenytan, och ripor, troligen smittade af vår muntra sinnesstämning, flögo upp ur buskarne och instämde i vårt skratt; intet hus, ingen menniska, ingenting af verldslifvets äflan syntes här uppe på de omätliga fjellvidderna.

Räfsjöarne lågo i solglans för våra blickar, men vi spejade förgäfvets efter fiskarhyddan. Vi oroades ej deröfver, ty vi sågo hövolmar på ett näs emellan sjöarne, trodde att huset låg bakom en bergsknalle och märkte att vi under sökandet efter säterstigen, som förlorat sig i ett kärr, kommit för mycket till höger från sjöarne samt visste att man endast på nära håll kan skilja en grå norsk fjellstuga från en bergshäll.

Denna dag lade kamraterna en ny pligt på mitt samvete; nemligen att offentliggöra vår tanklöshet, att ej ha medtagit en *kikare*, och jag tillsades att varmt uppmana andra turister att ej glömma en dylik nödvändighetsartikel.

Vi stannade och höllo råd, ty det var en antagen lag, att alla skulle dela lika ansvar för kommande äfventyr. Ärftlighets- och ansvarighetssystemet hade vi lemnat i behörig vård hos dess respektive pappor och mammor, med hvilka vi ej räknade närmare frändskap. Klockan var nu 5, vädret härligt; skulle vi söka upp fiskarhyddan eller gå till den å kartan utmärkta Nordboden, dit, vi ej kunde ha längre än en fjellmil? Vi beslöto oss enstämmigt för det senare. Och så gingo vi på, endast vägleda af karta och kompass, ty säterstigar voro der nog af, men de förlorade sig beständigt i myrmarker, hvilka vi klefvo igenom med en kraft, så det hördes som då ett ringförlofvadt par sitter i ett soffhörn vid skymningsbrasan och ger de närmare släktingarne ett tydligt begrepp om hur det låter, när man drar foten ur våt dy. Ja, likheten var så förvillande att jag flere gånger vände mig om, för att se om kamraterna kysstes. Kartan sade oss, att vi skulle öfver en elf, gälde nu att finna den i sitt stilla halftorra lopp.

Upp på en klippa för att speja! Nej, ännu syntes den ej i den angifna rigtningen, men till venster om oss lågo ett par bodar, hvilka vi, enligt kartans utsago, kunde antaga för fäbodar, och dit kände vi ännu ingen dragning; alltså bara vidare, för att söka den utstakade säterstigen!

Vi formerade nu en spridd jägarkedja, och genom tillrop af: »Spår! Spår! Tydlig säterväg! Otydlig väg! Ingen väg!» meddelade vi hvarandra våra upptäckter och gingo framåt i värre kroklinier, än den värste vinkeladvokat kan utfundera, för att nå målet: Nordboden.

Redan vid denna tidpunkt och medan solen ännu syntes öfver fjelltopparne, hade kandidaten en profetisk syn och uttalade mystiska ord om snöfjell, sedda i den dubbla belysningen från månens skifva och ett nattligt bål. Men vi trodde, att synen endast var ett foster af hennes nyfödda äfventyrlust, närd af minnet af den blågula strålgloria, i hvilken hon föregående afton visat sig på sätern.

Vår zigzagsvandring, för att söka väg genom kärr, en- och dvergbjörksfält, genom hvilka senare vi marscherade bums på, ty buskarne gingo ej högre än till knäet, och urfjell pläga bära vanlig människotyngd, förde oss till den vackraste lilla fjellsjö. Förtjusningen öfver denna syn lade sig dock snart, när vi på vägvisarnes miner sågo, att sjön ej stod upptagen på vår resplan, och nu måste vi uttala den, en längre stund tillbakahållna frågan: »Hvar befinna vi oss egentligen?»

I rätt rigtning på vår utstakade väg till Espedalsvattnet; derom öfvertygade vi oss alla, men *hvar* fans då Nordboden? Hade vi gått förbi den, eller kunde vi ej se den förrän vi kommit öfver den elf, som *_måste_* finnas här i närheten?

När jag *nu* nedskrifver detta, känner jag en ängslan, som *_då_* var fjerran från mitt sinne och äfven från kamraternas; vi kunde ju i värsta fall vända om till Räfsjöarne, vägledda af fjellryggarne, himlen var klar och luften der uppe--ja, den innehåller ett ämne, som jag tror skulle kunna omskapa en ligghöna till en fjellripa; starkare bild vill jag ej begagna när jag talar om ett land, med hvilket vi ej böra slåss.

Vi bestego en med fjellbjörk sparsamt bevuxen höjd för att speja; vi sågo elfven och valde från vår höga ståndpunkt en öfvergång, men vi voro nu så erfarna att vi visste, att de föremål, som i den klara fjelluften syntes helt nära, kräde timmars marsch för att uppnå. Men »ingen rädder här!» Bara nedför sluttningen, genom ny myrmark och fram till elfven!

Denna var bred, men vattnet var lågt, fast det flöt med strid ström nedför stora stenblock; här och der hvirflande omkring dem på ett öfverdådigt sätt. Nu. är det så fatt med mina fötter, att de i närmare beröring med rinnande vatten alltid vilja gå till botten med saken. Detta hade jag i all tysthet, då ingen af kamraterna bevakade mina öfvergångsperioder, redan gjort ett par gånger, och nu såg jag att vi alla måste gå till botten af denna elffåra.

Solen var nu nere, det blåste kallt i rigtning från snöfjellen, så icke ens kandidaten, som eljes svärmade för bad vid hvarje vattendrag, kände något större behof af fotvatten. Men ändå stodo vi snart vid elfvens brädd, med strumpor och skor fastbundna vid renslame, samt ytterst beslutna att hjälpa våra kjolar hyggligt öfver vadet. Det finnes tillstånd här i lifvet, då man nödgas taga äfven en slapp mensklig beklädnad under armarne, om man vill ha sitt på det torra.

Hade man nu bara kunnat vada på vanligt skånskt sätt, skulle det aldrig bekymrat mig, men här gälde det att klättra från det ena öfverspolade stenblocket till det andra, försigtigt pejlande djupen emellan dem med käppar och paraplyer. Det skulle visserligen tagit för lång tid att dränka sig här, men i en handvändning kunde vi fastnat eller brutit armar och ben af oss, och det önskade icke ens kandidaten, fast hon hade bindlar i sin rensel. Vägvisarne gingo som vanligt först; med kraft och energi balanserande på de block, halare än ålskinn och falskare än kärleksvisans menniskotungor.

Jag såg den tappra Ellen göra ett felsteg, slinta på en slemmig kullersten (icke kullerstol), fäkta vildt med ena armen, taga fart och ligga--valbehållen på hinsidan elfven. Jag flyttade min ängsliga blick åt höger, såg Heggen upprepa kamratens rörelser, såg henne nära vid målet, såg strandbrinken brista i pålitlighet, och hennes ena fot plumsa ned i vattnet.

Vi bedja läsaren påminna sig, att detta skedde minst sex veckor före svanjagten på Ekolsund, der prinsen af Wales gjorde ett liknande hopp och, enligt alla tidningars enstämmiga utsago, blef våt om ena foten. Så att *om* någon efterhärming af fakta föreligger, är det ej från *_vår_* sida.

En stund stod kandidaten i djupa tankar bredvid mig och vår mest eleganta kamrat, nu betänkligt barfotad, och så stred äfven kandidaten med händer och fötter emot alla mötande hinder och var öfver. Och nu manades vi två starkt till efterföljd, mindre af våra samvetens, än kamraternas stämmor, och jag begaf mig ut, kom öfver *en* sten, raglade fram öfver två, spände tårna i den tredje, den vickade till, det hala kräket, och jag satte mig på dess granne med fötterna redlöst hängande på ena sidan och en lång rad kappfransar i halfkrets flytande omkring stenblocket. Synen måste ha varit af tvertydig art, ty tre personer på ena stranden skakades af skratt, jag af köld och kamraten på andra stranden af häftig förskräckelse, som gaf sig luft i bevekande böner, att jag skulle vända om till henne.

Vid denna röst, den välbekanta, jag vände om bland klippblock branta och gick tillbaka tum för tum.-- Ja, kärlek, du gör menskan dum!

Återförenade sprungo nu Hertha och jag barfotade fram och åter bland säl och dvergbjörk, sökande ett bättre vadställe och föreställande ett parti af den bekanta naturtaflan: »Höns med ankungar», tills modlöshetens

vinglöse ande fick sådan magt med oss, att vi började tala om att stanna der vi voro, medan de andra drogo till Nordboden för att hemta brobyggare.

»Ave!» ropade då kandidaten, »du vet ju att der gifves *ett* sätt att komma öfver om det gäller.»

Ja, jag *visste* detta, jag hade nyss haft en aning om det kalla i detta sätt att färdas, och jag gjorde en antydning om, att jag ej, i likhet med henne, var simmagister. Då, i en blink, stod hon, lindrigast sagdt, oklädd' ute i elfven. »Möt mig! Så, nu på nästa sten! Stöd dig på käppen! Hit med din packning!» ordinerade hon och stod på två fötter och en hand i den hvirflande strömfåran, tills jag med ett dugtigt grepp kring hennes nacke kraflade mig så långt fram att jag, med tillhjälp af Heggens paraply, kunde af henne sjelf dragas upp på det torra.

Medan kandidaten sålunda arbetade med mig, fäktade Ellen med Hertha: »Kom strax!» kommenderade den förre, likt en annan Lorelei vridande vattnet ur sitt långa nedfallna hår. »Du vill väl ej att kandidaten skall ta döden af köld för din skull? Ut med dig bara, så skall jag ta emot dig här! Nå!»

Och midt i elfven och min egen okufliga skrattlust hörde jag Hertha ömkeligen bedja: »Kära Ellen, tala bara ej så hårdt till mig! Jag skall komma, men narra mig ej till att skratta!»

I nästa ögonblick var äfven hon öfver utan att ens hafva vätt fällen på något af de plagg, som för oss andra råkat för nära vattenytan. Och nu kom Ellen med handduk och Heggen med konjaksflaskan; der blef en frottering och ett skålande, ett skrattande och ett skämtande, så vi kände oss så varma som nybakade studenter.

Nu måste väl sätervägen finnas! Ännu var det ljust nog till att urskilja spåren, och så ljödo åter ropen: »Väg! Skodd häst! Många hästar!» emellan oss; men åsynen af manliga fotspår satte oss i en hänryckning, som framkallade ett slags bildadt indiantjut: »Mansklack!» öfver hela linien. Ett par gånger tyckte vi oss, i den tilltagande skymningen, se rörliga föremål på aflägsna bergssluttningar, och vi inbillade oss att det var boskap, som gick till Nordboden, hvilken vi trodde vara en säter, och vi styrktes i denna tro, dels af de trampade stigar, vi funno här och der, dels af ljudet från pinglande skällor. Men ingen människoboning syntes, ehuru vi på en sank mark funno afhuggna björkar jemte en stor slipsten med sin svängstång.

Plötsligt upphörde hvarje spår till säterstig, men ljuden af skällor kommo närmare. Ellen före, vi andra efter upp på en höjd; vi trodde oss se sätern, då en flock hästar galopperade förbi, skrämda af våra rop. Det var de, som buro skällorna, och den förmenta sätern var ett väldigt klippstycke. Vi letade oss tillbaka till den senast funne säterstigen och beslöto nu att hålla oss i dess närhet tills det blef dager, ty nu var klockan 11 och vi fruktade att gå ned oss i någon kärrmark, då månljuset ej tillät oss att skilja sälgens grå buskar från ängsullens hvita vippor.

»Sade jag inte, att vi kommo att stanna på fjellen i natt!» utbrast kandidaten i en ton, som förrådde att hon för tillfället ej önskade sig något bättre. »Nu gå vi fram och åter på sätervägen--»

»Och filosofera», föreslog en annan stämman.

Vi studerade ljusbrytningarne på snöfjellen, skuggorna i dälerna, skyarne på himlen, funno allt ganska godt, men tänkte att en bit mat skulle varit ännu bättre; dock derom talade ingen. Ett stort fält, bevuxet med enris, låg i vår väg, och här kröpo vi ned, för att hvila en stund i enrum med paraplyerna, som skydd mot den iskalla blåsten.

»Billigt berberge, härliga utsigter!» anmärkte Hertha, öppnade så renseln och dök upp, prydd i en handduk på hufvudet under hatten. Heggen tyckte att det klädde och förekom snart sjelf med en handdukssnibb på hvardera skuldran. Kandidaten ordinerade för mitt oskyldiga hufvud samma maggördel, som på sätern tjent Hertha till fotbeklädnad, men hon upplyste mig om, att den sedan var tvättad. Kandidatens yttre undergick

ingen förändring, men det inre af hennes rensel vittnade dock om åtskilliga omstörtningar till förmån för hennes beklädnad. Ellen sysslade länge bakom en större enruska, men då hon åter visade sig, imponerade hon starkt på oss andre genom en större hvit halsduk, hvars knut hade en omisskännelig likhet med de allra som näpnaste spetskantade lentygsärmar. Glädjen öfver vår beundran gjorde henne så varm, att hon åt mig afstod sin gummikappa.

Nattoaletten var slutad, men sofva vågade vi ej i en sådan kyla, därför upp, upp alle man innan Jon Blund kommer!

»Nej, nu tända vi upp ett bål!» det var naturligtvis den profetiska kandidaten, som nödvändigt ville bli sannspädd, och förslaget antogs af brist på något bättre. Fastän det var omöjligt att vålla skogseld, der inga träd funnos så långt ögat nådde, släpade vi först tillhoppa en del stenar, byggde så en riktig huslig härd, och då vi äfven ryckt upp en del en, sälj och dvergbjörk, tände Ellen en bit stearinljus och satte det midt på härdens; snart flammade ett präktigt bål högt mot den ljusrandiga sommarhimlen. Detta väckte åter våra domnande lifsandar och det till den grad, att jag förledde Ellen till att åtfölja mig på ett nattligt ströftåg, för att på andra sidan om en bäck söka en säterväg, som förlorat sig deri. Vi funno den ej, men Ellen föll vid sitt ifriga sökande derefter på näsan öfver en af bäckens tusende, sinom tusende rullstenar och bröt sitt paraply; det var det andra, som gick förloradt.

Då vi återkommo till kamraterna dukade de upp aftonmåltiden: torr chokolad och kakes; jag föreslog allmän tebudning, då jag ville bestå kokkärl. Detta framtoogs och befans vara samma flata blanka bleckflaska, som hittills tjenat till att gifva hållning åt min turnyr. Aseptinen tömdes på en nu utdrucken fältflaska, vatten hade vi i bäcken, te i kandidatens rensel och glöder på bålet. Min tennbägare tjente som tekopp och Ellens nickelbägare, som blott behöfde en lindrig påtryckning för att blifva otät, uppböjdes till tesil. Hon hade äfven ett bra stycke socker i renseln, men allmänna meningen försmådde slik förfining. I stället dök--jag misstänker ur Heggens gömmor--en liten flaska ren sprit, ämnad, som det uppgafs, åt ömma fötter, men som nu blandades med det kokheta teet, för att utan vidare först--på försök--köras i Hertha, som ifrigt bestred rättigheten af en sådan behandling, då hon ej gjort någon menniska för när. De tre andra drucko blandningen tyst och med från elden bortvända anleten; jag fritogs på grund af min ålder och bestämda protester, men lofvade att i stället dricka oblandadt te ur bägare, som den värste ryss, hela natten, om det kunde bidra till sällskapstrefnaden. Jag höll ord, drack en bägare ur hvarje »kok», försötmade drycken med pepparmyntepastiller--en gäfv af Zéphyrs kapten--bjöd desslikes mina kamrater, och de åto deraf. Så tillbringade vi under muntert glam nattens timmar, gående och stående kring bålet, hvilket jemt kräfde näring och vård. Månen, som ej var alldeles full, satte upp ett godlynt ansigte, höll oss sällskap till långt fram på morgonen och tyckte visst att vi voro ena glada nattsvärmare.

XI

På återtåg.

Klockan 4 släckte vi omsorgsfullt elden genom att öfver bålet uppstapla en stor hög våt grästorf och mull. Denna hög jemte Ellens paraply, utkastad i två delar, samt några bitar stanniolpapper skola kanske i en aflägsen framtid för en fornforskare vittna om en högt uppdrifven kultur hos ett då spårlöst försvunnet fjellfolk.

Klockan 5 började vi åter vårt sökande efter vägen till Nordboden, nu genom att gå något tillbaka; vi funno spår, som ledde öfver en ängsmark till en bäck, sågo bred säterväg, hårdt tilltrampad, på en fjellslutning på andra sidan om vadet, och gingo raskt på. Kölden var ganska skarp, våra kläder fuktiga af dagg, men hoppet om att nu snart komma till en människoboning värmdde allas sinnen, och solen steg strålande öfver fjellkammarne. Muntert trafvade vi öfver vadet och uppför den breda säterstigen på fjellslutningen, och nu flögo ropen: »Mansklack!» med öfverdådigt gäckande tonfall emellan oss. Högre och högre stego vi, blåsten hven kring oss, hvass, med helsning från isbergen; vi sträfvade upp till en fjellplåtå, sågo en af kreatur

tillstampad plats, en oslagen äng och en liten hydda----

Ellen, främst i spetsen, ref upp dörren, försvann der inne, Heggen efter. Men intet jubelrop, ingen glädttig viftning i dörren märktes; eftertruppen tystnade tvärt och ilade efter med blandade känslor. Hyddan, synbarligen endast en fäbod, var till största delen uppförd af samma slags rå bergsskiffer, som vi så ofta sett använd till tak och fötter eller pelare till de kistlika uthusen, samt af några timmerstockar. En spishäll till höger om dörren, ett par stensäten till venster, i bakgrunden ett slags sängställe, fylldt med gammal sönderskuren säf; det var allt. Hvad skulle vi icke nu känt för en fröjd, om en Tobias n:r 3 suttit här och stirrat på oss! En flygtig granskning visade oss, att man för flere dagar sedan drifvit boskapen från denna trakt, men vi kände för litet till säterlifvet, att vi deraf vågade draga några vidare slutsatser.

Tysta nedsjönko vi alla på stensätena i den mörka boden, genom hvars väggar blåsten for med ett argt pipande ljud. På en gång stod det för mig, att jag under hela vår resa kastat bort min del af ansvaret genom att tanklöst instämma i ungdomens alla förslag; att jag med ett barns hela glada tanklöshet lefvat i stundens fröjder utan en tanke på det som låg bakom eller framom det glada närvarande. Hade vi alla varit öfverdådiga? Skulle vi nu plikta för detta? Skulle kanske i fem hem--Nej, jag vågade ej följa denna tanke till slut----

»Ave är uttröttad, hon har ej förtärt en bit sedan i går middag; vi ha ätit chokolad och kakes, hon måste hvila», hörde jag hiskas der jag i en slags bedöfningsatt i mörkret med en hjerteångest, som förbjöd mig att tala eller svara. Villigt lydde jag uppmaningen att lägga mig på gjätarguttens forna läger, gjorde ej något motstånd då Hertha öste öfver mig den smutsiga säfven, med energisk förklaring att det gjorde detsamma hvad för slags varelser den för öfritt innehöll; kände hur renslarne lades bakom min rygg, för att i någon mån utestänga blåsten; märkte att någon låg på mina fötter och att en eller två kamrater kröpo upp i andra ändan af båset. Sedan försvann allt i en oredig, qvalfull dröm, i hvilken jag jemt vadade bland glidande stenar i strida elfvar, medan rök och eld från brinnande enris ville qväfva mig. Jag väcktes ur sömnen genom Hertha, som tog bort sjalen från mitt ansigte och uttalade sitt hopp om, att jag väl ej låg och blef ihjelnökad. Kandidaten, hade nemligen med sin våldliga förkärlek för bål--utan pluralis--tändt upp eld på spiseln, och röken slog rakt mot väggen i stället för att vackert hvirfla upp genom skorstenen.

Åter bröt sig humorn fram då kandidaten med tårade ögon måste kasta ut sina kära bränder genom dörren; men hvad som sedan försiggick i våra sinnen, der vi tre sutto i mörkret väntande på våra outtröttliga vägvisare, egnar sig ej för skämt. Ingen af oss sade ett ord, ingen fälde en tår, men nog sökte vi annan hjälp än den, karta och kompass kunde lemna.

Efter en stund återkommo våra kamrater, och redan deras fasta tag i dörren medförde hopp om goda underrättelser. De hade varit uppe på det höga, kala fjellet vid sidan af hyddan--Ellen ända uppe på toppen--hade derifrån öfverskådat nejden och sett den väg från hvilken vi kommit.

»Jag kan med säkerhet hitta tillbaka till Råfsjöarne och derifrån till Lidsätrarne, om vi ej finna fiskarhyddan», sade hon. »Jag tror mig också kunna finna, väg till Espedalsvattnet, men vill ej ikläda mig ansvaret för en sådan vandring, om ni ej alla vilja det.»--

Vi öfverlade och funno, att det var ett för stort vågspel att, utan mat och utan bestämd säkerhet om att den punkt, på hvilken vi befunno oss, var den som på kartan utvisades, företaga en vandring, som förde oss närmare snöfjellen vid Jotunheim. Alltså tillbaka mot söder, mot Råfsjöarne och till menniskor! Vi hvilade en stund i fäboden, och kamraterna stärkte sig med den vanliga kosten, som jag under hela vandringen ej förmådde smaka; så togo vi åter vår packning och trädde ut i klara solskenet. Först här delgaf oss Ellen det budskap, att vi måste börja vår vandring med att vada öfver »en temligt strid bäck.»

»Ah, jag känner nog igen dig, fast du är förklädd, sa' norrmannen om spickesillen!» och det samma tänkte vi om vår gamla bekanta elf, fast Ellen förklädt honom till en bäck. Han var dock ganska hyggelig här, så att det hela aflopp med ett temligen högstämmt fotbad i den kalla morgonstunden. Då detta var öfverståndet,

öfverfölls jag af alla kamraterna, tvangs att förtära en kakes, som förevändning för det konjaksblandade elfvatten, som de samtidigt dermed hade mig att nedsvälja. De tycktes ha fått för sig, att det ej stod rätt till med mig, då jag, utan att begära hjälp, tyst och vackert vadade öfver elfven.

För att undvika kärrmarkerna drogo vi oss åt höger upp åt en ås. Här sågo vi stenar uppstaplade, betecknande en osynlig väg i riktning åt Jotunheim; vi stannade, sågo långtande mot snöfjellens glänsande toppar, men vände dem med en suck ryggen och gingo tillbaka mot söder.

Åsen var på stora sträckor beklädd med hvit moss, så djup, att foten nedsjönk deri lika djupt som romanskrifvare säga, att den sjunker i mycket fina damers golfmattor. De skulle, desse diktare, bara varit med här, och de skulle fått erfara hur det kännas att klifva halfva mil så der mjukt; jag är säker på, att när de sedan skulle dra till med något riktigt skönt kammarvägslag, skulle de taga till tuktrad sten.

Ungdomen hade en synnerlig lust att hvarje halftimme hvila på denna mossatta, »för att sola oss», uppgaf kandidaten; »för att göra ett öfverslag af kostnaderna för nattherberget», försäkrade Hertha, och skref till yttermera visso i anteckningsboken:

»Nattlogi vid lägerelden på vidderna 0,00 kr.»

»Vi skulle så gerna vilja sofva en stund», tillstodo våra ärliga vägvisare.

Men jag hade gjort ett tyst löfte att ej hålla rast förrän vi återsågo den vackra fjellsjön, der vi först förlorat spåret, ty då visste jag, att vi alla skulle känna igen vägen. Med de fjellen voro vi så bekanta, att vi nästan voro *du* med dem. Ungdomen tog dock fortfarande min tystnad för plötslig påkommen ålderdomssvaghet. Ellen grep min rensel; under ett par timmars tid skiftades kamraterna till att bära den, och först när jag gjorde dem uppmärksamma på, att vi alla efter en så lång fasta behöfde något som höll oss fast vid marken i denna lätta luft, återfick jag min börda.

Fjellsjön blinkade mot oss, och vid åsynen af den återkom allt vårt mod; oförvägn, som tre dagar gamla torndyflar, började vi på stående fot utstaka en ny vandringsplan för att komma till Espedalsvattnet, en plan, som skulle sättas i verket så snart vi »fått mat och en natts hvila.»

Det blåste fortfarande dugtigt, men himlen var klar och solig, så vi ej behöfde frukta fjellvandrarens farligaste fiende, dimman. Någon gång flög väl en och annan tanke till--»nallar»; men ingen af oss trodde riktigt på, att norska björnar skulle förfölja _skuldlösa_ svenska qvinnor. Klockan 1 nådde vi öfre delen af Råfsjöarne, och nu började vi undra, om der fans mat i fiskarhyddan. Vi visste, att mannen fick sin mjölk från Lidsäteren och att han var nog god norrman att föredraga den i blåsur tillstånd samt att hans kaffegräddade äfven torde vara mindre söt, men vi tröstade oss vid tanken på vår köttextrakt, vår macaroni och goda Neiiendamskaffe.

Ändtligen skymtade vi det smala näset, emellan sjöarne, med sitt slagna hö. Denna syn var till den grad stärkande, att våra vägvisare råkade rakt af i skenande galopp, ropande till oss att vi kunde hvila på en backe tills de genom flaggning på hel paraplystång tillkännagåfvo, att de funnit en bebodd stuga. Men en sådan väntan skulle blifvit »det unga blod till slut för lång», ty »der var långt fram, sa' käringen, såg tillbaka», fastän den klara luften sökte inbilla oss, att vi om några ögonblick måste vara vid målet. Vi kände nu den norska himlens genomskinliga skalkaktighet, hvadan vi tre trafvade efter våra kamrater så godt vi kunde. Men vägvisarne försvunno, doko upp, blefvo åter borta bakom någon backe innan, vi på en aflägsen höjd sågo ett par andra varelser röra sig.

»Kor!» ropade mina två kamrater blygsamt.

»Karl!» skrek undertecknad oförbehållsamt, och alla tre uppförde vi en vild segerdans bland ljung och kråkris.

Aldrig tyckte vi tre oss ha sett fagrare syn, än dessa människor, som aftecknade sig mot de kala bergen, och aldrig ha qvinnohjertan klappat lifligare vid åsynen af manliga varelser, än våra. Det förstås, att vi kanske kunnat bli gladare, om de mötande varit qvinnor, men vi voro ej orimliga i våra fordringar.

En fiskebod låg på näset utmed vår väg, vi kröpo in der för att söka en stunds skydd mot blåsten, men då jag såg spiseln der och elden i kandidatens ögon, fruktade jag ett nytt bål och flydde ut i det fria, der Hertha stod och så godt hon kunde, spelade förkläde för våra två yngre kamrater, hvilka just nu hade ett möte med de två karlarne ungefär en kilometers väg ifrån oss.

»Signal till framryckning!» rapporterade hon, fast det sedan visade sig, att hon blott sett männens höjda liar och att vägvisarne vid det gripande mötet glömde att hissa flagg. Vi tumlade vidare, framdrifna af vinden, mötte de rare, välsignade karlarne, hvilka smålogo mot oss och, utan att stanna, sade: »Vägen bent fram, fiskaren hemma. Natten på fjellen, ni?», »benade» så af på sitt håll och vi på vårt, nådde fiskarhyddan och funno båda våra kamrater ligga flämtande af förtjusning i en säng med två lakan.

XII.

I fiskarhyddan.

Hyddan bestod af två rum och två sängar; i det inre hade kamraterna blifvit inhysta, och i det yttre, som naturligtvis hade en stor spis, träffade vi vår förre värd, gutten från Lidsäteren, i samtal med fiskaren, vår gamle präktige, oförgätlige Svend Opsal. Gutten hade haft ett ärende hit, hade så sport efter de fem svenskorna, hvilka ämnade taga nattlogi här förra natten, och båda männen hade fruktat det värsta, då de antogo att vi saknade alla slags födoämnen. Fiskaren visste nemligen, att Nordbodens fiske- och fäbod voro obebodda för tillfället, så att vi troligen irrade husvilla omkring i ödemarken. Han hade förra dagen på långt afstånd sett oss gå förbi, »men så muntra, att de ingenting ändrede»; nu sågo de båda karlarne helt lyckliga ut vid vår åsyn. Men Svend Opsal sade, att djerfvare qvinnor hade han aldrig sett och ej heller upplefvat, att några sådana varelser gifvit sig så högt upp mot norr utan manlig förare.

»Det skall vara svenskor, som våga slikt», menade han, och vi hoppas att genom detta mod ha ingifvit detta vårt broderfolk en helsosam aktning för Sverges--män, ty »när detta kan ske på det färska trädet», o.s.v.--Ja, hvem kan veta, om ej vår fjellvandring får ett stort inflytande på norrmännens politiska tänkesätt.

Kandidaten och Hertha försvunno genast i det inre rummet, hvars fönster de förmörkade medelst regnkappor, för att i en nattlig skymning drömma om en mjuk bädd på det hårda golfvet.

Svend Opsal tillbjöd mig vänligt sin egen snygga säng i det yttre rummet, men mitt sinne var så upptaget af kökstankar, att jag ej kunde hvila, fast det nu var 24 timmar sedan vi begåfvo oss från Lidsäterne.

»Är väl för hungrig till att sofva», menade Svend och satte fram en stor träskål med kokt kall »fjeldörret». »Det dröjer ju en stund innan jag fått koka ny fisk», tillade han då han såg att jag ej anföll skålen.

Vi kommo nu öfverens om, att han först skulle koka kaffe, och då det blef färdigt, fröjdade han mitt hjerta med åsynen af skäligt söt grädde, så att jag med stolthet kunde bjuda mina kamrater »en god kopp på sängen». När så måltiden, kokta foreller, smör, fladbröd och, för första gången, godt mjukt bröd samt ckokolad, var färdig, sutto vi åter alla vid odukadt bord och åto med tälg-fällknifvar och skedskaft, glada och lyckliga som--ja, som räddade människor.

Då Svend Opsal förmodade, att vi nu hade krafter nog till att emottaga ett varnande exempel, förtäljde han oss, att--jag hoppas det var på 1600-talet--två norska studenter kommit hit till Räfsjöarne för att fiska. De hade rott öfver till andra stranden, stormen hade ryckt båten från dem; simma kunde de ej, och så voro de prisgifna åt en nästan säker undergång i denna vildmark, dit då sällan någon människa kom. Studenterna hade också

insett detta samt inrättat sig derefter, ty då man *tretton* dagar senare sökte dem här, funnos de liggande i hvar sin graf, bygd af stenar, men lifvet hade de ännu i behåll.--Hela räddningshistorien stod för öfrigt beskrifven i tryck på ena väggen till Opsals inre kammare, men ingen af oss kände någon lust att läsa den.

När det led emot aftonen rustade Svend Opsal sig att med sin fiskargut ro ut på fiske. »Du och en af jenterne kunna ligga i min säng i natt, gutten och jag komma sent hem, och då lägga vi oss på golfvet, förstår du», sade den präktige gubben samt lemnade oss nu i besittning af hela huset, och det var ej långt lidet på qvällen förrän vi alla gingo till hvila i de två sängarne samt i en bädd på kammargolfvet. Heggen låg på denna och Hertha och jag försökte sofva i stugusängen. För oss två blef det dock föga sömn, ty förra nattens tilldragelser jemte Opsals starka kaffe hade en underlig verkan att bortjaga den. Vid midnattstid hörde vi hofslag och lifligt prat utanför vår ostängda dörr; det bekymrade oss ej, ty den norska allmogens hela väsen ingifver främlingen en sådan trygghet, att der är verklig själsbot deri, när man kommer från de ängsligt stängda dörrarne i våra städer och byar.

Efter en stunds förlopp inträdde fiskargutten, gjorde upp eld och hängde kaffekitteln deröfver, så kom vännen Opsal och derefter tre för mig okända karlar, af hvilka den ene bar ett slags herredrägt. Denne man visade sig genast vara fullt hemmastadd i stugan, hoppade upp på bänken, tog ned från hyllan all den mat som fans; lät bära in sin packning, ref omslaget af ett skålpund stearinljus, tände ett och satte det på bordet samt betedde sig i det hela som husbonde på stället. Med äkta qvinlig uppmärksamhet öfvervakade jag tyst den hängande kaffekitteln, rädd att den skulle koka öfver, och jag kände mig befriad från en stor omsorg, när en af karlarna satte sig emellan sängen och elden, så nära mitt hufvudgärd han kunde komma på den korta bänken. Jag har aldrig till den grad förstått att uppskatta värdet af ståtliga eldskärmar som nu, och det var med en suck jag hörde honom kallas bort från mig och jag åter fick det starka eldskenet och hettan rakt i ansigtet.

Som dessa fem karlar kunde äta fladbröd! Det hördes under en timmes tid som om tio man galopperat på ett tre alnars djupt lager af tomma ägg, och man skall ej tro att de spilde tiden med onödigt snack.

»Du har främmande, Svend Opsal», sade den som vi sedan lärde känna som innehafvare af fiskerättigheten i Räfsjöarne och som husbonde i hyddan.

»Fyra svenska jenter och en käring. Gått vilse i fjellen, varit ute förra natten i den starka kölden», svarade Opsal stilla. Männen svarade ej med något utrop, utan sände blott en flygtig blick bort till oss, nämde något om, att det kunde ha blifvit farligt samt krasade åter på sitt fladbröd. Det var oändligt välgörande för känslan att slippa vara föremål för det slags uppmärksamhet, som männen kalla käringsladder, märk väl, när ej de sjelfve göra deras nästa till föremål för detsamma.

Hittills hade jag med fullkomligt lugn betraktat det nattliga laget, men i det ögonblick värden tog upp en lång svart butelj, blef jag hetare om öronen, än elden förmått göra mig. Med stort besvär drog han upp korken, fattade en kopp och slog i--tjock hvit grädde. Jag nöp mig sjelf i armen till straff för det jag bringat vissa svenska föreställningar med hit upp, och hade jag varit bättre klädd, skulle jag stält mig på knä i sängen och gjort afböen för en så skamlig misstanke mot de hederlige männen.

Följande morgon fann jag en butelj bränvin på Svend Opsals hylla, då jag der sökte efter tändstickor, ett ytterligare skäl till blygsel för mig, när jag såg att hvarken den kalla natten eller den blifvande bädden på golfvet ansågos vara anledningar nog för att »styrka sig»----

Med tillhjälp af klöfsadeln redde husets egare sig ett läger på golfvet; de andre männen lade sig helt enkelt i sina kläder; elden slocknade så småningom, och det sista jag hörde var Svend Opsals röst: »Jag får upp tidigt och bränna bönor!» Hertha hade under hela föregående scen med stor framgång spelat rolen af »den sofvande sköna hos röfvarena», men jag såg nogsamt, att det blott var höjden af dramatisk föreställning.

Svend Opsal sof ej öfver sig, ty redan vid fyratiden ersattes den nu bortdragna röken från männens

tobakspipor med oset af brända kaffebönor, och så snart kaffet var färdigt, blef det åter lif i de andre männen. De reste på sig, sökte reda på hvar sitt par ben i den orediga hop af dylika, som upptog golfvet; sträckte på armarne och anmärkte något om kalla nätter; derpå följde allmän kaffedrickning med fladbrödskrasande, och så lemnade tre af dem stugan.

Opsal och gutten sysslade ännu en stund der inne; den förre kokte en ny portion kaffe, och då han märkte att jag ej längre blundade, sade han: »Du har nog ej sofvit godt, jag såg du var orolig; nu har jag kokt kaffe åt er, ni må dricka när ni ha lust, ty nu fara vi alla på fiske.»

Men då jag ett par timmar senare steg upp och tittade genom fönstret, lågo alla fem karlarne på backen utanför; de hade ej haft god vind till fiske, men ville ej mera störa sina objudna gäster inne i stugan. Vi två sängkamrater klädde oss så fort vi kunde, för att kunna komma ut och skaka hand med desse hedersmän.

Vi tillbringade hela förmiddagen hos Svend Opsal, som stannade hemma, när de andre drogo ut, jag vet ej hvart, och nu granskade han vår karta, bekräftade att fjellsjön var en af Risas källor, något som vi trott, och att vi från den punkt, der vi tändt vårt nattliga bål, hade endast ungefär en mil till Espedalsvattnet. Orsaken till vår förirring, förklarade han, låg i ett par tryckfel på (den icke nya) kartan, så att vi gått förbi Nordboden--de två fiskhyddorna; den fäbod vi legat i på morgonen var Nordbodens fäbod. Med den erfarne gubbens tillhjälp lades nu en ny vandringsplan för att komma till Espedalsvattnet, men denna väg gick nedåt bygden, då ingen af oss för tredje gången ville söka säterstig på andra sidan Risas källor. Vi tyckte oss ha gjort nog, för att förtjena efterverldens aktning, då vi på vårt återtag staplat nya stenar ofvanpå de, som vi här och der funno upplagda för att beteckna rigtningen af vägen.

Vår värd sade sig vara afgjord högerman, talade med sakkännedom om hermetiskt tillslutna köttosor (om detta var en följd af hans politiska ståndpunkt kan jag ej afgöra) samt läste tidningar och, som jag tror, hyllade åsigten om männens herravälde öfver djuren, qvinnan deri inberäknad.

Men detta oaktadt smålog han med välbehag mot de näfvertofflor, jag förfärdigat åt Hertha och med hvilka hon nu stoltserade. Då Ellen omtalade, att hennes sjelfgjorda näfverskor (läs hoar!) gått förlorade i det första, kärr vi plumsat igenom, skar han henne och Hedvig hvar sitt par näpna näfversulor till att lägga i skorna, i stället för bindsulorna, hvilka blifvit rent af vridna under nattens äfventyr ute på fjellen. Han gaf dessutom Ellen en stödjestaf för egen enskild räkning, men gutten fingo vi låna till gemensam ledning öfver fjellryggarne, dock med vilkor, att vi drogo vidare strax efter middag, ty gutten skulle följa med gubben ut på fiske.

Gamle präktige Svend Opsal, vi sända dig alla ännu mången tacksam tanke!

XIII.

På väg till Espedalsvattnet.

Med Torvald, fiskargutten, i spetsen, frivilligt bärande en del af vår packning, klev vi nu uppföre en stenig, säterstig, hvilken, trogen sitt släktes natur, jemt och ständigt gömde sig i kärrmark. Men Torvald visste att återfinna den, utan allt sökande, så vi hade ej annat att göra än bara blindt klifva på, såsom det höfves ett parti, hvilket funnit sin förare.

Vi kommo nu till skogsregionerna, och tanken på att vi under vårt återtag sett några spår efter ett större rofdjur, föranlät mig att spörja Torvald, om här någon gång märktes till björnar.

»Björn!» tog han i, som om jag frågat efter noshörningar. »Naj, inte här, men uppe i fjellen», och han pekade med tummen öfver skuldran i rigtning mot våra gamla bekanta fjelltoppar.

»Nå, ormar då?»

»Orm!» svarade han så föraktligt att jag skämdes.

»Ingen större än stocken din.»

»Jag fattade mod vid detta tillägg, ty min käpp är en meter lång, tjock som en vanlig hederlig vandringsstaf, så att jag helst vill undvika närmare bekantskap med ormar af samma kaliber.»

Då vi hunnit upp till sjelfva bergsåsen och sågo tydlig säterväg nedför sluttningen, sade vi ett ömt far väl, med handtryckning, till ung Torvald, satte oss ned vid en bäck, för att hålla måltid samt närmare beskåda en för oss nu ovanlig syn: En man till häst. Det var en bonde som varit till fjells och hemtat en oskodd fåle, troligen en af dem, som lockat oss, förvillade qvinnor, ännu längre upp i ödemarken. Om det nu var i glädjen öfver att lyckligt ha stökat undan alla karlar, eller det var under inflytande af andra rena känslor, som kandidaten åter fick ett anfall af »bad-dille», skall vara osagdt, men säkert är, att hon begärde orimligheter af den arma bäcken, så att ett par af våra kamrater stälde sig på dess sida och öfveröste den plaskande människan med allt det vatten, de kunde göpna upp ur den smala vattenfåran. Jag förhöll mig neutral, ty vid Dockvattnet stod jag på denna vattenmänniskas högra sida, då hon dök ned i sjön för att öfverbevisa sig om sanningen af min uppgift, att der var dy på bottnen.

Det var en härlig väg sedan, genom granskog till bygden, men ansträngande nog nedför de branta backarne, der vi dock stundom råkade i starkare traf, än benen egentligen tyckte om. Men der vägen erbjöd tillfälle till allvarliga samtal, rörde sig dessa om bästa sättet att steka biff och koka råskalad potatis. Vid vägen växte kummin i mängd, och då kandidaten pröfvat växten och funnit den god att äta, lyckades jag intressera alla kamraterna för min idé att laga grönkål af dess späda örtblad, en vanlig skånsk maträtt, för hvars godhet Hertha gick i borgen. Och så beslöts det, att om vi äfven på skjutsstationen, Kvistberg, blefvo bjudna mjölk och fladbröd, skulle vi göra myteri, bemäktiga oss spisen samt tillgripa vårt köttextrakt.

I ofrivillig språngmarsch kommo vi ned på landsvägen i dalbottnen, och ingen må förtänka oss att vi talade mindre berömmande ord om norrmännens påfund att lägga en gästgifvaregård högt uppe på berget vid andra sidan, så att vi måste klättra uppför en väg, brantare än vi då, när vi aldrig pröfvat norsk skjuts, skulle haft lust att åka utföre. Vägvisarne synade på afstånd gården, trodde ej att den kom nedåående, för att hemta oss, sågo ej heller till någon elevator, det är uttydt hiss, stötte stafvarne i fjellsidan och sträfvade uppåt. Vi andra efter, i vårt anletes svett tänkande på ett dagligt bröd i limpform, men lusten att plocka kumminkål brändes bort i solhettan.

I ett stort rum, som i sig förenade kök och stuga samt representerade forntid och nutid genom den öppna spishällen, som gjorde skäl för sin plats, och den roterande jernspiseln, som stod der för syns skull, hade gästgifvarmor, redan då vi tre anlände, blifvit af vägvisarne förhörd i köksvetenskapen, utan att lemna stort annat svar än: »Eg veit ikke eg.» Nu anstälde vi samfäldt ett skarpt korsförhör med henne och pigan, hvaraf framgick, att der i huset fans ägg, fläsk, potatis, af fjolårets skörd naturligtvis, någonting som kallades »köttkakor», men befans vara hårdt stekta kotletter af oxkött. Der fans äfven »hermetik», och deraf slutade vi, att gästgifvaren var högerman, liksom Svend Opsal, som också svärmade för sådana väl konserverade köttbitar.

Vi begärde att få af allt, utom konserverna, och då begreppet soppa här tycktes vara nästan väl svagt, bestälde vi äfven »multebär» (hjortron) med grädde. Vi hade satt oss i sinnet att undvika mjölken, men det lyckades dock ej, ty der kom genast in en bunke, stor som en ankdam--detta skall ej tagas som en tidningsanka--och der fans flere än kandidaten, som med skedens tillhjälp rodde upp sina medtagna krafter i dess blida våg.

Derefter trodde vi oss ha förtjent, att i hvilande ställning invänta måltiden. Men samma märkliga rum, som inneslöt de två ofantliga spisarne, matbordet, bänkarne, hunden, och ibland fick ett flygtigt besök af en

utomordentligt humoristisk gris, var äfven barnkammare. Är det sant, att det är människans omgifning, som präglar hennes karaktär och utbildar hennes slumrande anlag, så var det väl barnskriket, som i så stor hast förvandlade Ellen till en sjungande barnsköterska, och då var det väl den omgifvande rå potatisen, som i lika stor hast väckte Herthas slumrande kökssnille, så att hon erbjöd sig att skala en del deraf, »bara det gick fort.» Kandidaten, som läst filosofi, påstod, att alla dessa husliga dygder frampressades af hungern; men som hon alltid hade en välsignad frisk matlust, kan hon förklaras jäfvig i detta ännu oanrättade _mål_.

Tillbakavisad vid potatisskalningen hade äfven Hertha sökt ett ögonblicks hvila, då Ellen störtar in till oss med nedfallen hårfläta, med fasa i anletsdragen och en smutsig barnunge på armen. »Hjelp, människor, Ave, Hertha, Heggen! Gästgifvarmor vill värma upp köttkakorna i hett vatten, rädda dem, eljes äro de förlorade!» Ut störtade hon och efter henne Hertha; några ögonblick af tyst, hemsk väntan, och så klingade åter Ellens barnvisa genom köksdepartementet, för oss tre ett tecken på, att Hertha öfvertagit köttkaksafdelningen.

Har man endast ett bra stort förråd af tid och tålmod, så blir en norsk gästgifvaremiddag alltid färdig till slut; här hade vi för litet af den senare varan, därför fingo vi de efterlängtade potatisen halfrå in på bordet, men vi funno dem ändå förträffliga, och de tunna, saftlösa, två gånger stekta, ur vattennöd räddade köttkakorna voro försvunna innan kritiken hann undersöka dess värde. Emellan första och andra rätten var ett längre uppehåll, så att Ellen åter igen fann sig föranlåten att spela rolen af barnsköterska. Och åter igen kom hon med ungen i största hugg och rapporterade, att »människan» kräfdes tillsyn, ty nu ville hon vispa upp alla de tio ägg, som vi skulle ha »förlorade.» Hertha sade hastigt något, som ej hördes ut i köket, satte af i Ellens spår och kom tillbaka med en blandning af hälft äggröra och hälft förlorade ägg, i vacker förening på ett fat. Pigan kom med stekt fläsk och Ellen efter, nu utan barnet på armen. Tredje rätten, multebären, fjorårets gröda, jagade oss från bordet genom sitt äckliga utseende och ännu äckligare smak.

Oaktadt husets folk tycktes vara mest belåtna med de gäster som foro der förbi, beslöto vi att stanna der öfver hela följande dag för att laga våra kläder samt tillställa stortvätt, och vi afskräcktes ej derifrån genom den stora dosis kanel, som kryddade teet vid vår aftonvard.

Andra aftonen kom en trupp norska och svenska studenter tumlande ned från Jotunheim och nu ned för berget, ofvanför gården, hamnade på förstugubron, stötte med alpstaftarne i marken och ropade så innerligt svenskt matfriskt: »Mat, mat!» samt tillade sedan med svensk omtänksamhet frågan: »Är detta Kvistberg?» Vi hade ej mod att senare spörja dem om köttkakornas tillstånd, men af en norsk lärare, som med sin son ämnade sig till Espedalsvattnet, hörde vi, att kanelen ej tagit slut med det kryddade vatten, som vi blifvit bjudna.

Vi inackorderade oss nu hos den, lindrigast sagdt, tystlåtna och mörkblickande husmodern för ett pris af 2 kr. per dygn, och sofvo så i tre sängar, öfverfulla af halm- och fjäderbolstrar.

Nästa morgon skulle jag ner och underhandla med qvinfolken om vår tvätt, men då jag trodde mig ha pratat länge nog, för att kunna vänta ett svar, kom först det vanliga: »Eg veit» o. s. v., och efter ytterligare en pressning: »Naj du, alla människor äro i höet, må du veta.»

»Kan jag då sjelf få tvätta här mot ersättning för ert besvär att koka lut?»

»Skall *du* tvätta, *du*?» Det lät otäckt ringaktande, men jag vek ej för det, utan förmådde dem till att hänga en kittel öfver elden och förse mig med nödigt tillbehör till en stortvätt. Och när jag så, iklädd gästgifvarmorss kjortel och tröja, samt en stund omgifven af allt husets folk, utöfvade min tvätterskegering, ingaf jag så stor aktning, att jag, sedan kläderna blifvit vederbörligen kokta, fick det korta besked: »Vi ska skölja tvätten för dig, du.» Detta skedde också, och skördade jag stor heder och beröm af alla kamraterna för detta hvitglänsande arbete.

Denna middag bortblandades mina gröna kålfunderingar af en rödgrå vattensoppa med ett stackars söndrigt sviskon per mun. Här fans vid gården ett försök till trädgårdsanläggning, men inga andra grönsaker än rofvor,

och för min del hade jag ännu i allt för friskt minne den rofva jag satte i elfven, för att längta efter dessa späda stackare.

Tredje dagens morgon bröto vi upp, lemnande största delen af vår packning qvar hos gästgifvarmor, ty nu, då den första planen gått om intet, måste vi, för att sedan komma till Skjäggestad i Gudbrandsdalen, gå samma väg tillbaka. I det skönaste sommarväder och med den norske läraren och hans gosse till sällskap gingo vi nu på banad väg, men under stark stigning genom den härligaste natur till Dalbacken, der vi legde båtskjuts för att ro oss öfver det vackra, 2,388 fot öfver hafvet belägna, Espedalsvattnet. På norrmännens begäran förskönades färden genom svenska sånger, afsjungna af två våra kamrater, och roddaren tyckte, att vi var »et fornöjeligt selskab». Båtfärden varade ett par tre timmar, och afgiften derfor utgjorde 70 öre för hvarje person.

Vi landsattes vid Megrunden, nedanför foten af Rutenfjellet, och ryckte fram i sluten trupp mot de närmaste af de två bondgårdar, som lågo här vid stranden.

En yngre qvinna stod i dörren, och hon svek ej vår väntan: Hon sade nej och »eg veit ikke» till alla våra böner om mat och herberge, men hon gaf oss båda delarne när vi ville »tage til Takke med hvad huset förmådde». Här fans för öfrigt allt hvad den mest granntyckta menniska kunde begära: duktyg, bordställ, gafflar, allt utom köttmat. Men minst ett halft tjog ägg myste mot oss från den hvita bordduken. Dock, ingen bordsglädje skulle vara fullkomlig för oss; äggen föreföllo mig hafva en antiqvarisk smak, och då kandidaten modigt anföll sin andel af dem, hade det till följd, att hon, med en hotfull blick på den salta forellen, flydde från bordet och hade i någon stilla vrå bland bergen en obevitnad uppgörelse, der utgiften lär ha betydligt öfverstigit den senaste inkomsten. Vi sofvo sedan här i sängar med resortmadrasser och hade framför våra fönster ett fjell, i hvars skrefvor små snöfläckar glänste emellan de låga björkarne.

Följande morgon bestego vi det 4,866 fot höga Rutenfjell. En välvillig munter gris af en fots längd, som hade sin lilla bädd och tråg vid spiseln, envisades att vilja vara vår förare, men husmodern tog honom ömt i famn och gaf oss i stället en man, vår unge hyggelige värd, till ledsagare, ty himlen var full af skyar och vi fruktade råka ut för dimma. Dimma och grisar stå, som bekant, i ett visst förhållande till hvarandra, och vi voro glada att denne lille fyrfoting lät regera sig af en af våra medsysstrar. Vägen var under de två första timmarnes vandring af samma natur, som de oss så välbekanta säterstigarne, genom buskar, kärr och hvitmossa, förbi småsjöar och fjellknaggar. Men så kom »uren», dessa fält af idel skarpa fjellflisor, jettestenar, hopade öfver hvarandra, slängda och vräktas omkring hela fjelltoppen, så man ovilkorligen kom på den tanken, att då de grekisk-romerska titanerne reste sig upp mot unionskungen Zevs-Jupiters absoluta veto, utkämpades deras sista strid här på de norska fjellryggarne. Det vore önskligt, att någon unionsvänlig fornforskare närmare undersökte denna »ur» och så genom urtidens händelser belyste nyare tiders urtima riksdagar.

Då vi sträfvat oss upp till fjellets topp, var Jotunheims snöfjell till största delen höljda i skyar. Troligen spelade de gamle jettarne oss detta spratt till straff för det vi på annan väg, än genom mäns bemedling, sökt närma oss dem; jettar och deras gelikar ha aldrig haft rykte för att främja frihet och framåtskridande. Men härligt var det ändå här uppe, och med nöje lade vi våra visitkort till dem, som vi funno på en af föraren känd plats, och satte oss så för att se upp och ned på verlden omkring oss. Vi bådo vår förare förtälja något.

»Här är en sägen om detta fjell, den är stygg att höra,» svarade han, men oaktadt varningen ville vi höra den. Mannen tvekade, men berättade så om en förare, som dräpt en resande och plundrat liket. Jag vill ej återgifva sägnen, som gjorde ett hemskt intryck på oss alla, ett intryck, som Ellen dock bortjagade med ett par käcka visor.

Och så kraflade vi oss ned genom uren och vidare genom hvitmossa och ljung. På något afstånd syntes en snöfläck; Ellen satte af i riktning mot den, vi efter, för att möta henne och få del af den snö, vi sågo henne upphemta ur fjellskåran.

»Jag vill slicka!» ropade en anspråkslös röst.

»Jag vill suga!» flämtade en annan.

»Jag vill bita!» pustade en tredje medan kandidaten, matt efter gårdagens strid med de antiqvariska hönsäggen, endast kastade långtande blickar mot snön, som allt mer och mer sammansmälte för våra brinnande blickar. Ändtligen mötte vi Ellen, och stående midt i en grupp gula ranunkler och röda geranier, slickade, sögo och beto vi, hvar efter sin lust, i den arme snöbollen, hvars sista lemningar nedpackades i Ellens nickelbägare för att dermed förfriska vår bleke kandidat.

Längre ned hade vi mer än nog af friskt porlande vatten i fjellbäckarne.

Då vi nu hade en legd förare, skulle han naturligtvis göra fullt gagn, d. v. s. gå före i den rigtning, som vi nu alla kände. Ellen stannade därför hos vår eftertrupp; Hegggen fick uppdrag att springa nedåt så fort hon kunde, och hennes lopp var icke ringa, för att rädda forellerna från kokning samt bringa dem på stekpannan.

Jag, som bildade centern, såg henne och föraren inträda genom stugans dörr då jag ännu hade en half timmes vandring ned; jag såg henne komma ut igen, sätta sig på trappan i en vemodig ställning, och jag anade, att hon kommit försent för att utföra sitt uppdrag i köket. Eftertruppen hvarken hördes eller syntes, husen och sjön nedanför fjellet fortskymdes nu och då af framskjutande klippor, och jag genomlades af ensamhetens upphöjda känsla, ljuft blandad med tanken på rosenröd laxöring och ett glas af förarens bärvin, som vi blifvit lofvade.

»Redan kokt!» var Heggens första ord, då vi alla voro samlade på gårdsplanen; kandidaten bleknade vid minnet af förra qvällens orgier, men middagsmåltiden aflopp dock lyckligt för oss alla, fast »skeemaden» bestod af kall mjölk med färska ostsmulor. Men allt var så prydligt anrättadt, och den halfbutelj bränvin, som prydde bordet, fröjdade allas hjertan. I skymningen tillbjöd oss vår vänliga värdinna att ro öfver till deras säter och äta »rommegröd» (gröt kokad af tjock grädd och fint mjöl), men vi hade på sätrarne till den grad left bland tjocka gräddan, ett vi bäfvade för att få den i ett så grötmyndigt tillstånd.

Min första tanke, då jag följande morgon slog upp ögonen i min goda säng, var att någon kokte rommegröd på fjellet midt för, ty en fin hvit ånga steg upp ur en af dess remnor. Men det lilla mjuka molnet bredde sig, förenade sig med andra dylika, som bolmade fram än här, än der, och snart vältrade sig i hvit-grå, ulliga massor nedåt fjellsidorna, medan fjellkammen ännu upplystes af solstrålarne. Detta var vår första bekantskap med den norska dimman; intressant, ja ofta mer än vacker att skåda i alla de ljusbrytningar och färgspel, den kan framtrolla på fjellen, men dock bäst att betrakta på afstånd från en banad väg nere i dalen. Uppåt dagen upplöste sig de böljande massorna i ett fint regn, och vi mindes nu att det äfven regnat sjusofvaredagen. Visserligen kände norrmännen ej till sjusofvarnes väderleksförhållanden, ej heller fäste de någon vikt dervid, och då har saken naturligtvis ingen betydelse för norrmän; dock, hvem kunde veta, om ej vi svenskar kunde, för vår tros skull, blifva förföljda af sjusofvareregnet på återstoden af vår vandring? Vi lagade oss därför snart till uppbrott, betalte vår räkning som lemnades muntligen och lydte som följer: Logi och mat för två dagar, 3 kr. per man, vinet gratis. Förarelön 2 kr. (att delas emellan oss fem) båtskjuts tillbaka till Dalbacken eller rättare till Vassänden 70 öre pr man.--Hvem vågar nu säga, att man ej *kan* resa billigt i Norge?

XIV.

Från Espedalsvattnet till Gudbrandsdalen.

Vår förare hissade ett af husets lakan till segel på sin båt, och så gled vi åter fram på Espedalsvattnet med tillhjälp af roddarens åror, ty seglet visade sig snart vara blott en prydnad för oss alla. Regnet fortfor, det var kyligt i båten, och då kandidaten ej kunde ha hopp om att få ett bål, grep hon ett par åror för att värma sig vid dem. I Vassänden, en gård förstås, träffade vi ett turistsällskap, som ämnade i största hast besöka Jotunfjellen och så jaga tillbaka till Danmark. Damerna sågo nedtyngda ut i deras våta dräkter och slokande hattar; under en af dessa igenkände jag en gammal bekant och fick i en hast en kyss, hjertlig, men våt af det norska regnet.

Det våta sällskapet steg dock snart i en båt och rodde vidare under himlens strida tårar, men vi stannade kvar ännu en stund, ty Hertha hade ånyo tillträtt sin kokerskebefattning och tillredde mjölvälling vid den flammande elden på spiselhällen. Denna middag på Vassänden, med smör och fladbröd, står i hennes anteckningsbok debiterad med 25 öre personen. Men då jag sedan skulle anteckna något om detta ställes värdinna, som naturligtvis hade sitt namn efter gården, liksom andra norska bönder, skref jag henne för Säfänden. Kamraterna påstodo, att detta, i betraktande af gummans figur, skedde af ädel qvinlig blygsamhet i förening med min tro, att hennes och gårdens namn stafvades med hv.

Under ett fint ihållande regn gingo vi, glada öfver att vi ej voro skapade af socker, den härliga vägen tillbaka ned till Kvistberg, der gästgifvarmor stirrade på oss som om hon hoppats att aldrig återse våra glada anleten. Himlen vete hvad som så förmörkade den unga hustruns blick och nedtyngde hennes sinne! Vi, som trodde att vi lyckats upptöa henne, kände oss betydligt afkylda genom hennes sätt att bemöta oss som fullkomliga främlingar, och drogo oss tillbaka till den stora ödsliga sal, hvilken tjenade oss till arbetsrum, och företogo nya lagningsbestyr på våra kläder, medan vi lyckades uppdrifva en i huset boende skomakare, som åtog sig att bota våra skor.

I solsken hade vi förra gången gästade Kvistberg, åskådat höbergningen på slädar, dragna af de älskvärdaste bland alla ök, den lille gule norrbaggen; vi hade beundrat hundens och grisens lifliga intresse för arbetet, hvilket de bevisade genom att hvarje gång möta hästen i den brante backen och genom glada skall och grymtningar följa honom till ladans bro, och kandidaten och jag kände oss så smittade af denna höbergningspoesi, att vi satte efter hunden och grisen in i ladan för att hjälpa gästgifvarfar att tömma hösläden.

Och nu regnade det, all poesi var försvunnen och blott en otreflig gästgifvaregård återstod. Stämningen förbättrades ej vid tanken på en förnyad bekantskap med den gamla upplagan af köttkakor och mjölk; mina kummintankar, som under vägen från Vassänden, med kamraternas hjälp, tagit gestalt af den finaste grönkål med förlorade ägg och brynt potatis, gick i vatten, ty man hindrade mig från att stanna i regnet och plocka den grönskande örten. Och nu visste jag ej bättre råd att förströ tankarne, än att sköta mitt kall som sällskapets tvätterska, hvilket nu åter igen var nödvändigt sedan vi först hade svettats på vandringarne uppför och sedan blifvit genomregnade på »resan utföre» till Kvistberg. Men vid mitt första ord derom förklarade vägvisarne åter deras missnöje, och det med en kraft, som förrådde deras ömhet om mitt skinn, och Ellen gjorde den förståndiga anmärkningen, att de infödda qvinnorna väl ej kunde berga hö i regnväder och därför nog kunde bevekas till att tvätta åt oss. Hon sammanvek sitt broderi och begaf sig nedför en trappa, hvilken både genom sin lodrätta ställning och trappstegens stora afstånd från hvarandra, lifligt erinrade om »uren» på toppen af Rutenfjell, och återkom efter ett ögonblick med segersäll min.

»Qvinnorna här tvätta åt oss och torka våra kläder i köket, så att allt är färdigt till i morgon. Naturligtvis betala vi dem bra för detta arbete», sade hon.

Vi helsade budskapet med jubel, och vi fyra gingo i en högtidlig rad ned för den omenskliga trappan och öfverlemnade hvar sitt klädbylte till pigan, som mottog dem med en djup tystnad och med en min, som förrådde en viss förvåning, och så återvände vi alla till höganloftsburen, der kandidaten satt och stoppade strumpor, ett arbete som märkvärdigt nog aldrig tröt för denna vår vällärda kamrat.

Några timmar förflöto innan mina tysta tvifvel på gästgifvarmorers raskhet klädde sig i ord, och vi hade för länge sedan druckit vårt eftermiddagskaffe, då jag beslöt mig för att göra fjellstigning ner i köket, för att se hur långt det lidit med tvätten. Jag rigtade mina blickar mot taket och såg en tafla af obeskriflig realism. På torkstängerna under takbjelkarne bredde sig alla våra plagg--otvättade med sorgset nedhängande spetsar. Synen var så öfverdådigt lustig, att jag hufvudstupa for ut ur köket och sedan raglade uppför fjelltrappan.

»Ellen, du!--Ner och se på dina tvätterskors gerning!» Jag såg en blixst i hennes öga, skymtade hennes nackfläta i dörren och nedsjönk så redlös i salens händelsevis tomma gungstol. Ellen nedref obarmhertigt de

egendomliga draperierna i kökstaket och gjorde ett löfte, som hon sedan troget höll, att aldrig sätta sin lit till en infödd norsk själ förr, än hon hört honom högtidligen efterstafva de löften, hon af honom begärde. Qvinnorna hade ej förstått henne, och för tröga och liknöjda att bråka med frågor, uppfylde de den önskan de förstodo, nemligen att kläderna skulle hängas till torkning i taket.

»Skall jag sitta här inregnad hos dessa idioter, så kan jag lika gerna återvända till hospitalet», tyckte kandidaten, körande sin knutna hand in i en strumpa för att undersöka dess skador, och en grå regnstämning lade sig öfver oss alla vid denna hennes hospitalsjembeförelse.

Den väg vi nu ämnade gå till Ringebo eller Skjäggestad bestod af säterstigar uppför ett brant fjell, och sedan vidare från säter till säter in i Gudbrandsdalen. Detta var det billigaste och intressantaste sättet att komma dit. Men regnet gjorde dessa stigar dubbelt svåra, bäckarne svälde och dansade redan ned från fjellstupen, dimman vältrade sig tung ned i dalen; här kunde vi få sitta flere dagar.

Skjutsboken hemtades, kartan utbreddes och en allmän rådplägnings följde, hvars utgång blef, att vi följande dag, om det då ej var vackert väder, skulle taga skjuts först till Moe, sedan derifrån till Engeland och så fortsätta den återstående delen af landsvägen till Skjäggestad till fots, så sparade vi in en dag, då vandringen öfver sätrarne hade tagit minst tre dagar. Detta beslut tände solar i hvarje öga innan vi tillslöto dem för aftonen.

Hej! hvad det följande morgon bar af med två kärror och en skjutspojke, flere består aldrig för »halfannan skjuts.» Uppåt backe, nedåt backe, kandidaten, var min körsven; muntrare hästar än våra små norrbaggar och gladare folk skulle man få leta efter. Solen bröt fram genom molnen, fjellen antogo de mest underliga former under de böljande dimmorna, hästarne drucko vid vägen när de hade lust. Det var en härlig, en upplifvande färd efter vistelsen på det ödsliga Kvistberg!

Skjutshållet från Moe till Engeland gick lika lustigt, och framför den främsta kärran hade vi en så gladlynt häst, att han stundom stannade midt i backarne och »med munnen fångade flugor på sina framben», som gutten upplyste oss, då vi sporde hvad dessa rörelser skulle betyda. Men för öfrigt trafvade han hurtigt i väg, eldade betande kor och kalvvar till djerfva sidesprång nedför bergens sidor, för att derefter med svansarne, höjda som vimplar, galoppera backe upp, backe ned som förelöpare för vårt festtåg. Större nöt, än dessa, göra ofta tjänst vid festliga triumftåg. (Se korrespondenters beskrifningar för kringresande konstnärer!)

Och skjutsafgiften? Ja så! Jo, den uppgick för hvarje person till 1,58 kr. för första skjutshållet och 1,83 kr. för det andra. Och nu voro vi inne i Östra Gausdal.

I Engeland togo vi åter vår packning och gingo i stark hetta en vacker genväg, öfver ängar och genom en skog, full af de mest förföriska blåbär och smultron, men vi hade ej tid att stanna, ty vi måste vara vid Lågen innan det blef allt för sent på aftonen, och från Engeland och dit hade vi ett par mil att vandra.

På nästa gifvaregård, Sönstevold, höllo vi middag.

Nu behöfde vi ej längre svärma om kumminkål, ty nu voro vi på allmän turiststråt och åto godt, soppa var dock ej brukligt, men ersattes af outtömliga smultronsskålar med kantals grädde. I Herthas anteckningsbok läses: »Präktig middag på Sönstevold, 0,80 kr, och jag kan ej antaga att vi andra fått betala mera än hon, ty der var ingen större skilnad i vår friska matlust.»

Det enda som kan kallas dyrt var ölet, 40 öre per helbutelj; men jag har ingen sådan post på min räkning; der står i stället: »En kanna utmärkt kaffe, 0,10 kr.!!»

Vi togo oss här flere timmars hvila, ty vi hade nu blott tretton kilometer (omkring 1-1/4 mil) till Lågen och Holmens gästgifvaregård i Gudbrandsdalen; denna sträcka hoppades vi kunna gå på tre timmar. Klockan var

öfver 7, då vi gingo från Sönstevold, och vägen bar ständigt uppför de sex första kilometern, men hvilken väg och hvilken natur! Skogar, fjell och dansande bäckar nedför fjellens sidor, och öfver det en härlig himmel med en luft, uppfriskande som--ja, som Megrundens bärvin efter fjellvandringen. Men nu började vägen stupa nedåt och det tvärbrantare än vi någonsin trott att en mensklig körväg hade lof att göra, och för att ej »råka i drift», måste vi styra kursen i zigzag; dock sprungo vi värre än de störste förfalskare, som veta att ingen förföljer deras slingrande spår öfver vårt hiskligt ojemna jordklot.

Klockan 10 1/2 stodo vi vid sjön Lågen, som var öde och tom, och mörkret var på djupet, så vi ej kunde skymta båtkarlens hydda.

Men erfarenheten hade, innan vi kommo till Norge, lärt oss, att personer, stadda i ett svagt upplysningstillstånd, kunna *skrika* sig till en snabb befordran; därför satte vi oss i en enda tät klunga, föreställande den allmänna meningen, och gåfvo upp de aldra fasligaste skrän, börjande som späda ungtuppar och öfvergingo till de mera imponerande toner, som i nödfall kunna gälla för manliga väckarerop:

»Båt öfver! Ro hit med båten!»

Efter en stunds gastande kom der en Karon roende, för att bringa oss öfver till andra sidan stranden. Detta nöje kostade oss hvardera hela 7 öre, men då vi öfvertygat oss om, att karlen tagit oss för sina gelikar, erlade vi 10 öre i frivilliga böter för ett allt för naturtoget nattskrål.

Holmens gästgifvaregård ligger invid Lågen; dörrarne stodo äfven i denna hederliga nejd vidöppna, så att vi klefvo utan vidare in i en stor stuga, der husets tjensteandar hörbart slumrade. Det heter ju, att en sak ej kan göras både fort och väl; därför måste vi, som voro allt för trötta att fördrifva tiden med ätande, finna oss i att vänta en timmes tid innan alla våra sängar blefvo bäddade. Vägvisarne fingo dock genast ett färdigt sofrum, men vi andra drefvos ut i skilda byggnader, ty pigan upplyste, att hon lagt en norsk turist i ett rum med två sängar.

Räkningen på Holmen hade för hvar och en af oss följande utseende: Nattlogi 0,80 kr., frukost 0,50 kr.

Och det var en frukost med ägg, kallt kött, ansjovis, fin ost, kaffe och mjölk.

Våra tappra vägvisare mötte oss denna morgon med nedslagna miner; deras skor och fötter voro i lika bedröfligt skick, och då vi försäkrat dess egarinnor, att det ingalunda vore hvarken feghet eller annan ogudaktighet att ej vilja gå på kantrade skovrak med sårade fötter, tryckte de rödda våra händer, togo skjuts och foro i två skjutshåll de återstående 30 kilometerna till Skjæggestad.

Vi andra fortsatte vandringen i sakta mak, ty snart kunde Hertha ej längre dölja, att äfven hon hade en akilleshäl. Men vi hade ju vår egen med. kandidat, och hon hade sin rensel, i hvars outgrundliga djup der fans lindring för smärtorna.

Nästa »station» (norskt namn på gästgifvaregård) heter Kirkestuen, här åto vi en middag med två köträtter, smultron med grädde samt ett utmärkt kaffe, pris 1,10 kr.

Både på matpris, elegans och komplimenter märkte vi, liksom mannen när han såg galgen, att vi kommit inom civilisationens bredare strömfåra. Svend Opsal tog en af kamraterna vid pannluggen och sade: »Du likner ju en julebuk, du!» Men vid Lågens strand, der mina kamrater voro inne i ett hus för att köpa mjölk, sade mannen. »Naj se da! de ha ju pene frökner i Sverige.» Kamraterna påstodo, att der låg en gapande förvåning i tonfallet, men då der lär varit mörkt i stugan, blir det hela något tvifvelaktigt.

En norsk turist hade klifvit förbi oss på vägen till Kirkestuen; der satt han sedan bredvid mig vid bordet, och att döma efter hans längd, antog jag att det var han, som legat i de två sängarne på Holmen. Han påstod sig

visserligen blott ha legat i en, men då måste han, haft sina ben inrättade på samma sätt, som engelsmännen sina metspön, så de kunde förkortas efter behag, ty till och med i skjutsböckerna få de norska sängarna hålla till godo med den anmärkningen, att de äro för korta.

Vi afbidade på nämde station de svalare eftermiddagstimmarne innan vi fortsatte vår väg, eller som kandidaten anmärkte på »ren» norska: »gingo 30 kilometer benväg för att kvile lidt på Skjæggestad.»

Hur vacker naturen i Gudbrandsdalen än är, blef det nemligen snart klart för oss tre, som ej kunde få nog af den mera storslagna fjellnaturen, att här blott finnes välklädda berg, leende bygder, gröna sädesfält på bergslutningar samt en blågrön flod eller smal sjö och en utmärkt landsväg i dalbottnen hela vägen fram till våra koffertar. Våra två vägvisande kamrater hade af bekanta blifvit anbefalda Skjæggestad, som ett lämpligt ställe för sommargäster, hvilka ej gingo ut för att idka sällskapslif bland nervsvaga personer, alpstafrar från Kristiania och klädkistor från Stockholm samt hela Norden för resten.

Då vi närmade oss vårt utsedda hviloställe, sågo vi våra två kamrater, åtföljda af en hvit mössa, under hvilken vi anade ett studenthufvud, och vår harm gaf sig luft i knotande beskyllningar för svaghet och brist på trohet mot gjorda öfverenskommelser, samt i det enhälliga beslutet, att de skulle få ha karlen för deras egen räkning. Man torde härvid hafva godheten lägga märke till den stora olikheten emellan vårt högt uttalade beslut och de tysta föresatser, som före likställighetstiden plägade fattas af qvinnor, när de sågo sina likar i ungarlssällskap. Kandidaten satte fötterna i marken, så fast och säkert som en liten norrbagge, Hertha styrkte sin hållning genom att slå upp sitt halft förolyckade paraply, och jag började just bli liksom rädd för den okände manlige gestaltens öde, när han sprang fram och utan vidare slöt mig i famnen, med fältflaska och min höjda björkkäpp, och utropet: »Kære, søde, gamle Ave!» røjde på en gång sin danska börd, sina känslor och på hvems syndaregister hans närvaro här skulle skrivas.

Vi kände honom alla, men trodde honom vara med sin familj på besök i Stockholm, och nu stod han här i aftonsolens glans vid Skjæggestad.

På denna gästgifvaregård hade han i två dagar hållit flugorna, myggen och våra koffertar sällskap; dessa senare hade han egnat en så öm uppmärksamhet, att gästgifvarefolket, honom oåtspord, trolofvat ynglingen med en af dess egarinnor och nu voro ifrigt på spår för att bland oss fem finna den rätta. Ett fint nationaldrag och dertill ett så äkta menskligt, att vi till och med kunna spåra det i den svenska folkkaraktern. Forskningarne på egen hand gingo dock så klint för vårt välvilliga värdfolk--frun åtog sig att blifva vår värdinna mot en ersättning af 2 kr. per man dagligen--att det syntes vara nödvändigt att vi sjelfve förhöordes. Men icke våra gemensamma bestämda förnekanden af alla giftasgriller, eller den arme studentens gröna tjuguåriga ungdom kunde rubba det erotiska parets en gång fattade, öfvertygelse.

Ynglingen--vi kunna ju kalla honom Ambrosius--hade begifvit sig från Stockholm till denna något aflägsna mötesplats, klädd i lätt sommarkostym, hvilken han gjort ännu lättare genom att lemna sin öfverrock kvar i Kristiania. Hans öfriga utrustning bestod af en liten rensel, en bror till kandidatens, men mycket mindre innehållsrik, en tobakspung med tillhörande pipa, en liten resväska, ett par grå linneskor och en fruntimmersregnkappa--en svart gummisyster till kandidatens--en burk vasilin och en alpstafr.

»Nu måste jag naturligtvis till fjells?» sporde Ambrosius sedan återseendets fröjd blifvit afkyld af qvällsdagen. »Men jag vill ej gå allena, som Adam i paradiset», tillade han med något bönfallande i stämman.

Han var nästan naken nog i sin åtsittande dräkt för att kunna göra det, men fast vi ej hade någon Eva att skänka honom, beslöt jag att förse honom med ens hjälp på färden. Ute på verandan satt samme länge norske turist, som omöjligt kunde ha legat rak i någon norsk stationssäng, och för honom förestälde jag vår Ambrosius till benäget medtagande upp till sätrarne, och så ombonade vi studenten med en röd sjal, som jag för femton år sedan fått af en svensk republikanska, för att ge mig mera färg, 1/2 kaka chokolad och 5

kubiktum konjak samt hans lånta fruntimmerskappa, lätt och tunn som de såpbubblor, hvilka lyckan påstås roa sig med att blåsa åt folk, men kappan var dock enfärgad svart.

Ynglingarne gingo i den tidiga morgonstunden den 7 augusti »bent» till fjells och säters, och om denna, vår Ambrosii vandring skall blott förtäljas, att han och norrmannen en morgon i soluppgången lågo på fjellet, troligen för att iakttaga detta skådespel under ett fint duggregn. Gummikappan låg utbredd under dem, och den tunna republikanska sjalen höljde vår ungersvens breda axlar.

»Her er forbandet koldt!» sade dansken huttrande.

»Vi er över trægrændsen», upplyste norrmannen i en ton af innerligt välbefinnande.

Denne härdade ungdom gick sedan till Jotunfjellen, lemnande Ambrosius att söka sig ned i samma vägrigtning, han kommit uppför fjellen. Detta lyckades honom också förträffligt, när man ej räknar hans irrvandringar och många bekymmer innan han lyckades få en båt för att komma öfver Lågen till den strand der vi väntade honom utan all oro.

»Jag lemnar er *aldrig* mera!» försäkrade han innerligt, då han åter befann sig bland oss vid matbordet i Sjäggestad.

Under hans frånvaro hade vi använt tiden på bästa sätt. Hertha hade fått sträng befallning att vara läkt på hälen till måndagen den 10, då vi tre kamrater, med bihang af Ambrosius, ämnade bryta upp till ny vandring; hvarthän hade vi ännu ej klart för oss Våra två kamrater hade slagit sig i ro med virkning och broderi. Kandidaten stoppade strumpor, med sinnet uppfyllt af nit mot husflugor och åtskilliga myggarter med intressant benbyggnad och utmärkta sugapparater. Hon hade med äkta qvinligt tålmod funnit sig i, att de på viddernes kärrmarker, deras fädernesland kringsvärmade oss värre än friare kring en rik arftagerska och varit efterhängsna som handelsexpediter, näsvisa som pensionsflickor och snarstickna som unga literatörer, men att de--myggorna--här fortsatte samma lefnadssätt och idkade samma födkrok, det bringade kandidatens blod i kokning. Och när så husflugorna klevo ner sig i gräddskålen, trampade sockret under sina fötter, gjorde en konst i bordduken då de anställde flygöfningar kring steken och hade simmuppvisning i soppterrinen, då sprang kandidaten upp från sitt säte och anställde, med servetens tillhjälp, en jagt så det hven om örönen på både flugor och menniskor. Häraf kom det sig att hon ej i skjutsboken ville, i likhet med oss andra, skriva ett par erkännande ord om gästers behandling på Skjäggestad.

Vår första upptäcktsfärd från nämde ställe gälde en skomakare, och redan samma qväll, som vi anlände dit, gingo vi fyra kamrater 3 kilometers landsväg för att träffa en sådan karl, men fingo så höra, att han gått till fjells för att skörda hö. Folk samlades kring oss, och vi pressade hvarje vuxen mansperson för att söka väcka möjligen slumrande becksömsanlag, men förgäfves. Ja, det vill säga, att vi funno flere, som vidkändes dylika anlag, men de voro ännu så outvecklade att de bäfvade tillbaka för svenska fruntimmerssskor af så bedröfligt utseende som våra. Vi hade jagat en dylik slumrande skomakaresjäl in i en loge, men han räddade sig genom att ropa: »Der kommer ju skomakaren!» Der blef nu en jagt, fången före, två af oss efter, och så kringrändes den andre karlen, drefs in i en närbelägen handelsbod och befans vara »en galen gut», det vill säga en, som aldrig i sitt lif tänkt på att bli skomakare.

»Åh!» ropade nu vår för detta fånge. »Skomakaren är ju uppe hos Jon Höjen och syr, det minnes jag nu. Gån bara dit upp, så låter nog Jon honom laga edra skor.» Och så pekade minst fem personer, ifriga att blifva oss qvitt, upp på en bondgård, som låg högt uppflugen på bergsryggen, der dess byggnader svagt skymtades i qvällens skymning.

»Skola vi först krafla oss dit upp och så tillbaka hit, för att slutligen gå 3 kilometer landsväg till gästgifvaregården?» sporde jag, som började tycka att det hela artade sig till en liten vandring på 8 á 10 kilometer på aftonqvisten.

»Naj da! Der går en ben väg från Jons gård ned till stationen», ljöd det enstämmiga svaret.

»Sätt i väg då!»

Till all lycka hade vi våra käppar med oss, ty nu bar det af, som om vi gått på takstegar uppföre genom hal slagen ängsmark, genom frodiga kornåkrar och så öfver steniga boskapsvägar upp till Jon Höjen. Hur han bodde och såg ut, skall jag ej kunna säga, ty der var nermörkt i den stora stugan, men en vänlig man var han och tillät villigt den eftersökte och medgörlige skomakaren att utöfva ett förbättringsverk på våra fem par vandringsskor.

Derpå bjöd en qvinna oss söt mjölk, och jag pröfvade på att sätta mig in i norska landbruksförhållanden, ett försök som ökade min lilla kunskapsskatt med den upplysningen, att de norske bönderna måste lägga sina gårdar--»hvar de kunde bäst.»

Det var så mörkt det kunde blifva vid den ljusa årstiden, när vi till far väl skakade hand med Jon Hojen och hans husfolk samt sporde efter den bena vägen.

»*Den* går I icke i qväll!» sade husbonden med en ton, som ej tillät qvinnor någon invändning. »*Den* är så brant att knappt *vi* kunna stå på den, vet ja.»

Vi hade ej annat att göra, än gå tillbaka samma väg vi kommit.--Det var nära midnatt då vi uppträdde på gästgifvaregårdens trappa; värden, som tycktes antaga att vi hade uteliggarevanor, höll just på att stänga dörrarne--man gifve akt på dessa drag af stigande civilisation!--och förklarade, att han antagit att vi ej ämnade komma hem under natten.

Då det redan följande förmiddag visade sig, att kandidaten ej kunde lefva i fred med Skjäggestads flygande insekter, drogo hon och jag ut på en vetenskaplig expedition för att uppsöka en klyfta, som tycktes vara vår värdinnas enskilda egendom, och som hon, enligt sin egen uppgift, gjort till en pligt att visa för alla »bättre resande». Hon gaf oss så många anvisningar, att de trillade ur vårt minne vid åsynen af en trädgård, full med röda vinbär.

Gårdens piga svarade på vår fråga, om vi fingo köpa några bär. »Eg veit ikke eg.» Hvar husbondfolket fans? »Eg veit ikke eg.» Om hon *kunde* skynda sig? »Eg veit ikke eg»; detta sista okunnighetsprof illustrerade hon genom att lägga armarne i kors öfver bröstet medan hon gled hän öfver tunet, för att någonstades i ett fjös anmäla vår ankomst. Enahanda svar erhöello vi af husets omyndiga dotter, både när hon i stor välmening plockade de största, mest--gröna bär hon kunde finna och när hon tillfrågades om priset för dem. Handeln afslöts dock till hennes fullkomliga belåtenhet, och hon lofvade oss en lika stor portion mogna bär till samma pris, då vi kommo tillbaka.

De mest meddelsamma varelser vi mötte på denna vandring voro grisarne, ty de följde oss långa stycken under lifligt samspråk. Men som vi ej förstodo hvad de pratade, och ingen människa i de nejderna kände gummans klyfta, så kraflade vi förgäfvets i bergen för att finna den. Jag tröttnade först vid expeditionen, men kandidatens vetenskapliga ifver städfjades hvarken af trädrötter eller stenblock. Icke ens då en gran strök hatten af mitt hufvud och förpassade den ned i en mindre klyfta, och hon måste ned för att hemta den kunde förmå henne lemna gummans naturskönheter att sköta sig sjelfve. Först när kandidaten föll på näsan på en säterväg, som hon en minut förut förklarat för att vara både god och--hård, biföll hon till återtaget, utan att medföra annan vinst af expeditionen, än en murkla, som hon på stående fot sjelf förtärde. Vår enda tröst var, att vi gjort färden på egen bekostnad, utan att hvarken ha anlitat statens eller mecenaters offervillighet.

Följande dag var en söndag, och då vi efter åtskilliga: »Eg veit ikke eg» lyckades få veta, att der var gudstjenst i Ringebo urgamla kyrka, något som blott derstädes egde rum hvarannan söndag, gingo vi dit alla fem. Vi trodde länge, att vi skulle bli de enda åhörarne, och voro i så fall villiga att bespara både prest och klockare

allt besvär med vår uppbyggelse, hvadan vi gingo ut och solade oss. Men så kom vår skomakare, som tillika var orgelnist, klockare och esskornettblåsare, det senare i Ringebo musikkår, och han sökte nu att fördrifva tiden för sig sjelf och oss, genom att spela orgel. Ändtligen kom der dock så många åhörare, deribland tre odöpta spenabarn, att de kyrkliga ceremonierna kunde börja. Men då presten, sedan han beträdd predikstolen, med en långsamhet och slapphet, som skarpt afstack mot energien hos Titus, sysslade med Jerusalems jemmerliga förstörelse, lemnade tre af oss i all tysthet templet, men våra tappra vägvisare höllo ut till slut, utan att en enda gång ha dukat under för sömnens lömska angrepp.

På eftermiddagen, då vi återfått vår Ambrosius, företogo kandidaten och jag en ny klättringsfärd, denna gång till ortens rikaste bonde, som bodde öfverst på bergsåsen i rigtning åt kyrkan. Med tillhjälp af händer och fötter kommo vi »benvägen», som kandidaten vanligtvis uttryckte sig, upp till den stora hvitmålade gården. Vi mottogos vänligt af den unga husmodern, bjödos på söt mjölk och bakelser och fingo tillåtelse att bese »staburen» med dess ofantliga staplar af fladbröd och stora lårar med torkadt och rökadt fläsk, inpackadt i groft, torrt salt. Näst de stora bylten af osmält ister, hvilket här blott begagnades till seldonssmörja och dylikt, väckte korfvarne vårt medlidande, ty likt arma förbrytare hängde de i taket, ett rof för sol och vind, och så förtorkade, att ingen korp ens skulle vågat sitt näbb för att bita i dem. I staburens andra afdelning fans sängkläder, snöhvita fårfallar inberäknade, nog för att fröjda själen på en mor med tio giftasvuxna döttrar, och här fans icke ens *en* sådan ännu.

Under vår synförrättning i staburen kom husbonden hem, och vi fingo af honom en del upplysningar om landbruksförhållandena här uppe. Vi hade under våra vandringar flerstädes sett stora stenblock, på hvilka ordet *Flom* jemte ett par årtal och en hand voro inhuggna. Nu lärde vi dock fullt förstå hvad skada en dylik vårflod kan anställa; mannen pekade på den blågröna Lågen nere i dalbotten och sade: »Der lägger flommen våra åkertegar.» Det vill säga, den rifver med sig matjorden från den branta bergshällen.

Bonden hade sin säter en mil från gården, hustrun visade oss den sadel, hon begagnade, när hon red dit upp, och vi tänkte båda, att det måtte vara en vacker syn att se henne på detta sätt färdas på den ensliga sätervägen.

Skjäggestad besöktes under dessa dagar ofta af resande, alla åkande, och bland dessa var en sportman på »bicycle», en yngling, som körde rent för lifvet i hopp att vinna en--medalj. Han kom störtande in, »som en fem år gammal hanmyre og drak lemonade værre end den gløende enden af den bådshage», som vår Ambrosius uttryckte sig, störtade ut och körde--bicycl'n i sönder, men räddade kanske derigenom sitt unga lif.

Vid denna tidpunkt voro vi fyra ännu utan någon bestämd resplan för den återstående ferietiden. Men så satt der en middag till bords med oss en ung man, som tagit sig en liten promenad uppe i Jotunfjellens snöfält, och han utstakade åt oss en väg, på en gång vacker och bekväm att vandra, då vi hade en manlig varelse att taga vara på. Innan denne människovänlige norrman kuskade af i en karriol, hade vi tre vågsamma qvinnor ingått aftal med honom om, att en dag emellan den 18 och 20 augusti kl. 2 1/4 efterm. mötas på ett hörn af Karl Johansgade i Kristiania, för att säga honom hur denna vandring genom Valders behagat oss.

Våra två kamrater, som trodde sig kunna fritt förfoga öfver hela september, funderade på att taga hemvägen genom Romsdalen öfver Trondhjem o.s.v. Vi togo nu d. 10 augusti far väl af våra tappra, rådiga vägvisare, hvilka dock följde oss ett stycke på vägen, Heggen med kompassen fäst i hatten, till tecken att hon ej var i officiel tienstgöring. Afskedet lättades genom himlens sinnesnärvaro, hvilken visade sig i ett fint regn, som gjorde våra tårar öfverflödiga. Men i denna stund tror jag att vi fem liksom samlade minnena af all den tillitsfullhet, ärlighet och vänlighet, som mött oss på våra vandringar på fjell och i dal i det gamla präktiga Norge.

XV.

I Valders med Ambrosius (_bihang_).

Under fortfarande regn marscherade vi till Kirkestuen, så att vi nu för första gången fingo se Ambrosius klädd i kandidatens systerkappa och släckt tobakspipa. Detta senare redskap var det enda, som nu i synlig måtto skilde hans kostym från kandidatens, ty hans hvita studentmössa hade en lika slokig form samt lika obestämd färg som hennes hatt, och hans linneskor skilde sig obetydligt från hennes för detta gula oljeduksdamasker. Vårt förråd af paraplyer, var nu förminskadt till ett oskadadt samt ett, tillhörande Hertha, hvilket skyddsmedel var så uttröttadt af att stå i spändt förhållande till henne, att det vid hvarje vindfläkt med en vänligt smekande åtbörd föll ned för hennes ansigte. Alla försök af Ambrosius att vänja paraplyet af med sådana erotiska känsloutbrott, visade sig vara fruktlösa; men hur än nämnda unga qvinna behandlade det veka skydd, hon valt sig, tvangs det att fortfarande hjälpa henne med att representera elegansen.

»Nå det er godt at paraply-eselet ikke er et mandfolk!» tyckte Ambrosius, när han såg hur ömt, men tillika handfast hon behandlade detsamma.

I Kirkestuen åto vi åter en förträfflig middag, och våra samveten buro oss det glada vittnesbördet, att vi tagit in näring för mer än en kronas värde, så att vi med fröjd och icke med suckan betalade detta belopp. Regnet gick nu på, som om det arbetade på beting, hvadan vi togo skjuts till Holmen, i hopp att nästa dag kunna gå de återstående 22 kilometerna till Lillehammer.

Jag har aldrig förr trott det vara möjligt att, utan dagspenning för arbetet, kunna skratta från morgon till afton, utan att ens hvila under måltiderna, men Ambrosius lärde oss, att sådant kan låta sig göra. Det må dock tilläggas, att arbetet betydligt lättades derigenom, att alla, som sågo och hörde oss, instämde i skattqvartetten. Så till exempel hände det oss vid en gästgifvaregård, dit vi under det fortfarande regnet kommo med skjuts, men nu fortsatte vägen till fots, att vi bokstafligen blefvo *utskrattade*, fast vi aldrig varit under stationens tak. Det var Ambrosii galna utstyrsel, nu ytterligare karrikerad genom en af resväskan bildad turnyr samt hvarjehanda annat fyllnadsgods, som han bar under den qvinliga regnkappan. Kandidaten anade ej oråd, utan gick före, så kom han, men då hejdades vår gåsrad utanför gårdsgrinden af ett hvinande tjut. Vi skådade tillbaka och sågo genom en öppen dörr en flock rent vikna människokroppar, och från dem utgingo rigtiga ångestrop, illustrerande satsen: »Den största fröjd, som människor känna, är blott en salig smärta». Och vi, vi stodo i en liknande ställning utanför grinden.

Den sista milen till Lillehammer marscherade vi, fast Herthas häl och Ambrosii, en gång i förflutna tider, vrickade fot kräpde med lika rätt kandidatens läkarevård. Båda patienterna fördrogo ock sina smärtor med lika hjeltemod.

Det är dock möjligt att det var dessa, som en dag gjorde Hertha så vek, att hon fordrade det jag skulle midt på landsvägen predika omvändelse och förnuft för ett af de största norska nöt vi påträffat under våra vandringar. Jag förestälde henne, att man, om man sjelf ville komma framåt på lifvets bana, ej kunde hålla moraliska föredrag för alla de få, man träffar på allfarsväg, men hennes hjerta slog allt högre och högre för den påträngande varelsen ju längre den följde oss.

»Men kan du då inte allvarsamt föreställa kräket, att vi ej förmå göra något för dess framtid?» frågade hon, ängsligt blickande tillbaka öfver sin skuldra.

»Framtiden rör mig ej en smula så länge vi äro i Norge. Den nye kamraten är, som du ser, prydd med sådana tecken, hvilka utvisa vissa farliga egenskaper, men som på samma gång antyder en högre förtroendepost hos sina likar. Du bör titta närmare på kamraten och vara vänlig!» förmanade jag så moderligt som det anstår en äldre fru, när en flicka tror sig vara i fara.

»Så kan nötet hålla sig till sina likar och värdigheter och ej trafva _efter oss!_» utbrast hon, slående upp sitt paraply med en energi, som skaffade detta ett af sina anfall, då det alltid regelbundet föll slappt ned öfver hennes rodnande anlete.

»_Efter oss!_ Vet du då ej att vi lefva i en tid, då alla mera framstående nöt sträfva efter att komma in i de kretsar, som de mest otidigt förfölja? Det här kräket har inga allvarliga afsigter i afseende på dig eller kandidaten, men vill sannolikt vid lämpligt tillfälle för sin krets omtala, att det har framstående svenska bekantskaper.--Jag har sett svenska nöt, som handlat så i afseende på framstående normän», förklarade jag lugnande.

»Du är oeffterrättlig!» påstod Hertha, men det är ovisst, om detta påstående gälde mig eller paraplyet, som hon sökte stålsätta med tillhjälp af en hårnål. »Kandidat, kan inte du bota kräket för efterhängsenhet?»

»Jag har ej närmare studerat den åkomman», log kandidaten och satte sina gulklädda fötter, vanligen af Ambrosius benämnda »de små gule», i raskare takt och gjorde sig blind för alla de blåbär, smultron och hallon, som lockade vid vägkanterna.

Då nedkämpade Hertha sin qvinliga stolthet och vände sig vädjande till den manlige kamraten, Ambrosius, bedjande med blickar, åthäfvor och ord:

»Käre, snälle Ambrosius, kan icke du, som är en man, skilja oss af med odjuret! Vi ha gått en kilometer, vi ha gått två i detta sällskap, och ännu tåla vi det! Tänk bara hvilken oro det skall väcka i nötets hem, när en så framstående medlem i afton saknas! Om du nu ej inskrider, skall du få se att vi i detta sällskap komma intågande i Lillehammer, och der kan till yttermera spektakel hända oss, att vi bli beskylda för att ha lockat besten med oss.»

Ambrosius stannade, såg sig förstulet tillbaka, fann att den objudne reskamraten, som en stund stått tvekande, nu åter satte sig i gång och började lunka efter oss, nu och då utstötande höga rop. Han stoppade hastigt sin pipa, bad kandidaten »stå för», medan han tände den, drog så några kraftiga drag, vände sig om mot den objudne kamraten och ropade med en stark manlig välljudande stämma:

»Hold kjæft, *ko*, du kjeder mig!» svängde sig så på klacken, räckte sin gummiklädda arm inbjudande åt den i systerkappan klädda kandidaten och skred framåt med lugna steg.

Detta manliga uppträdande hade en märkvärdig verkan på nötet, en *ko* med messingsknappar på hornen, till tecken att karakteren var »tvivlsom», och med en klingande bjellra kring halsen, en symbol af hennes rang, heder och värdighet som fäledare i den krets hon tillhörde. Kanske var det just denna hennes ställning i samhället, som gjorde henne otillgänglig för en annan behandling, än den som Ambrosius bestod henne; kanske var det blott språket, kort, kraftfullt som från en man, hvilken en gång möjligen kan komma att utfärda provisoriska lagar för mensklige varelser, som fått knappar på de hotande hornen; kanske var det också vårt skratt, som i förening med Ambrosii djupa allvar talade så starkt till kossans sinnen, ty hon gjorde helt om och viftade med svansen.

Sedan sågo vi henne stanna hos en flock af sina likar, och på deras häftiga råmande och i det hela naturalistiska beteende kunde vi sluta, att der hölls ett slags politiskt möte med tal om allt det öfvermod, öfverförfining och öfverflöd, som öfversvämmar den öfverklass som kallas menniskor.

Händelsen anföres i detta filantropiska verk till vägledning för andra vandrare, hvilka på sin stig bli utsatta för efterhängsenhet af mindre utvecklade individer, hvilka hafva den fixa idé, att ett intelligent sällskap kan låna dem en smula glans, för hvilken senare de så ofta glömma sina pligter som bjellernöt.

Prisande vår manlige kamrats stora politiska förstånd och hans mod, då det gälde att i kapp med kandidaten klänga öfver höga stafgården, för att komma åt det öfverflöd af hallon, som jag upptäckt, intågade vi i Lillehammer.

Här styrde vi genast våra steg till Johannesens hotell, fingo vårt förra trefliga rum, nästan en sal, sedan »den

unge fyr»--norskornas vanliga benämning på Ambrosius--fått sig ett kvarter anvisadt i ett trefligt rum intill matsalen.

»Ave, du, vi må ha noget at skruer i os!» voro hans första ord då han såg det dukade bordet. Om det var af missnöje med benämningen »den unge fyr», hvilken han fann något opassande för sin svarta skäggbotten, eller det blott var en välsignad god matlust, som allestädes kom honom att anställa fruktansvärda förödelser »på norsk föde», kan ej nu afgöras; men säkert är, att äfven Johannesen borde få ett godt begrepp om hvad dödliga turister kunna förtära efter en cirka sexton kilometers vandring. Ty det är till att märka, att Ambrosius alltid ansåg sig ha grundade skäl att misstänka oss för att äta ännu mera än han; synnerhet höll han skarpt öga med kandidaten vid de dukade borden.

Det blef temligen sent på aftonen innan kandidaten, Ambrosius och jag begåfvo oss af, för att besöka de vackra vattenfallen, hvilka nu efter regnet borde te sig ännu ståtligare. Hertha stannade kvar på hotellet, ty dels hade uppträdet med det efterhängsna nötet--hon är mindre van vid sådant--tagit hårdt på hennes krafter, dels hade kandidaten ett par gånger under dagens vandring fått förbinda hennes strejkande häl. Nu beslöt hon att egna aftonen åt literära sysselsättningar, ty det var henne förbehållet att föra de anteckningar, hvilka skulle utgöra källskriften till detta stora verk. Med den anmärkningen, att när en människa lider af någon skavank, griper hon till författarskapet, tog hon nu fatt på sitt arbete.

Efter åtskilliga fåfänga försök att nu komma på rätt sida om de dånande vattenfallen, nådde vi dem slutligen, och Ambrosius, som nu för första gången såg en sådan företeelse i den oskyldiga naturen, menade att fallen voro »henrivende» om man kom i deras omedelbara närhet.

Tiggerier mötte vi ingenstädes i Norge, hvarken i en eller annan form; men här vid vattenfallen omsvärmades vi af ett par små flickor, som på det grymmaste koketterade för oss med en gammal gräddkanna, ur hvilken de drucko det skummande elfvattnet. Vi voro förfärligt törstiga, men ingen af oss egde småmynt, och att *bedja* de små norskorna om att gratis få låna kannan, der till voro vi två qvinnor allt för *svenska* och Ambrosius allt för praktisk dansk. Han höll sin för detta hvita studentmössa under en närbelägen qvarnränna, och drack sig så otörstig. Kandidaten talade något om gagnet af måttliga försakelser, men öfverröstades af elfvens och fallens dån, och jag gick till en stillsammare bäck och drack der, likt den hjälten Gideons utvalde kämpar, ur handen.

Dessa vattenhaltiga omsorger förde Ambrosius in i tvättersketankar, och han sporde mig afsides, om det vore för sent att lemna fram till tvätt på hotellet, när han icke hade mer än *ett* plagg att räkna till tvätterskan.

»Är du vild! Klockan är ju öfver tio på qvällen, och vi resa vid sjutiden.»

»Så må jeg vadske den i vandfadet da.»

»Men *den* kan ju ej hinna torka öfver natten, kamrat.»

»*Den* kan vel ej blive vådere end mine strømper; som jeg hver aften pent vadske i vandfadet; jeg kan vel også tørre *den* på mig.»

Kandidaten vände sig om, och då vi ej ville att hon skulle höra, att Ambrosius på detta sätt frestades att offra sitt unga lif, för att synas ren i våra ögon, talade vi ej mera om saken den aftonen. I stället sjöng han ett par af *Ambrosius Stubbs* sånger ur den bekanta komedien af samma namn, och för att sätta kandidaten in i den rätta stämningen, spelade han och jag hufvudrollerna och de flesta birollerna med allt det allvar som en upphöjd dramatisk konst kräver. Sådana småsaker lär man lätt på landsortsteatrar.

Detta tog naturligtvis tid, så att vi ej kommo i säng före midnatt, och då vi följande morgon voro klädda och färdiga att dricka kaffe, sof Ambrosius ännu den oskyldiges sömn, och hans ullstrumpor hängde med klara tårar i tåspetsarne då jag häftigt slog larm på hans dörr.

När han hörde att det var fråga om mat, kom han snart i kläderna, och då vi möttes vid bordet, sade han på förebrående danska: »Ave, du har skrämt mig förskräckligt; jag trodde du blifvit _åndssvag_, då du kallade mig *menniska*. Och så berättade han, att näst intill honom bott ett svenskt äkta par.

»Hur vet du att det var ett *svenskt* par?» frågade kandidaten.

»Jo, jag hörde dem ju först gräla, och sedan sade frun: God natt, _älskade man_, förklarade sig Ambrosius.

Försedda med ett väldigt paket smörgåsar, hvilket förtroendefullt lemnades åt Ambrosius, blefvo vi af vår hyggelige värd skjutsade till ångbåten, och vår koffert, som vi mot en afgift af 50 öre fått afsänd från Skäggestad till Lillehammer, skickades nu af herr Johannesen direkte till Kristiania och Zéphyr mot en mycket ringa afgift, och så gingo vi om bord på vår gamle bekante Skidbladner för att medfölja till Gjøvik.

Under de sista kilometerna till Lillehammer sågo vi ofta en skymt af de många sommargäster, som flockvis inackordera sig i dessa vackra nejder. Befolkningen i Gausdalarne och i Gudbrandsdalen prisade hvar på sin dialekt, men med samma värme, *deras* luft framför den angränsande dalens, och vår åsigt är, att all den luft, som i Norge finnes under bar himmel, måste vara i stånd till att helbregda en människa till både kropp och själ, om hon ej lider allt för illa af sjelfviskhet, bösättningsqval, kassafeber och andra svåra synder och laster. De svärmar af kaffedrickande damer och konverserande herrar, hvilka vi här och der skymtade på husens verandor, bekräftade genom deras munterhet helt omedvetet denna vår åsigt.

I närheten af Lillehammer hade vi till och med mött en ung svensk, som nu såg betydligt yngre ut än för tre veckor sedan. Det var en nära bekant till våra i Gudbrandsdalen hvilande kamrater; hans min sade, att han igenkände oss, och vårt förnuft inbillade oss, att han måste förundra sig öfver att de två unga damerna blifvit antingen förbytta eller förvandlade till en dansk student. Men om vi nu också burit våra kamrater i plaidremmar, kunde han ju omöjligt ha stannat och sport efter deras befinnande, ty han var icke presenterad för oss, och vi göra anspråk på att behandlas som bildade medlemmar af det hyfsade svenska folket.

Mjösen med omgifningar var sig lik, Skidbladner likaså och blåsten äfven, så att vi höllo oss stilla i matsalongen och blefvo föremål för en med visitkort, högre titel och dito ålder begåfvad ungherres, i den mest smickrande uppmärksamhet förklädda, nyfikenhet. Genom en stilla öfverenskommelse. öfverlemnades han åt kandidaten till lämplig behandling, och han fick all den underrättelse, som hennes och mitt visitkort förmådde gifva honom, under det Hertha och Ambrosius ingingo ett högtidligt förbund, att aldrig spela unga snobbroller när de blefvo gamla ungarlar.

Kandidaten och jag blixtrade af harm, när vi af denne betitlade norrman beklagades, att vi ej föregående afton varit vid ett visst sanatorium och sett »folket, dansa hallingen för herrskapet mot betalning.» Vi samlade i tankarne de medlemmar af norska folket, som vi lärt känna, och tyckte det skulle vara _omöjligt_ att i detta allvarliga land finna slika hallingdansare, men nu sågo vi ju med egna ögon och hörde med egna öron att äfven i Norge finnes en pöbel, som förnedrar och låter sig förnedra.--Alldeles som hos oss!

Från Gjøvik, hvarest der tyckes vara daglig »dyrskue» då Skidbladners passagerare der gå i land, trafvade vi nu raskt i riktning mot det härliga Valders med dess brant stupande fjellsidor och vildt brusande forsar.

Smörgåsarne befunno sig ännu i ograveradt tillstånd i plaidremmen, men nu blef vår första omsorg att finna något lämpligt ställe med bänkar, en ko, och en människa som sålde oskummad mjölk, ty vi voro ännu så pass långt från vårt hemland, att vi ej blygdes för en nödvändig sparsamhet med kassan. Här är nemligen en lifligt trafikerad stråkväg för utländska turister, så vi anade att priset på gästgifvarmat och dito husrum måste vara högre än till exempel i Vestra Gausdal.

En oss tillmötesgående okänd qvinna förrådde åt oss sin grannhustrus hus och ko, och så ryckte vi in i en stuga, hvarest vi höllo en grundlig matsäcksmiddag under allvarliga ansträngningar att få se bottnen på ett

ofantligt mjölkfat. Kamraterna dröjde så länge vid denna lofliga förrättning, att jag hann vid vägens stenrös plocka mig en efterrätt af smultron innan vi begåfvo oss vidare.

De första ögonblicken efter en styf måltid var Ambrosius vanligen stämd för allvarliga betraktelser vid sin evinnerliga tobakspipa; nu slöt han sig till min sida och sade med en viss hemlighetsfull ton:

»Hör, Ave, jeg ved at du er et fornuftigt menneske, hvor gal du end ser ud! Jeg vil spørge dig, om nogen af jer vil låne mig--? Du ved jeg glemde at få vadsket. Det gjør ej noget om ærmerne er lidt korte, eller om den er udsåkren ved halsen--gjør det vel, hva, Ave? Le nu ikke som en åndssvag, ugift skade, når jeg taler som et alvorligt menneske!--Jeg tror ej jeg er bredere over skuldrene end--»

Resten af hans funderingar nådde ej mina öron, ty då låg jag med ansigtet nere bland vägkantens prålande blommor och bär.

Kamraterna hade så pass ofta besökt teatrar, att de kände de medspelandes skyldighet att vara sten döfva för hviskningar, som höras öfver ett helt »hus;» men hvarken kandidaten eller Hertha kunde hindra ett starkt anfall af svaghet i fötterna, hvilket försatte dem båda i ett tillstånd af tyst hemlighetsfullt raglande.

»Kuppelsköre hjernedyr!» mumlade Ambrosius, klifvande öfver en starrbligande padda, och med sublimt förakt för kamrater, som borde vara besjälade af nordens ande, hvilken ej tager hänsyn till klädesplagg och kön, uppstämde han en italiensk aria, så fjellens eko kommo fram från alla sidor och sökte täfla med sångaren.

»Käre Ambrosius, skona din stämma i detta kalla, fuktiga väder, så skall jag låna dig ett----!»

»Käre, söde, grimme, kloge, kuppelsköre kandidat, *hvad* vil du låne mig?» afbröt han henne häftigt.

»Ett--insektpulver.»

Han afslog detta surrogat med förakt, men emottog lydigt ett par nystoppade ullstrumpor, som uppdök ur kandidatens rensel, då jag trolöst förrådde hans »daglige aftenvadsk i vandfadet». Hans för detta ljusgrå eleganta linneskor (hvilka, endast då han skulle »ge grefvens roll», utbyttes mot ett par skinnpjexor) hade, enligt hans egen försäkran, »en umådelig lyst til at drikke myrvand», och det är antagligt, att strumporna fingo deras andel af denna förfriskning.

Det ihållande strida regnet tvingade oss flere gånger att taga skjuts, och då Ambrosius och Hertha ej kunde draga jemt i den främsta kärran, emedan hon vägrade att hålla hans tobakspipa hvarje gång han skulle smacka på hästen, och dessutom ej orkade skratta oupphörligt, men ändå grymt tvingades dertill, beslöts det, att han nästa skjutshåll skulle köra för kandidaten, och gutten för oss två andra.

Detta gick bra ett skjutshåll, det gick bra två, men vid det tredje drog Ambrosius mig afsides och bad att få köra för mig, ty kandidaten skötte sjelf tömmarne, och detta fann ynglingen vara ett betänkligt tidens tecken, synnerligast för en ung dam, som har fått en körsven vid sin sida i kärran.

Det obehagliga i vår manlige kamrats belägenhet afhjelpes derigenom, att vi vid nästa gästgifvaregård, väl mätta och goda, instoppades alla fyra i en trång, väl tilltäppt--lärfitsbur. Här sjöng han sådana strids- och segersånger in i Herthas högra öra, att hon föreslog det vi tre kvinnor skulle lägga en kaffe i munnen på honom och så hålla hans unga hufvud ute i det stridaste hållregnet, då han hvarken hade barmhertighet med sin egen strupe eller våra hörselorganer, för hvilka det jemt »slog lock.» Hon kan ännu i dag ej rätt förlåta mig och kandidaten, att vi bara skrattade åt hennes tankar på öfverfall mot sidokamraten.

Vid denna tidpunkt visste vi redan alla tre genom daglig erfarenhet, att hvarken köld eller väta, hunger, törst eller sömnlöshet hade magt öfver vår manlige kamrats »sprudlende lune;» det enda sätt vi kände att få honom

att en stund unna våra skrattmuskler en knapphändig hvila var, att försätta honom i ett tillstånd af öfvermåttnad, då han vanligen hotade oss med, att han aldrig, aldrig ville »æde mere».

Men dagsmarschern voro nu långa, och det var ej alltid möjligt att lugna honom tills vi kommo till nästa gästgifvaregård, ty vi hade vanligtvis ej gått långt efter frukosten eller middagen förrän han regelbundet återförde i mitt minne en nu afliden svensk man, som jag i forna dagar hade äran att kalla vår husvärd. När denne herre kom mosig hem, tog hans hemmavarande halfva anstöt af detta tillstånd och förklarade mannen för *full*.

»Full! _Jag_? Nej det är *du* som är full!» förklarade då den manlige hälften af detta kött, som ju var *ett*, äfven om det ej kunde blifva ense om hvilken del deraf som fått ruset.

Så snart Ambrosius kände de första tecken till matlust, började han: »Ave, nu er du sulten igen, skrækkelige menneske! Ja, det nytter ej af du negter, for jeg *ser* det; du er åndssvag af sult.--Bare ti stille, du er sulten som en ond räv og törstig som den gloende enden af en rådden syl--*jo du er, Ave!*» Hvad var under sådana omständigheter att göra annat än äta?

En dag hade vi beslutat att hålla »mellanmål» i någon hygglig bondstuga, och efter något sökande beslöto vi oss för att intåga i en större gård med snyggt utseende. På tröskeln stod en halfvuxen jente, som skyndsamt införde oss i husets bästa rum, en stor sal, under förklarande att »kjærringen er ikke hjemme.» Hennes förtroende rörde oss djupt, ty det hade händt oss ett par gånger i Valders, att små omyndiga barn ryckt till sig de allra minsta i flocken och med dem skyndat hals öfver hufvud in i husen och tillbommat dörrarne vid vår åsyn, och då dylikt aldrig hände så länge vi ej hade någon herre med oss, tro vi, att de togo Ambrosius för en anförare af något slags modernare röfvareband. Nu åtog jag mig att utspörja denna oskyldiga lilla om tillståndet i kjærringens visthus.

»Ha ni någon mat här?»

»Naj da!» utropade hon med en häpnad, som om jag frågat henne om jag fick köpa ett af de smutsiga barn, hon vårdade.

»Potäter?»

»Naj du, ej vid denna tid!»

»Sill?»

»Naj da!»

»Ägg?»

»Naj da!»

»Ugnsbröd?»

»Langt ifra!»

»Pölse?»

»Ja da!»

Nu visste jag, att här i huset ej fans annat att få än mjölk, smör, mesost och fladbröd, och sedan vi lemnat våra

två kamrater i Skjæggestad, fans der i vårt sällskap ingen som tog parti för sistnämde del af den norska egendomligheten. Ambrosius förklarade, att det var »en dårlig føde». Hertha åtog sig dock att upphjelpa den tunna kosten med en försvarlig tjock chokolad, och försvann så i stugan, der naturligtvis hvarken den stora spiseln eller den lilla jerngrytan, hängande på sin krok öfver elden, saknades.

Hade nu bara nämde unga qvinna pligttroget utfört alla de till kokningen hörande förberedelserna, skulle jag känt mig trygg, men hon visade sig vara behäftad med en nästan vidskeplig tro på, att barnflickan skulle hålla sitt löfte att skura jerngrytan innan hon slog mjölk deri. Följden af denna tro blef en mulattfärgad anrättning, framburen i en soppskål, med tillsägelse af Hertha, att den *genast* skulle förtäras, ty der hade varit kokt blåbärssoppa i grytan.

Kandidaten och Ambrosius insågo också genast nödvändigheten af, att utan all öfverläggning gripa verket an innan reflektionen fick tid att utfärda upproriska proklamationer till de invärtes magterna, och då Hertha med sublimt dödsförakt först sjelf tömde en kopp, följde de andra exemplet under hemsk tystnad. Jag flydde från kalaset med bortvända blickar och nöjde mig med andlig spis ur en bordlagd missionstidning tills den lilla norska jenten högtidligt kom med »pölsen», hvilken undersöktes och befans vara en till gulnad ålder kommen fårtalg, omklädd med tarmskinn.

»Skrækkelig føde!» mumlade Ambrosius, med ena ögat fäst på den gula pölsen, det andra på den svartmuskiga chokoladen.

Jag återvände resignerad till min andliga spis, men afbröts åter i min läsning af jenten, som nu, strålande af stolthet, bjöd mig en spilkum rent kokhett--vatten.

Men nu sprungo både kandidaten och Hertha fram för att skydda mig; de hade ämnat att öfverraska mig med en kopp buljong, men upptagna som de voro af deras egen måltids besvärligheter, hade de glömt att slå köttextrakt i det kokande vattnet. Jenten visste troligen, att man i Sverge kände konsten att koka soppa på spik eller korfstickor, och vi hade just nyss fått en »pölsepinne» af henne tillika med pölsen.

»Hvad äro vi nu skyldige dig, lille jente?»

»Eg veit ikke eg. Kjærringen er ikke hjemme.»

Lyckligtvis visste hon att se strålande glad ut öfver såväl betalningen till husmodern, som öfver drickspenningarne till henne sjelf, så att det ej var samvetsqual öfver måltiden som gjorde mina tre kamrater så bleka då de tänkte på densamma. För öfrigt kom kjærringen, en ung qvinna, hem och betygade oss sin belåtenhet med den svenska våldgästningen.

På nästa gästgifvaregård togo vi alla vår skada igen vid ett godt middagsbord och ett präktigt kaffe.

I denna förfinade del af landet fans der vanligen ett godt piano på hvarje gästgifvaregård, och för att för sig sjelf och oss förkorta den _långa_ väntans qual före måltiderna, grep Ambrosius till musiken, något som allestädes förvärfvade oss ett stort anseende. Men att sedan *bevara* detta anseende var ingen lätt sak, ty Ambrosius kom snart underfund med, att jag var den egentliga innehafvarinnan af sällskapets värdighet samt att denna hufvudsakligen satt i min röde ressjal, hvilken vid bordet fick dölja en del af de skador, som vandringslifvet förorsakat den öfriga dräkten. Det gälde därför, att hvarken se upp på honom, när han med en obeskriflig grace och det allvarsammaste ansigte hjälpte till att draperas mig i min »Värdigheds mantel.» eller titta på kandidaten och Hertha, hvilka då vanligen skyndsamt togo plats vid hvar sitt fönster, ifrigt studerande utsigten, medan vissa ryckningar i skulderna voro förfärligt smittosamma. Hamnade vi så lyckligt vid bordet, och jag, biträdd af Hertha, började »en ändrig konversation» med de öfrige bordsgästerna, skedde detta under den kittlande förnimmelsen, att vi ute på landsvägen skulle få se hela vårt uppträdande återgifvet med mycket dramatiskt lif.

I dessa mera dyrbara regioner funnos alltid godt mjukt bröd, så att vi nu hade helt och hållet uppgjort vår räkning med fladbrödet, ty varnade af vår måltid i bondgården, intogo vi hädanefter våra mellanmål i bagarebodar, hvilka här funnos i hvarje by. Öfverallt bemöttes vi med den största vänlighet, fast folket i allmänhet är ett ordknappt släkte; men vi fyra voro fullkomligt ense derom, att vackra handlingar mätta mera än granna ord. Denna upptäckt tror jag förskref sig egentligen från en dag, då kandidaten ifrigt begärde hveteskorpor, men man försäkrade, att der endast fans »kafring», och då hon så undergifvet bad att få »en bit» deraf, fann att norsk kafring är detsamma som svenska runda »sockerskorpor». Vårt språk är onekligen mycket *finare* i klangen än det norska.

En kall eftermiddag kommo vi, hungriga som vanligt, till Sveens gästgifvaregård, för hvilken en resande norrman vid förra skjutsstationen varnat oss, utan att dock vilja gifva skäl för sin vink. Snö hade föregående dag fallit på aflägsna fjelltoppar, en syn, som sedd från ett fönster i gästgifvaregårdens matsal, kanske bidrog något till att göra detta rum ännu kallare än det egentligen var. Här fans ej något piano, Ambrosius rökte, kandidaten gjorde förberedelser till att stoppa strumpor, och Hertha sysselsatte sig med spetsigheter i sällskap med en virknål, för att fördrifva ett par timmar medan maten lagades, och jag sökte värma mig genom att i sällskap med en för mig fullkomligt obekant ko, plocka blåbär på en närbelägen bergssluttning samt att hemföra skörden i ett par större örtblad af en växt, som i Norge bär det målande namnet »Lausehatt». Ändtligen kom maten och efter den ett kaffe, som möjligen innehöll skälet till norrmannens varning, ty icke tror jag att dess svarta beståndsdelar utgjordes af kaffebönor.

Här blefvo vi dessutom, liksom kung Erik i fängelset, »plågade med våta lakan;» dessutom fattades en fönsterruta just vid hufvudgården af en af våra sängar.

»Den rutan har länge varit i sönder, men det har ingen resande brytt sig om», upplyste städerskan. Men hon hade dock den stora godheten att sticka två gamla jerngafflar igenom ett nytt hvitt sängtäck och spetsa detta upp framför fönstret. Denna gerning kom mig att under natten drömma om oskyldigt fosterländska skånska snapphanar, som spetsades uppe i Östra Göinge samtidigt med en stenbocksfest i Helsingborg, der skåningar under strömmande tårar från en rättvis himmel insamlade slantar till en ärestod öfver Magnus Stenbock.

Då jag vaknade ur denna hemska dröm, satt kandidaten upprätt i sängen och stoppade strumpor; hon hade ej fått nattro för de tunna väggarnes skull, upplyste hon, ty innanför en af dessa rent af »baggbölade» Ambrosius, eller »snorkede morderiskt», som han sjelf skulle ha uttryckt sig om han hört någon af oss draga sådana timmerstockar. Sedan kandidaten styrkt sig med några på ett tefat hvilande blåbär, togo vi Hertha till hjälp och utkastade en plan till skyndsam flygt från Sveen och morgonkaffet, sedan vi först betalt för de lidanden, vi här utstått. Ambrosius väcktes, och då han fick del af beslutet, tände han sin pipa och förklarade sig villig att genast lemna »både Sveen og sveden (svedd) kaffe».

Det var en klar frostkall morgon, vattenpussarne på vägen voro isbelagda då vi gingo den 3 kilometer långa vägen till Thonsåsens sanatorium för att dricka morgonkaffe. Vi hade hittills sorgfälligt undvikit närmare beröring med sanatorier och pensionater; nu måste vi in i denna bisvärm, till hvars ära jag färgade mina vandringshandskar skinande svarta i blåbärssaft samt förledde Hertha att göra det samma med sina. Så rustade, uppträdde vi utvärtes modiga inför dessa sommargäster i björnskinsspelsar, stråhattar och alpstafrvar, klefvo in i den proppfulla matsalen, skredo fram till disken och sporde om vi kunde få en kaffefrukost.

»Eg veit ikke eg,»

Då upplät jag min mun på ren skånsk svenska, talade och sade ur djupet af fyra skandinaviska hjertan.
»Hvem vet det då?»

Detta manliga uppträdande gjorde en märkvärdig verkan; vi erhöilo ett halft löfte om mat och väntade på sin höjd två timmar på kaffe och bredda smörgåsar sedan en välvillig svensk dam, en bekant till kandidaten ytterligare lagt sig ut för oss. Man hade här hemma varnat oss för de höga matprisen på sanatorierna; här

tycktes de dock vara så billiga, man rimligtvis kunde begära.

Hur skönt der än är i Valders, en skönhet som ej lär glömmas af oss fyra, som skämtande, sjungande och bärplockande drogo förbi dessa väldiga lodrätta fjell, dessa skummande och dansande elfvar och forsar, dessa spegelblanka sjöar och idylliska dalar, så längtade vi dock alla att få återse de majestätiska snöfjellen. För att få njuta af en sådan syn, behöfde vi blott gå 5 kilometer till sanatoriets »utsigtsberg» och så samma bit tillbaka till sanatoriet, för att derifrån fortsätta vandringen till den berömda Bagnsdalen. Det var ju blott en liten afstickare på en svensk mil, en småsak för oss och ännu mer för alla de af våra medmenniskor, hvilka gå hela deras lif och speja efter glänsande utsigter på samhällshöjderna.

Under vägen till utsigtsberget mötte vi vår ena reskamrat under färden till Kristiania, den förr flygtigt omnämnda skånskan. Nu kom hon åkande i sällskap med en norska, båda på hemfärd från Jotunfjellen. De tillhörda båda en norsk turistklubb, som vi sedermera upptäckte då vi fingo den glädjen att närmare lära känna de präktiga flickorna. Nu i förbifarten endast nickade vi till hvarandra, och ett ousägligt leende spred sig öfver deras friska drag när de sågo den för dem okände Ambrosius, iklädd min värdighets högröda mantel, skrida fram med sin älskade tobakspipa i munnen.

Solen, som ej synts på flere dagar, lyste nu från en molnfri himmel, snöfjellen strålade i en bländande snöglans, och till förhöjande af det praktfulla skådespelet, utbjöd en trasig och smutsig pojke smultron i en mörklagd träskål. Men om bären också blifvit serverade i en sprucken träsko, skulle ungdomen satt sig öfver en sådan småsak i detta storslagna ögonblick, ty ingen af oss hade förr sett sommarens och vinterns skönhet i så innerlig förening. Det är troligen i dylika stunder, hvilka i det mera förfinade sällskapslifvet representeras af utringade balklädningar och smultronglace, som så mången ungdom ej kan känna skilnaden på ett ädelt käril och en utnött träsko. Lyckligtvis var ingen af oss förfallen till erotik, fast det enskilda förtroliga samtal, som fördes emellan mig och Ambrosius, rörde hans och mina penningeangelägenheter, hvilka befunne sig i ett förträffligt skick.

Det kändes svårt för oss alla fyra att ändtligen nödgas vända ryggen mot våra älskade snöfjell, och vi gingo också baklänges nedför så ofta vi kunde; men ännu värre fångenskap väntade oss dock på återvägen till sanatoriet. Hittills hade vi under vandringen endast betat smultron, hallon, hjortron och blåbär i förbigående, men här möttes vi af ett blåbärsfält, som fängslade oss med en svartblå demonisk magt, så att vi bokstafligen sjönko ned deri och blefvo liggande.

Turister af alla fasoner och nationer drogo oss förbi, tittade och logo, och vi besvarade leendena med våra svarta läppar, så munterheten gick som en smitta öfver på alla, som der sågo oss. Middagssolen log från en glad himmel, och ännu lågo vi der emellan klipporna vid vägen, plockande och ätande, men då började jag frukta för att kandidaten åter i tysthet umgicks med tankar på ett nattligt bål under bar himmel, och så slog jag larm. Men ungdomen hörde det ej. Då grep jag till hotelser om dyr skjutslega från sanatoriet till Bagnsdalen, om vi ännu längre förhalade tiden, ty vi hade, om jag minnes rätt, minst ett par mil dit. Vid denna hotelse upplyfte Ambrosius sitt hufvud och sade otåligt:

»Ave, du må gjerne snakke alt hvad du vil og har lyst til, bare du tier stille og läder mig sidde roligt i solen», och då de två andra kamraterna genom en envis tystnad samtyckte till hans tal, lade jag mitt hufvud ned på en sten och öfvade resignationens qvinliga dygd.

Men jag skulle bli hämnad, ty då Ambrosius ändtligen steg upp, visade det sig, att den sol han så »roligt» suttit uti, hade fläckar, som färgade från sig; han hade fått en stor svartblå »plet», som omöjligt kunde skylas af hans korta moderna rockskjört. Efter den stunden förekom han ännu oftare draperad i min värdighetsmantal, och inom hus gick han vanligen baklänges; men hände det på någon gästgifvaregård, att en mindre, förtroligare krets bad honom sätta sig till pianot, skedde detta ej förr än han artigt bedt »selskabet undskyldte blåbärene.»

Nu i första häpnaden blef han dock med ens mycket ifrig för att vi skulle taga skjuts från sanatoriet, ty han kunde ej »lide bagtal af fremmede kuppelsköre mennesker», förklarade han. Och så fick han den lysande sjalen öfver skuldrorna och satte af i förväg till en vagnman, der han bestälde en vagn, så att vi med ofläckadt rykte åkte bort från det proppfulla sanatoriet.

Den norske turist, som i Skjæggestad lade denna vår resplan, hade ej sagt för mycket, då han lofvade att vägen från Thonsåsen till Fjeldheim och Bagn skulle öfverraska oss. Man skall ju aldrig säga *aldrig*, därför vill jag blott skriva, att jag troligen sent glömmer denna väg, en formlig rutschbana, slingrande sig i sådana böjningar, att vi stundom uppe i höjden sågo nedanför, men ändå *bredvid* oss antingen det vägstycke, vi nyss färdats, eller ock ett, som vi skulle befara. Och hvilken natur sedan! Skog, fjell, klippor och så plötsligt nedanför oss en bördig dal med vackra husgrupper, ett par kyrkor och en elf, som vid Fjeldheim bildade ett fall, så att vattnet stod som en fin hvit dimma öfver den skummande och dånande forsen.

»Hit vill jag nästa sommar, medan far är på resor, föra hit min mor och syster!» sade Ambrosius med strålande blickar, och vi alla tyckte, att en feriehvila i denna tjugande nejd skulle vara ett universalmedel mot öfveransträngning, när man ej förmår att, i likhet med oss, hvila sig genom att gå 25 à 30 mil, något som är det säkraste sättet att bli förfriskad till både kropp och själ.

Denna förtjugande »kjöretur» var vår sista på denna resa, och detta blandade en droppe vemod i glädjebägaren.

På Fjeldheim intogo vi en sen middag, efter hvilken Ambrosius ute vid forsen gaf rollen af »en ældre forædt fin herre», med en sådan framgång, att dolda åskådare på gästgifvaregården tillkännagåfvo sitt ljudliga bifall till lustspelet.

De allt högre och högre prisen å gästgifvaregårdarne jemte böndernas omsorgsfullt tillbommade dörrar visade oss, att vi nu befunno oss i en af »trafikens pulsådor»; men på det läsaren ej må tro att prisen voro orimliga, må här nämnas, att ännu hade ingen middag med kaffe kostat mera än 1,50 kr. per hufvud.

Vi fortsatte samma eftermiddag vår vandring, ty »våra dagar voro räknade», fast ungdomen sällan vårdade sig om att tälja dess timmar i denna underbara natur. Derför hände det oss mer än en gång, att vi långt från nästa gästgifvaregård öfverraskades af mörkret, så vi ej kunde skilja klippor från hus och ej sågo annan ljusning vid vår väg, än de hvita strimmor af forsar och bäckar, som i vildt öfverdåd dansade från den ena klippan till den andra emellan de mörka skogbevuxna fjellen. En sådan afton slog vi det vildaste larm på ett hus vid vägen, utan att någon menniska rörde sig der inne. Kanske var huset tomt, kanske också att dess invånare blefvo rädda för så mycken energi i en viljeslapp tid, ty icke nog med att vi *en* gång hemsökte fönster och dörrar, utan vi återvände »noch ein mal», sedan vi gått ett stycke utan att se ett spår af människoboningar. Men då alla våra ansträngningar att här få någon upplysning om vägen till gästgifvaregården misslyckades, trafvade vi vidare i nattens mörker, uppehållande vårt mod genom Ambrosii förträffliga sätt att brumma som en björn samt genom att lysa med tändstikor på hvarje hvit stolpe invid vägen, der vi fröjdades af en och samma inskrift: »Rode», och så ett par siffror. I början af vår vandring trodde jag, att detta hade något hemlighetsfullt samband med landets lifliga grisafvel, men nu visste vi alla, att inskriften endast utvisade, hvilken »rote», som hade skyldighet att underhålla vägstycket. Ambrosius bestod nu dessa stolpar en hel del märkliga namn, för det de ej bättre skilde sig från de rätta vägvisarne. Efter att ytterligare ha rifvit upp folk och dörrar i två större gårdar och fått veta, att de icke gjorde anspråk på att vara gästgifvaregårdar, kommo vi sent på natten fram till en sådan. Men här beslöt jag att utöfva en handling af rättvisa mot den skyldige Ambrosius: aftonmåltiden skulle nu blott bestå af mjölk och kafring.

»En god föde, söde Ave, men du ser ju at bordet står dækked----.»

»Rör oss ej, vi äro ej hungriga!«

»Na, så skruer jeg i mig kafring da!» lofvade han, och jag hörde sedan att han gjort en större förödelse på sockerskorporna, fast han påstod att det var kandidaten, som varit »sulten som et myg fra Skjæggestad.»

För öfrigt voro vi vid denna tidpunkt så förderfvade af vällefnad, att vi hyste ett stilla hat till »örret» mesosten med dess broderade maggördel och ansjovis-kuttingen, hvilka föremål voro stående prydnader på hvarje frukost- och aftonvardsbord: därför var vår första fråga på hvarje ställe efter vår nästas kött och bröd. Och så hände det sig en dag, att kandidaten på en dylik köttslig fråga fick ett svar, hvilket kom henne att som vårt fältrop och lösen gifva orden: »Stekta ripor och smultron.»

»God föde! Jeg skal skruer i mig ti ryper og tre potter jordbær!» lofvade Ambrosius, som i samma andedrag påstod att *jag* var »åndssvag af bare sult.»

»Hör kandidat», inföll jag något fiendtligt i detta ungdomens drömda land, »jungfrun sade väl icke händelsevis stekta _refbenspjell_?»

»Nej, *det* sade hon visst icke.»

»Nej, men kanske *ribben*, som är samma sak».

»For pokker, der fløj *riporna* til Sverrig!» hånade Ambrosius; men kandidaten menade, att här möjligen bjöds på både ryper och ribben.

»Det er lige fedt», menade han och skred till bordet, noga aktande sig för att vända sin rygg med tillhörande solfläck åt de närvarande engelske och danske turisterna.

Det blef, som jag trodde, refbenspjell till hufvudrätt, och den hade en betydlig fornnordisk smak, hvilken föranledde en misstanke om, att refbenen förskrefvo sig från det sista slagtet af framlidne galten Särinner. Den gamle grisen till ära, eller rättare för att skaffa honom en stilla hvila, måste vi alla fyra anlita min fältflaska. Men det öfriga bordsällskapet tycktes dock ej befinna sig illa af denna kämpekost, hvilken dock efterföljdes af köttbullar från en nyare tid.

Vi hade hittills i Valders sparat starkt på innehållet i våra fältflaskor, ty redan i Kvistberg lärde vi, att man i Norge endast genom ett kringgående af lagen kunde erhålla spirituosa. Då hade fjellvandringarne medtagit vårt lilla förråd, och när jag bad mor Kvistberg att få köpa mera, såg hon på mig som om jag vore en förrädare mot land och rike. En norsk student lärde mig då sättet att i detta afseende sköta flaskan, men jag frestades ej förr än långt efteråt att begagna mig af denna kunskap, och då sedan jag först i ett par handelsbodar fått mördande ögonkast på min fråga, om här såldes vin eller konjak. Slutligen en regnig dag träffade vi en man, som vi beslöt tvinga.

»Ni har väl konjak i ert hus?»

»Ja da, men ingen till salu.»

»Hvem begär väl det! Men vi _måste_, för vår helsas skull, ha denna fältflaska fylld, och vi göra er ansvarig för hvad som händer oss på resan om ni vägrar oss denna tjenst.»

»Det är strängt», menade mannen med ett bekymradt utseende, »men jag måste väl hjälpa er». Och när han och jag uttalat hade, vardt fältflaskan fylld, och jag betalade honom konjakens uppgifna värde i *drickspengar*.

Men vi återvända till vår ribbensstation! Här sammanträffade vi nemligen med de två förr nämnda qvinliga turisterna, skånskan och norskan. De hade varit uppe i Jotunheim, bestigit det ryktbara fjellet Galtepiggen, dit ingen qvinna före dem lär ha vågat sig; de hade med strumpor och skor vadat öfver bäckar, plumsat i snö,

klättrat i »ur» och stått i tidningarne, och ändå syntes dessa vedermödor ej det ringaste på de två präktiga flickorna, ehuru de till annat elände varit med starka tåg fastbundna vid manlige reskamrater. De tyckte dock, att vi tre kvinnor voro långt starkare än de, då vi i tio dagar vandrat med Ambrosius och ändå ej skrattat oss rent förderfvade; de hade då endast hört på honom ett par timmar, och funno redan det vara lifsfarligt. Men sådan tjusning utöfvade hvarje fara på dessa två turister, att de öfverenskommo med oss om ressällskap den återstående vägen till Kristiania.

Det blef nu omöjligt för Ambrosius att längre resa som blott »den unge fyr», ty många mötande danskar kände hans namn, hörde vi dem hviska, och det är antagligt, att mången tog oss för ett »gastande» konstnärssällskap, ty der hviskades också om »dejlige sangstemmer», fast ingen sjöng utom han. Men det är dock mera troligt, att flere dermed menade, att äfven hans far hade »en dejlig stemme».

Vi gingo nu sex i följe till nästa gästgifvaregård, och här tvungo vi fem kvinnor vår vän Ambrosius till en hel halftimmes värdig tystnad utan tobaksrökning. Vi behöfde nemligen en stunds rast för våra skrattnuskler, och så inbillade vi honom, att den person, till hvilken der nu dukades med sådan långsam högtidlighet, var en berömd norsk lärd, som uppehöll sig här för att göra viktiga forskningar. Ambrosius betraktade oss en efter en med pröfvande blick, och då han fann oss alla »værdigt kuppelskøre», stoppade han pipan i fickan och satte sig ned för att »skjule blåbæren for denne norske størrelse». Det hela slutades dock ej bättre, än att Ambrosius på sitt öppet älskvärda sätt började räkna penningar för att, som han uppgaf, se om han hade nog till att köpa sig en cigarr, efter som han var förbjuden att röka pipa. Den ätande norrmannen kämpade en stund mot de mindre allvarliga magterna i sin natur, men plötsligt segrade dessa, och han utbrast:

»Jeg synes jeg, at de kun med hele deres selskab må optræde på Heens station, så får de nok flere penge, thi det forekommer mig at de alle spille komedie». Der gick nu ett ljus upp för Ambrosius, att den store mannen måste vara en vanlig dödlig och att det nu varit *vi*, som spelat komedi med vår unge fyr. Utan ord, men med de mest värtaliga åtbörder förklarade han då norrmannen, att vi voro en flock »åndssvage, kuppelskøre feminine bløde hjernedyr», som han fått att »trækkes med ned til Kristiania.»

Efter den betan ansträngde jag både mig och den röde sjalen till det yttersta för att upprätthålla vår värdighet, eller snarare för att hindra den bland oss sex rasande skratllusten att epidemiskt utbreda sig bland de turister, som kommo i den minsta beröring med oss.

Den angrep eljes vanligen folk af alla nationer; till och med allvarsamma engelsmän dukade under för denna farsot. Vid en skjutsstation, der vi för tredje gången sammanträffade med tre engelska turister, blef tillståndet så betänkligt bland dessa, att en af dem tog Ambrosius afsides och med glänsande blickar tillstod, att han i en högre grad tilltalades af tanken att (jag tror det var på obestämd tid) få vandra tillsammans med så muntra kvinnor, synnerligast då en af dem var läkare; hans enda sorg var nu, att han ej förstod hvad vi sade.

Himlen signe hans klara ögon och rödblommiga ansigte! Han tog för gifvet, att *vi* blott voro så der glada för att roa vår manlige reskamrat. Han hade troligen ingen aning om, hur man här i Norden sträfvar för att befria kvinnan från alla egenskaper, som hittills förmått framkalla ett harmlöst leende på mannens underordnade läppar.

Vår sista dagsmarsch, från Sörum till Næs, slutades så, att våra två nyvunna kamrater sprungo från oss i skymningen, för att söka bereda rum åt oss alla i herberget; men när vi fyra äntligen kommo dit, stodo vi utan tak öfver hufvudet. Vårdinnan kom oss nemligen till mötes ute på tunet och förklarade, att hon hade öfverfullt hus och att vi borde söka att få logi i någon af de närbelägna bondgårdarne. Kandidaten och Ambrosius begåfvo sig genast ut, likt två israeliter med lådor på ryggen, för att bespeja landet, men återkommo utan att medföra så mycket som ett krusbär, än mindre en drufklase på sina spejarestafvar; sängställe var det ej att tänka på, ty turistströmmen gick här i starka vågor. Lyckligtvis fans här ännu mat att få på Næs, och vi brukade på vår vandring aldrig sörja hvarken för natten eller morgondagen.

Följande morgon skulle vi gå om bord på en liten ångbåt, för att öfver Spirelen komma till Heens jernvägsstation, och då ångbåtens kapten hörde att vi fyra voro husvilla, stälde han hela båten, jemte ett stearinljus, en kort skinntörja och en något längre öfverrock till vårt förfogande. Detta var en stor artighet, men af det mera kyliga slaget, ty det hviskades man och man emellan, att det nog blef frost under natten.

Försedda med ett par af värdinnans sjalar, stego vi fyra ut på förstugubron och kastade vemodiga blickar på de iskallt blickande stjernorna, och tänkte på hur många stora rum med oupptagna enmanssängar, som funnos der uppe, medan vi ej hade annat än en liten tom ångbåt att luta våra hufvud till.

»Sjung sjung!» hviskade då vår älskvärda norska turist till Ambrosius, som om hon hoppats att hans toner skulle kunna utvidga herberget. Kanske hyste han sjelf samma föreställning; ty han hof upp sin röst och sjöng ett par sånger, hvilka visserligen utvidgade värdinnans hjerta, så att tårar perlade i hennes ögon, men huset blef ej större för det. Då satte han, som ett sista försök, till med »Sæterjentens söndagsmorgen», så alla gästerna värmdes dervid, men ingen kände sig dock ha lust att byta sängställe med oss, hvadan vi nu ej hade annat att göra, än larfva af mot stranden, hackande tänderna af köld.

Ångbåten tycktes vara fullkomligt folktom, och efter en del besvär hittade vi salongen och stearinljuset, som tändes och visade oss en ödslighet, som kom Ambrosius att hålla ett allegoriskt föredrag om »grädende kvæg», som ej lemnade sina bås för resande sångfåglar, utan drefvo dem ut i natten att frysa värre än en gammal orang-utang.

Den hårda verkligheten visade sig också nu i form af smala stoppade bänkar, på hvilka vi försökte ligga; men då salongen hade form af en större, midt öfver afhuggen karott, blef vår ställning snarlik en krumgäddas, och då man ännu har lifvet i behåll, finner man ingen hvila i en dylik ställning. Vi tre qvinnor flyttade därför de smala stenhårda madrasserna ner på golfvet och insvepte oss så godt vi kunde i våra reskläder, och jag stack vanvördigt en fot i hvar ärm af den erbjudna öfverrocken. Ambrosius fick skinntörjan och den ene lånte själen. Och så envisades han att fortfarande vilja ge rollen af en större krumgädda på bänken, men icke stum, som en sådan roll kräfver, utan under en oafbruten »enetalet», innehållande hvarjehanda onda önskningar öfver den arma lilla ångbåten.

»Tyst nu, så släcka vi ljuset och försöka sofva!»

»Tyst! Vil du bare tie stille, Ave, så vi andre kan nyde ro for din skrækkelige snakken! Du går på værre end en otte år gammel hanmyre.--Hva siger du, kandidat? Kan heller ikke du holde snackemøllen, så et skikkeligt ungt menneske kan få sove på sin bænk--Begynder du også, Hertha! A, gjør mig den fornøjelsen at smukt holde din lille velsignade mund! Hva, fryser du, Hertha? Hør du ikke der nede ved døren!»

»Nej, jag fryser ej så farligt, tig nu bara!»

»Hva, fryser du ikke? Vil du bare skamme dig at være varm, når vi andre fryse som forladte hunræve og min blåbærsplet får koldfeber, det er jeg vis på. Sig alt hvad du vil og har lyst til, Hertha, men ti helst stille eller tilstå at du fryser!»

»Nå väl då, jag fryser dugtigt.»

»Fryser *du*! Skammer du dig ikke, du som er så godt i stand, eller rent ud sagt fed? Tror du at et menneske, som du, har lof at fryse?--Ja, bare ti stille, kandidat! Jeg fryser når jag vil og har lyst, og det gjør jeg og Ambrosius, og de to er i grunden enige.--Ave! Hør du ikke, Ave! Jeg tror jeg får kalde dig *menniska*, for du sover ju. Lad være at sove, Ave, du bare vækker mig med din snusen! Du behöfver slet ikke hjelpe dampmaskinen at puste, for den hviler sig og er--varm, det gamle ækle dampdyr.»

Klockan 2 tände vi ljus, för att en stund röra och rota i hvar sin usle bädd och känna efter om vi ej voro rent

förfrusna. Detta upptog en timme; sedan släckte vi åter ljuset, och Ambrosius fortsatte oafbrutet sin »enetalet», hvilken hade en märklig förmåga att skydda oss från att frysa fast vid madrasserna.

Då vi legat och skrattat till klockan 5, tände kandidaten åter ljuset och föreslog ett par timmars gymnastik, och när städerskan vid sjutiden kom in till oss, voro vi alla salongsmessiga, och ej ett spår syntes till att vi legat på golvet. Denna vänliga tjensteande kokade nu en väldig mängd godt kaffe, dukade fram smör, mjukt bröd, ost, korf och ägg, samt befriade oss sålunda från att gå tillbaka till Næs; och för denna frukost begärde hon blott 60 öre per man.

Vi regerade ännu en stund enväldigt på båten, och då gaf Ambrosius mig det vitnesbördet, att han aldrig sett någon gammal »abekat» kunna till den grad »holde ud» med ungdomen. Och han försäkrade mig, att hade han varit med på våra fjellvandringar, så skulle jag aldrig ha blifvit våt om fötterna, ty han skulle ha burit mig högt öfver alla elfvar och vattendrag. För att visa att detta ej var löst prat, tog han mig hastigt och lustigt på sina muskulösa armar och bar mig omkring i salongen, under det hon hviskade:

»Hvad tror du far og mor vilde sige om de hørde at jeg kalder dig med så grimme navne».

Präktige pojke, du visste nog att vi alla förstodo att rätt uppskatta detta öfvermått af sund lifskraft och ungdomslust, som en stund bryter sällskapslifvets stela tvång och ser i hvarje ålder blott en like samt gläder sig dubbelt när den kan locka en äldre menniska att drömma sig trettio år tillbaka i tiden. Tack, Ambrosius, tack för denna tio dagars långa dröm i det sköna Valders!

Snart voro våra två nya kamrater och med dem en stor skara andra turister om bord; vädret var kallt och ruskigt, så att den sex timmars långa färden på Spirelen ej skänkte oss större njutning.

Vid framkomsten till Heen blef der allmän rusning till »kaptenens hotell», der man lär äta en fin middag för 1,80 kr, men då turistströmmen vrok sig dit in med en väldig fart och »vek» stolarne kring de ännu icke dukade borden, togo vi åter våra renslar för att gå till det andra närbelägna hotellet. De förr nämde engelsmännen, bekanta till våra nya kamrater, följde exemplet och då vi alla väntat öfver en timme, engelsmännen vid schackspelet, vi vid gamla tidskrifter, fingo vi en finare middag till ett pris af 2 kr.; detta var den dyraste måltid vi under hela resan ätit på landbacken. Kom nu någon och säg, att man ej *kan* resa billigt, »som bättre folk», i Norge!

Det var öfverenskommet emellan oss och våra två nya kamrater, att vi skulle göra jernvägsturen i samma kupé, och då Ambrosius höll på att rita våra porträtt i sin anteckningsbok, ville vi helst vara i fred för främlingar. På inrådan af Ambrosius gingo vi alla sex in i en rökkupé, men då han ej ändå ansåg oss riktigt säkra för intrång, gaf han rollen af ett skrikande lindebarn, och det med en naturtrohet, som kom hvarje passagerare att fly långt från vårt grannskap.

Jag önskar att jag kunnat pryda detta verk med de åtta dråpliga bilder, som Ambrosius ritade, de skulle i hög grad höjt förtjensten för--förläggaren. Ty porträtten stötte mycket på karrikatur och något på skandal, och som bekant är det endast böcker i sådan anda, som för närvarande kunna göra någon större lycka i vår läsverld. Men Ambrosius kunde ej skilja sig från sina konstverk; de skulle, sade han, ute bland Vesterhafvets »klitter» frammana minnet »om den mest morsamma rejse» han någonsin gjort.

I Drammen skildes vi från vår präktiga norska och på bangården i Kristiania tills vidare från vår skånska turist, som dock skulle följa med Zéphyr till Malmö. Jag föreslog, understödd af Hertha, att vi skulle gå med värdighet igenom den norska hufvudstadens gator, och Ambrosius instämde i förslaget genom att halfhögt uppstämman en studentmarsch, hvilken tvang oss alla in i en så rask takt, att ingen menniska kunde misstaga sig om vår egenskap som glada turister, hvilka ej läto nedslå sig af det ihållande regnet.

Det var nermörkt när vi klefvo om bord på Zéphyr, der vi helsades välkomna af kaptenen och våra två i

Skjäggestad qvarlemnade kamrater, så att nu voro vi fem, utan anförare, åter församlade med Ambrosius som bihang. De två kamraterna hade genom en oväntad, men glädjande underrättelse blifvit manade till skyndsamt uppbrott från Gudbrandsdalen och hade skyndat att, medelst skjuts och jernbana, uppnå Kristiania samtidigt med oss.

De följande två dagarne använde vi till att i sällskap med Ambrosius beskåda en del af Kristianias sevärdigheter samt till en färd till Ladegårdsön. Här besökte vi samvetsgrant Oskarshol, bondstugan och Stafkirken, alldeles som prinsen af Wales sedermera gjorde; dock må ingen deraf draga den slutsatsen, att vi ha några anspråk på att i något fall dela smak med samme höge resande.

Och så tror jag mig samvetsgrant ha berättat allt, som kan tjena till upplysning och uppmuntran för kommande släkten af qvinliga turister.

Än mötet med norrmannen på Karl Johansgade då, min nådiga!--

Ni har rätt, ärade läsarinna, det glömde vi--icke. Vi gingo vid den aftalade timmen till en bod vid det aftalade hörnet för att köpa ett par stoppnålar till kandidaten, ja det vill säga, hon handlade och vi förhalade tiden. Men just som uret i ett närbeläget kyrktorn slog den utsatte stunden, for den qvinliga trolöshetens ande in i Herthas nya promenadskor, och hon flydde med bortvänt anlete nedåt Skippergade, men vi två andra höllo tappert stånd ännu en minut, bevakade af vännen Ambrosius. Och så kom norrmannen. Hertha återfördes genast fången af Ambrosius, och så fingo vi alla fyra tillfälle att säga norrmannen ett hjertligt tack för den präktiga resplan, han åt oss utstakat.

»Jag tyckte jag såg edra två kamrater här redan i går, jag helsade, men då de ej besvarade helsningen, måste jag ha misstagit mig», sade han.

Vi bekände då, att våra två kamrater med djup bedröfvelse beklagat sig öfver att två gånger ha mött honom på samma gata, och då de voro fullkomligt oskyldiga till alla mötesaftal, utom med Zéphyr, så ansågo de sig ej ha skyldighet att dela våra äfventyr inne på stadsgatorna.

Om han var gift? Ja, ärade läsarinnor, det glömde vi alla fyra att taga reda på. Men han såg så innerligt glad och förnöjd ut, skrattade så hjertligt, att vi antogo att han hade alla giftastankar bakom sig, såvida han möjligen ej var förlofvad, men det försummade vi också att fråga efter. Vi hade så mycket annat att tala om medan han följde oss ned till ångbåten.

Här träffade vi åter vår norska kamrat; hon följde ned sin skånska väninna, och nu när Zéphyr började rusta sig till affärd, och afskedet kastade vemodiga skuggor öfver våra anleten, gåfvo somliga af oss hvarandra, enligt äkta fornnordisk vikingased, goda gåfvor. Hertha fick af norskan det paraply, som stödt henne under vandrigen uppåt Galtepiggen och som nu behöfde hemta nya krafter och ett nytt öfverdrag i ett blidare klimat, men blef i stället bortröfvadt under resan till Malmö; kandidaten erhöi af Ambrosius en elegant och berest nagelborste, och han fick i utbyte ett par alldeles nystoppade strumpor.

Nu komma nyförvärfvade norska vänner, för att

med himlens gråt, som nedåt kinden glider han står och helsar folk på alla tider, har än han helsas sjelf i Norges land.

I aftondimman sjunker kungastaden och tysta stå vi alla fem på däck, ty skämtets slussar torkat, hela raden, och tårefaten ville springa läck, när minnet nu ses staf och rensel fatta och kila af mot Mjösens fagra strand, för att, likt fjärl'n, hvarje ros beskatta --ja, tröste oss, om så vi sökt att snatta!-- Vi kysste endast nickelbägarns rand.

Och landet gömmes för vårt sorgsna öga --vi ha dock tio, två för hvar och en-- men minnet går att sig i »Gausa» löga, drar se'n till fjells på viljestarka ben. Det jublar högt på granbevuxna branter, det svänger mössan åt hvar fjellbjörks topp, det gnor omkring likt Norges bruna »fanter», [ziguenare] och famnar bergen rundt kring alla kanter; ty minnet har ju ingen mensklig kropp.

Än står det rosenrödt vid Kærnlis sæter och helsar *Anna* med ett tyst Guds fred! och så med henne »rommevafler» äter samt tar in grädde med en väldig sked; än far det bort till de aflägsna fjellen och rullar sig på dvergbjörk, ljung och en, der snön än ligger hvit på många ställen, så minnet snart far under fårskinnsfällen på säterbädden, hård som klippans sten.

Der ligger det en stund i ljufva drömmar vid spisens eld och kaffepannans doft; så vadar det i strida, klara strömmar vid stjerneljus på himlens blåa loft; ser då på afstånd Jotunfjellen blänka i silfverglans på »viddens» kala stråt, ser husvill flock små bågare iskänka, för att till mat ej frestas tanken sänka, men gråa sälgen står i nattlig gråt--

Håll minne! håll nu rast i fagra bygder bland frodigt korn och enkel lefnadssed, och se dig glad på Nordens gamla dygder och sola dig i fromma hjertans fred! Och se hur andelifvet kraftigt spirar, der kunskapssåden utströs tung och ren, hur vaknadt folk i stillhet kransen virar, tredubbel krans, som en gång Norden sirar, då *trenne stammar* känna sig som *en*.

Du stolte, styfve, gode broder Nore, i allt du talar Nordens språk ändå; för syskon tre helt visst det bättre vore, om vi hvarandra bättre lärt förstå.-- Tag mot vår helsning med ett manligt löje, så hjertefriskt, som stundom du kan le! Tack för ett godt, ett härligt sommarnöje! I detta *tack* du all den kärlek röje, som du kan få, när du vill kärlek ge!

End of the Project Gutenberg EBook of Utan anförare, by Ave

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK UTAN ANFÖRARE ***

***** This file should be named 15783-8.txt or 15783-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/1/5/7/8/15783/>

Produced by Martin Ågren, Torbjörn Alm and PG Distributed Proofreaders

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.net/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not

contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.net), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any

Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pgla.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pgla.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pgla.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gbnewby@pgla.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pgla.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.net>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

*** END: FULL LICENSE ***

Utan anförare

from <http://manybooks.net/>